B 373/8

A BUDAPESTI II-IK KERÜLETI ÁLLAMI FŐREÁLISKOLA

ÖTVENKILENCEDIK

ÉRTESÍTŐJE

AZ INTÉZET FENNÁLLÁSÁNAK 60 ÉVÉBEN

AZ 1914—1915. ISKOLAI ÉVRŐL

KÖZLI

DR SZEKERES KÁLMÁN KIR. IGAZGATÓ

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS HÁZINYOMDÁJA 1915.

VÁROSI KÖNYVTÁR
BUDAPEST ❁ KÖZPONT.
B 373/8/19
13653
KÜLÖN GYŰJTEMÉNY.
KI NEM KÖLCSÖNÖZHETŐ.

főreáliskola.

1914-15.

2012

FSZEK Központi Könyvtár
0 010003 176541

LELTÁROZVA 1963

B 373/8/19

A BUDAPESTI II-IK KERÜLETI ÁLLAMI FŐREÁLISKOLA

ÖTVENKILENCEDIK

ÉRTESÍTŐJE

AZ INTÉZET FENNÁLLÁSÁNAK 60 ÉVÉBEN

AZ 1914—1915. ISKOLAI ÉVRŐL

KÖZLI

DR SZEKERES KÁLMÁN KIR. IGAZGATÓ

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS HÁZINYOMDÁJA 1915.

1916

1085.

B373/8

13653

Ő Császári és Királyi Fensége

László főherceg úr

a lefolyt tanévben intézetünk növendéke volt. Mint a III. A. osztály rendes tanulója az előadásokat pontosan látogatta és az évvégi vizsgálatot sikeresen letette. A jövő tanévben a IV. osztályba lép.

A magyarság ereje.

Írta: *Dr. Hankó Vilmos.*

Borongós napokon jól esik fényes napsugárról álmadozni. A most duló világ-fergeteg izgalmaiból a lélek szívesen menekül a magyar dicsőség emlékeihez lelket megnyugtató, lelket ringató pihenésre.

A létért való küzdelemnek iszonyú tusái folynak le szemeink előtt. Ebben az egész világrészt átfogó küzdelemben, a magyar katonának is alkalma volt érvényesíteni századok hagyományaiból fakadó erényeit. Nem mi mondjuk, szövetségeseink hirdetik, hogy ahol testi ügyesség és szívósság, vakmerőséggel határos bátorság kell, gyors megértés, kitünő megfigyelés és pillanatnyi elhatározás szükséges ott a magyar volt a helyén.

Ezek a világ köztudatába átment magyar katonai erények vívták ki azt, hogy a magyar katona tényezője lett a döntésnek.

Ez a harci dicsőség is magyar dicsőség! Hisz ennek a harci dicsőségnek a révén, a dicsőség szárnyain már is magasan csapong a magyarságnak mint elsőrendű katona-anyagnak a hire. Mi ezúttal mégis inkább a mult dicsőségének kevésbbé ismert emlékei felé fordulunk. Ezek közül egyik-másik az emberiség kultur historiájában is korszakos. Reánk nézve jelentőségteljes mindenik, mert valamennyi a magyarság erejének ékesen szóló hirdetője.

*

A külföldi sajtó egyik nagyon elterjedt és népszerű organuma nemrégen megkérdezte olvasóit: miket tartanak a tizenkilencedik század legnagyobb vívmányainak?

A kérdésre a megjelölt határnapig csaknem félmillió válasz érkezett be. Az olvasók többsége az elmult évszáz legnagyobb vívmányainak a következőket jelölte meg: a lokomotiv, a himlőoltás,

a veszettség ellen való oltás, a cukor, a telegráf, a gyújtó, a gőzkazán, a telefon, a petróleum, a varrógép, a szappan, a Röntgen-sugár, a fényképezés stb. Az olvasók szavazatai a vívmányok dolgában körülbelül az európai közvéleménynek voltak kifejezői. Csak az a kár, hogy ez a közvélemény nincsen tájékozva aziránt, hogy kik azok, akiknek ezeket a vívmányokat köszönheti.

Mennyire mások volnánk a világ szemében, ha tudnák, hogy az imént felsorolt vívmányok közül három a magyar alkotó géniusz munkájának az eredménye. Mennyire másként itélnének meg, ha tudnák, hogy ezeken kívül egész sereg nagy találmány van, amely magyar ember agyából pattant ki, egy egész sereg olyan, amelybe magyar ember is beleadta agyának, talentumának erejét.

Alapos szemlét tartva a szigorú tudományok hivatott munkásain, az orvoslás vívmányain, a modern technikának ezer meg ezer alkotásán, mindenütt ott találjuk a magyar embert, a magyar ember kezét és szellemét.

Csodálkozunk azon, hogy az európai közvélemény mennyire tájékozatlan a magyarság szerepéről a népek kulturmozgalmaiban, amikor vérbeli tudósok sem tudják, hogy ezen a földön mennyi minden történt és történik az emberiség haladásának az érdekében.

Hányszor halljuk még itthon is, hogy a magyarság a kulturában sohasem tudott lépést tartani a művelt nyugattal, hogy a természettudományok tanításában, művelésében az általános európai iránynak hullámverése csak évtizedekkel elkésve érkezett hozzánk, hogy az egyetlen találmány, ami magyar elméből került ki: a fakilincs.

Milyen nagy tévedések forrása lehet a tájékozatlanság! A magyarnak mindig volt érzéke a civilizált világ kulturmozgalmai iránt. Nemcsak tudta, hogy hol van a művelt külföld a haladás útján, de ha nem háborúskodott, iparkodott vele lépést is tartani. Hogy lépést tarthasson, a nemzet vezetői az emberiség legnagyobb tanítóit hívták a nemzet ifjúságának a tanítására.

Mátyás király meghívására a kor legnagyobb tudósa, Ptolemaeus óta a legnagyobb csillagász: *Regiomontanus* tanított a pozsonyi főiskolán. A tizenhetedik századbeli pedagógusok fejedelme, *Comenius*, minden idők legnagyobb pedagógusainak egyike, huzamosabb ideig lakott Sárospatakon, ahová Rákóczi György fejedelem hívta meg.

Ha Magyarország meghívta Regiomontanust és Comeniust, a nyugati országok lépten-nyomon alkalmaznak magyar professzorokat. Mialatt hazánkban Regiomontanus foglalkozott a csillagászat tudományával, azalatt a bolognai egyetemen magyar ember volt a csillagászat professzora: *Segner János András* debreceni orvos, a Segner-féle kerék feltalálója, aki 1732-ben a jénai egyetem tanára lett. Tanárkodása alatt összesen 65 munkát írt latin és német nyelven.

A XVIII-ik század másik felében a külföldi főiskolák hallgatóinak magyar professzorok adtak tankönyveket. Kerekdei *Makó* Pálnak a pesti egyetemen a filozófiai kar igazgatójának logikai, fizikai és különösen matematikai könyveit nemcsak itthon, hanem Németországban és Olaszországban is használták és sokszor utánanyomtatták. Horváth Jánosnak, a pesti egyetem természettan tanárának fizikai, matematikai és mechanikai könyveit az olasz egyetemeken és akadémiákon is tanították.

Főuraink, főpapjaink nemcsak érdeklődtek a tudomány iránt, de ha kellett, fejedelmi áldozatot is hoztak érette.

Batthyány Boldizsár XVI. századbeli magyar főúr meghívta németújvári udvarába *Clusiust* az európai hírű botanikust s vele dolgozott. Áldozatkészségével lehetővé tette, hogy Clusius Magyarország gombáit tanulmányozza s a költségén Németországból hozatott képíróval lefestesse, s munkájával megvesse a tudományos mykológia alapját.

Batthyány Ignác gróf erdélyi püspök Gyulafehérvárt csillagászati intézetet szervezett, csillagvizsgálótornyot szerelt fel, s vezetésére külföldön magyar csillagászt képeztetett. — A XVIII. század végén Esterházy Károly gróf egri püspök nagyszerű csillagvizsgálót építtetett. A berendezéssel *Hell Miksát*, a nagy hírű magyar csillagászt bízta meg. Hell szavai szerint „ennél különb néző-torony nem igen volt Európában".

Fajunk tele van erővel és tehetséggel. A szellem működésének akármelyik mezejét tekintsük, annak művelésére a magyar föld olyan tehetségeket termelt, hogy azokkal büszkén állhatunk oda a világvezető népek sorába.

Az Árpádok, a világnak ez a legdicsőségesebb uralkodóháza, a maga lelki gazdagságából négy szentet adott a katholikus egyháznak. Lengyelország nagyságának és hatalmának megalapítója, a nemzeti szent gyanánt tisztelt *Hedvig* — magyar király-

leány volt; aki a sülyedő Lengyelországot egy ideig feltartóztatta hanyatlásában, szintén magyar volt — *Báthory István*. Legkiválóbb királyuknak tartják őt a lengyelek s koporsóján ott olvashatjuk a Pater Patriae megtisztelő jelzőt.

A minden idők legnagyobb festőinek, zeneszerzőinek, szónokainak, költőinek, hadvezéreinek, utazóinak sorában magyarok is vannak. *Kossuth, Deák, Petőfi, Munkácsy, Liszt Ferenc* neve bejárta a világot s a világ meghódolt a magyar géniusznak, amely ezeket a férfiakat nemzette. Anglia nagy keleti világmisszióját az utolsó száz év alatt három kiváló magyar elme szolgálta tudása és úttörő búvárlata kincseivel. A déli harangszó hangja minden idők legnagyobb hadvezérének, a kereszténység daliájának: törökverő *Hunyadi Jánosnak* a dicsőségét hirdeti.

Fajunk ereje legerőteljesebben nyilatkozik meg a matematika, az orvos- és természettudományok, meg a technika (találmányok, fölfedezések) terén. Álljunk meg itten.

Technikusainkat egész világon szívesen fogadják azoknál a munkálatoknál, amelyek az alapos képzettség mellett sok józan észt, kitünő megfigyelést, gyors feltalálást, ügyességet követelnek. Ugyanezeknél a vérben gyökerező tulajdonságoknál s minden nemzet munkásnépénél nagyobb intelligenciájuknál fogva a nagyobb technikai vállalkozásoknál szívesen fogadják a magyar munkást is. Németországban, Svájcban, Olaszországban, sőt Ázsiában és az Egyesült-Államokban is sok jeles magyar mérnök működik a tekintélyesebb vállalatoknál.

Az amerikai Westinghouse *Kandó Kálmán* elektrotechnikusunkat, a valtellinai villamos vasút hírneves építőjét elszerződtette százezer frank évi fizetéssel. Az általa Genova mellett szervezett és vezetett irodában Kandó csupa magyar mérnököket alkalmazott.

A 15-ik században híres mechanikus tehetség volt *Orbán-mester;* a törökök neki köszönhetik azt, hogy 1453-ban bevették Konstantinápolyt. Orbán mester 1452-ben Konstantinápolyba ment és fölajánlotta szolgálatait *Konstantin* császárnak, aki előtt kijelentette, hogy olyan ágyukat tud öntени, amilyeneket még sohasem látott. *Konstantin* azonban nem vette komolyan a magyar jövevényt, mire Orbán *II. Mohamedhez* ment és neki tett hasonló ajánlatot. Mohamed meghagyta neki, hogy öntsön egy hatalmas ágyút próba-

képpen. Három havi szakadatlan munka után készen volt az ágyú. A szultán akkor kiáltványt bocsátott ki, amelyben figyelmeztette Drinápoly lakosságát arra a veszedelemre, amelynek ki lennének téve, ha kimennének az utcára azon a napon, amikor az óriási ágyút el fogják sütni. A kiáltvány nem is volt hiábavaló, mert a dördülés oly hatalmas volt, hogy tizenhárom mértföldre is meghallották és Drinápoly házai úgy megrázkódtak, mintha földrengés lett volna. Orbán ágyúja olyan óriási volt, hogy vontatására *30 pár ökör* volt szükséges, mellette két oldalt pedig 200 ember masirozott. Mikor Mohamed elrendelte, hogy a hatalmas ágyút Konstantinápoly alá vigyék, *kétszáz ember* egy hónapon át azon dolgozott, hogy útat készítsenek számára, *50 ember* pedig a hidakat erősítette meg. Így vontatták keresztül a mesterművet Trácziân, amíg végre Konstantinápoly falai alá értek vele. Itt aztán megkezdte a működését az ágyúszörnyeteg és *naponta nyolcszor lőttek vele*, még pedig egy méter átmérőjű gránitból készült golyókat. A hatalmas lövegek hatása végzetes volt a bizanciakra nézve és a megfélemlített lakosság rimánkodott, hogy adják át a várost. Egy napon azonban egyszerre csak szétrepedt az ágyú és darabjai *megölték a mesterét*. Akkor azonban *egy másik magyar ember helyreállította* a megrongált ágyút és neki sikerült a híres *Baktatinea*-tornyon hatalmas rést lőni, amelyen át azután a mohamedán csapatok behatoltak Konstantinápolyba.

Amióta az emberiség eszmél, azóta megvan benne a törekvés, hogy hatalmába kerítse a levegőt is. E végből mechanikai szerkezeteket konstruáltak, hogy segítségükkel a test lerázza a röghözkötöttség bilincseit s a madár módjára ide-oda repüljön. Ezek a szerkezetek csak a legutóbbi években váltak be. Innen van, hogy a technikai tudásnak problémái között állandóan napirenden volt a repülőgép, a kormányozható léghajó. Hogy Magyarországon is voltak mindig emberek, akik önállóan kutattak ilyen szerkezetek után, hogy voltak, akik az ilyen irányú európai mozgalmakban résztvettek, akik a Montgolfier testvérek és Charles sikeres kísérleteit azok megtétele után mindjárt utánozták, erről egykori újságok közlései tanuskodnak: „Dömsödön egy kádár magának nagyon vékony fenyőfadeszkaszárnyat formálván és azt valami vékony vászonnal bevonván, a repülést megpróbálta és oly szerencsés volt benne, hogy első próbájának alkalmatosságával is, a réteken

egy szénaboglyáról a másra, 15—20 ölnyi távolságra, számtalan emberek bámulására, sas módjára repdesett. Talán nagyobb tökéletességre is vitte volna ezt a tudományt, de mivel némelyek *szárnyas embernek* csúfolták, megharagudott és szárnyait összerontotta".

„Nem ama bétsi órás — Deegen úr — volt az első, aki próbát tett mesterséges szárnyak segedelmével magát a levegőbe fölemelni, hanem ő előtte jó idővel, sőt a levegői golyóbisnak feltalálása előtt jóval, a veres klastromban, Szepes vármegyében egy *Ciprián* nevű fráter tett legelőször próbát a Kárpát-hegyeken mesterséges szárnyakkal a levegőbe repülni. Sokkal többre is ment ebben a próbájában, mint Deegen úr, mert ő nem szorította magát egy lóiskolába, mint ez; és nem vett maga segedelmére egy kis levegő-golyóbist, hanem a szabad levegőben a veres klastromtól egy jó távol levő Korona nevü hegynek bércéig repült jó magasan."

Egykorú följegyzések szerint a barát éveken át dolgozott a klastromban levő laboratóriumában a két szárnyon, amelyet karjára csatolt, de amelynek két nyúlványa is volt, amelyeket óraszerkezettel a két főszárny hozott mozgásba. A kisérlet egy holdvilágos estén történt; a klastrom magas kőfalkerítéséről indult el a barát s hogy mind föllebb és föllebb emelkedve a levegőben, valósággal úszott az ürben, míglen elérte a Korona-hegy tetejét. A környékbeli nép, látva a levegőben úszó emberi alakot, csodát vélt és valósággal búcsújárás volt a klastromban, ahol utóbb megtiltották Cipriánnak a kisérleteket, szárnyait pedig megsemmisítették.

Ezen a téren egy igazi alkotásról is számolhatunk be. *Martin Lajos*, a kolozsvári egyetemen e sorok írójának felejthetetlen emlékű tanára, „a repülőgépek új tipusával: a lebegő kerekes repülőgéppel megalkotta a jövő dinamikus repülőgépjének azt a tipusát, amelynek kultiválására az aeroplán túlhaladásával rá fogunk térni." Kötelességünk Martin találmányát nyilvántartani — ezt megtehetjük, mert a repülőgép a család birtokában megvan — s reklamálni a zseniális feltaláló számára a prioritás dicsőségét.

Ezen a helyen említjük fel *Verancsics Ferenc*et, az ejtőernyő feltalálóját, a legnagyobb magyar feltalálók egyikét. Ejtőernyőjét 1604 körül próbálja ki, amidőn Velencében egy torony tetejéről minden baj nélkül leereszkedett.

Volt idő, amidőn korának egyik legelső, hazájának eddigelé legnagyobb matematikusa, *Bolyai Farkas* hirdette a marosvásárhelyi református gimnáziumban a tudomány igéit. Milyen idők is voltak azok (1804—1851), amikor a tudomány fejedelmei keresték föl levélben a kis Marosvásárhely szerény kollégiumának nagy professzorát, hogy tudományos kérdésekben nézeteit hallják. Híres munkáját, a Tentamen-t latin nyelven írta; ehhez hozzákötve jelent meg fia és matematikai lángeszének örököse: *Bolyai János* neve alatt a világhírü Appendix. Ez a munka tette a Bolyai nevet világhírüvé.

Bolyai Jánosnak ez a munkája — amely alapja az abszolut geometriának — nagyjában már a szerzőnek huszonegy éves korában készen állott. A szinte páratlan matematikai lángelme ezzel ki is merült. Poincaré — a közel mult egyik legnagyobb matematikusa — a következőképpen nyilatkozott Bolyai Jánosról: Bolyai az imaginárius mennyiségekről, különösen pedig a nem-Euklides-féle geometriáról közzétett felfogásával átalakította a matematika filozófiáját. Ez a két felfogás volt kezdete annak a föllendülésnek, amelyet az analizis és a geometria terén a következő időszakban tapasztalunk. Nem mondható, hogy Bolyainak hatása a matematika fejlődésére olyan volt, mint amilyen érdeme szerint lehetett volna. Munkái sokáig az ismeretlenség homályában maradtak és utódainak, anélkül, hogy követői lettek volna, olyan tételekre kellett maguknak rájönniök, amelyeket ő már ismert. Ez azonban egyáltalában nem csökkenti az ő érdemét; ezért ő nem kevésbé előd és *igazi feltaláló*, mert idő szerint első. Ez a hatalmas szellem korát megelőzte.

Bolyai Farkas a matematikán kivül technikai kérdésekkel is foglalkozott. Különösen jó fűtő- és főzőkemencét talált fel, amely nemcsak a fűtés, hanem a szoba levegőjének tisztántartása tekintetében is kitünő volt. A Bolyai-kemencék annak idejében Marosvásárhelyt és környékén híresek voltak. A mai draisine-t is már 80 évvel ezelőtt feltalálta és a szobában használta. A harmincas évek végén egy sajátságos kűlsejű szekeret is talált fel. Előbb háromkerekűre csinálta, de ez nem mutatkozván célszerűnek, négykerekűre változtatta. A szekér alakja négyszögű volt, négyoldalú filagória-fedéllel; ajtaja hátul, hogy elragadás esetében veszély nélkül lehessen belőle kilépni; tengelyei, mint a vasúti kocsiknál, a kerékkel együtt forogtak. Télen egy kis pléhkemence volt benne,

amelynek kinyuló csőkéménye úgy füstölt, mint egy kis lokomotivé. Amikor legelőször kiindult vele s végigrobogott Marosvásárhely utcáin, a nép összesereglett s megbámulta, mint valami csodát. Bolyai Farkas 82 éves korában hunyt el 1856-ban. „Sírját ma már nemcsak az a pónyikalmafa, amelyet végkívánságának megfelelve egy szerető kéz ültetett dombja tövébe, hanem díszes emlék is jelöli." (Szily K.)

A pozsonyi születésű *Lénárd Fülöp*, a bonni egyetem fizikai tanára is azok közé a tudósok közé tartozik, akiknek neve kitörülhetetlen betűkkel van beírva a kultura történetébe. Amikor 1907-ben Stockholmban a király jelenlétében kiosztották a Nobel-díjakat azoknak, akik szellemi munkájukkal a közelmultban az emberiségnek a legnagyobb szolgálatot tették: a tudományos akadémia elnöke vette át a szót, hogy meleg szavakkal köszöntse a fizikai díj nyertesét, Lénárd Fülöpöt s méltassa munkásságának eredményét. Lénárdnak tudvalevően legfontosabb fölfedezése a róla elnevezett Lénárd-sugaraknak előállítása és a katód-sugarak gerjesztése. Idevágó munkálatait a legméltóbbnak tartották arra, hogy fizikai díjjal jutalmazzák.

Bár Lénárd a magyar nemzet törzséből kihajtott talentum, a tehetségének fénye is itt csillant meg s ösztönt is itt kapott az egész emberiségre kiható tevékenységére: dicsősége — hová sorsa vitte — mégis Németországé. A német sajtó, a Nobel-díj nyerteseiről megemlékezve, ünnepi himnuszt zengett Lénárd dicsőségéről, a német szellem diadaláról.

Irinyi János kiváló magyar kémikus volt. 1836-ban ő ajándékozta meg a foszforos gyújtóval az emberiséget. Nemrégiben néhány németországi újság megemlékezvén a gyújtóról, kegyeletes szavakat szentel a német Kammerernek, aki ezelőtt hatvan és egynéhány esztendővel a foszforos gyújtót feltalálta. Ezekkel szemben egy bécsi újság az osztrák Preschelnek vindikálta a gyújtó feltalálásának a dicsőségét.

Mi, akik határozottan tudjuk, hogy a foszforos gyújtó a mi vérünkből való Irinyi Jánosnak a találmánya, összedugott kézzel nézzük, hogyan versengnek a nemzetek a legnépszerűbb találmány dicsőségeért. Még annyit sem tettünk, hogy egyetlen egy szál Irinyiféle gyújtót megőrizzünk az utókornak.

Volt idő, amidőn az ember a tüzet még nem ismerte; elképzelhetjük, hogy milyen alacsony fokán állhatott akkor a műveltségnek, amikor csak nyers gyümölcs és gabona volt az eledele.

Nem lehetetlen, hogy az ősember munkaközben jött rá a tűzgerjesztés módjára. Nem valószínűtlen, hogy a fát simítván, fúrván, faragván, észrevette, hogy a dörzsölés, surlódás nyomában jóleső melegség támad; a munkát folytatván, azt tapasztalta, hogy a melegség fokozódik, a fa füstölögni kezd, izzásig hevül, majd lángra lobban.

Utazók beszélik, hogy Afrikában s másutt is nem egy olyan népre akadtak, ha tüzet akar gerjeszteni, egy puha és egy kemény fadarabot a lehető leggyorsabban egymáshoz dörzsöl. A puha fa füstölögni kezd, megszenesedik, majd lángra lobban.

Régi tűzgerjesztő szer az *acél, kova, taplό* is. Még pár évtizede lépten-nyomon találkoztunk vele. Alkalmazásánál a kovakőhöz egy csipetnyi taplót szorítanak s a kova éléhez acélt ütnek. A kova az acélból apró szilánkokat horzsol le; a dörzsölés következtében izzóvá lett acél-szilánkok a taplóra esvén, azt meggyújtják. A tűzes taplό meggyújtja a dohányt, meg a megolvasztott kénbe mártott fonalat, az úgynevezett kéngyertyát; ennek halavány-kékes lángjánál azután meggyullad a papiros, lobbot vet a faggyúgyertya is.

Régóta használt tűzgerjesztők a gyújtó-tükrök és gyújtó-üvegek is. Ezek segítségével a Nap sugarai összegyűjthetők; az összegyűjtött sugarak pedig nagy hőhatást fejtenek ki.

Ha a régi ház nyitott tűzhelyén egyszer tüzet gerjesztettek, azon voltak, hogy az többé ki ne aludjék. Hisz oly nehéz volt a tűzgerjesztés!

A vígan pattogó tűz lobogó lángjánál hamarosan megfőzték, megsütötték a főzni- és sütnivalókat; azután összegyűjtötték a parazsat, befedték fa-hulladékkal, hamuval, hogy a tüzet szító, az égést tápláló levegő csak tökéletlenül érintkezzék vele; az égés lassú és lángtalan volt. Parázs éjjel-nappal volt a tűzhelyen; ha tűzre volt szükség, egy pillanal alatt lobogó tüzet gyújtott vele az ügyes háziasszony.

Az elmult évszázad harmincas éveiben már gyufával gyújtottak tüzet az emberek; de nem a mai gyufával. Az úgynevezett Congréve-féle gyufa készítésénél a szálka végét megolvasztott kénbe mártották, majd káliumklorát nevű só és kénantimon keverékével vonták be; a keveréket mézgával kötötték a fához. Használatnál a gyufa fejét érdes üvegpapiroslapok közé szorították, azután onnan nagy erővel kirántották. A keverék erős durranás között meggyújtotta a ként, ettől pedig lángra kapott a fa.

Megtörtént azonban akárhányszor, hogy a gyufák feje lehorzsolódott anélkül, hogy a gyufa meggyuladt volna. Megesett nem egyszer az is, hogy a gyufa fejében levő gyújtókeverék az ujjak között explodált s tüzes sziporkáit szikrázva szórta szét.

Az úgynevezett *kémikus tűzszerszám* abban különbözik ettől, hogy a gyufa fejét nem érdes üvegpapiros lapok között kellett végighúzni, hanem olyan edénybe mártani, amelyben tömör kénsavval átitatott aszbeszt volt. A kénsav nagyon hevesen hat a káliumklorátra. A gyufa feje — az üvegbe mártva és onnan kirántva — fellobban, s a fa tüzet fog. Bizony, nem volt valami kényelmes tűzszerszám ez sem. A szálkák mellett az embernek vitriolos üveget kellett hordania a zsebében. Ha a kelleténél több kénsav tapadt a gyufa fejére, az szétfrecscsent, s a maró folyadék nem ritkán kárt tett az ember ruháján, arcán, kezén. Nehézkes kezelése, veszélyes volta miatt sem az egyik, sem a másik nem volt hosszú életű.

Milyen kedvező helyzetben vagyunk mi a régi idők embereivel szemben már csak a tűzgerjesztés módját illetőleg is! Ma a régihez képest játék a tűzcsinálás. Csak végighúzzuk a gyufát a dörzsölőszeren, az rögtön lángra kap, ennél a lángnál azután a gyertyát, papirost, forgácsot nehézség nélkül meggyújthatjuk.

Hogy a gyufa olyan könnyen meggyuladt, azt a gyufa fejében levő foszfor okozza. *A foszforos gyufa magyar találmány:* Irinyi Jánosnak a találmánya. Nem az első találmány, ami által az emberiség magyar ember útján lett gazdagabb, nem is az utolsó.

Irinyi 22—23 éves ifjú volt, a bécsi műegyetemen Meissner tanár hallgatója, amikor 1836-ban ez a világra szóló ötlete támadt. Találmányának történetét maga Irinyi így beszéli el: Amikor a bécsi politechnikum kémia tanára Meissner élt, én az ő, ő az én kedvencem volt. Egy napon az ólom hiperoxidjáról beszélt; a barna port kénvirággal dörzsölgette üvegmozsárban, igérvén a figyelmes hallgatóságnak, hogy a kén meg fog gyúlni. Amikor ez nem történt, nekem hamar eszembe jutott; kogy ha kén helyett foszfort vett volna, ez már régen égne. Ebből áll a találmány.

Egyik társamnak, akinek apja Fünfhausban gyáros s az István-téren boltos volt, mondám: hozzon nekem ólompirt, választóvizet s egy huszast adtam neki foszforra, amelyet talán inkább adnak neki, mert mondám cündhölclit akarok csinálni. A foszfort

forró vízben granuláltam; kihülés után a megmért barna porral és hogy a fára ragadjon, arab mézgával összekavartam s tíz száll olyan cündhölcliről, aminőt akkor üvegbe szoktak mártani, lefaragván az üvegben meggyúló keveréket, ennek helyére a magam keverékét kentem s a fácskákat az ablak párkányára tettem száradni.

Este hazajövén, megpróbáltam cündhölclijeimet. Másnap előadás előtt megmutattam Meissner tanárnak is s a még mellette levő vagy négy fiatalnak; készítési módját is elbeszéltem elejétől végig. Egy F. nevű fiatalember azt a tanácsot adta, vegyek magamnak rá privilégiumot.

Másnap délután ugyancsak a műegyetemen Pf. mechanikusnak mutattam a zajtalan gyufát. Pf. elment s visszajött. Magához hív, ahol rám valaki vár. Elindulván, mondá, hogy Romer István Bécsben lakó magyar kereskedő vár, akinek sok pénze van, meg akarja venni találmányomat, ha semmit sem ér is, csakhogy más valaki e cím alatt gyufát ne készíthessen. Kérhetek tőle akármit.

Én azt mondtam, adjon három garast, mert nekem ennyibe került a foszfor. Pf.-nél már ott volt Romer s elhozott magával minden szükségest. Pf. a technikustól kért egy kis ólomhiperoxidot. Itt aztán próbát csináltak. Én néztem, mert már Romer tudta Pf.-től, mikép kell eljárni; csak előttem akarta megpróbálni, igaz-e, amit Pf. mondott.

A következő nap délutánra a boltba igérkeztem s itt Romer már papiros-tokokba rakta elém az én barna keverékemet fára, viaszra, papirosra, taplóra (kénnel és anélkül) kenve. Az eredménnyel — mondá — meg van elégedve, holnap privilégiumért folyamodik. Kérdé, mit kívánok tőle? Én e kérdésre azt válaszoltam: miért? hisz ő engem nem is látott, amikor már tudta, hogy kell készíteni és semmi szüksége sem volt. Kijelentette, minthogy találmányomnak hasznát veendi, ingyen nem fogadhatja el. Ajánlatát kénytelen voltam elfogadni, hogy haza jöhessek.

Akkoriban, hogy T. S. gróffal Bécs utcáin sétáltam, a wiedeni híd mellett már árulták a gyerkőcök a gyufát. Társam megjegyezte, hogy ezek a klienseim. Arra kértem, hagyjon már békét ezzel a gyufával, mert ha én a kémiának nem tudnám egyéb hasznát venni e haszontalanságnál, még ma kitekerném a nyakamat.

1840-ben Irinyi maga is fel akarta használni találmányát és Pesten gyújtógyárat alapított. „Úgyde egyfelől a hatóság akadékos-

kodásai, másfelől irigyeinek és vetélytársainak áskálódásai mindjárt kezdetben oly nehézségeket gördítettek Irinyi útja elé, amelyek becsületes munkásságát és polgártársai javára irányuló törekvéseit megbénítással fenyegették." Gyára 1848-ban szünt meg. A tulajdonos — mint mondják — belevesztett.

Irinyi János érdekes ember volt, de nem ebbe a világba való. Kiváló kémiai ismereteit mindig csak meddő kisérletezésre használta. Sok adoma kering arról, micsoda bohó dolgokon törte a fejét ez a férfiú, aki a világot a leghasznosabb találmányok egyikével ajándékozta meg. Találmánya révén fejedelmi vagyonnak lehetett volna az ura, ha végtelen szerénysége nem idegenkedett volna attól, hogy tudományát pénzre váltsa. A milliókat, amelyek őt illették volna, szinte odavetette másoknak, akik nálánál szemesebbek voltak.

Amikor egy alkalommal szemére lobbantották, hogy a gyufából nem lett milliomos, ezt felelte: „Nó megálljatok, majd fundálok én ki különb dolgot is."

És csakugyan, csinált valami kenőcsöt, amely arra való volt, hogy a kopott piros csizma egyszeri bekenésre olyanná váljék tőle, mint az ujdonatúj. A debreceni asszonyok, leányok azidőben még sűrűn jártak piros csizmában. Irinyi nagy hasznot remélt. De nem tudott eladni kenőcséből egyetlenegy skatulyával sem, mert a debrenceniek azt mondták: „nem kell nekünk olyan subick, akit nem kell kefélni."

Irinyi egyike azoknak a szerencsés feltalálóknak, akik megérték találmányuk diadalát. A gyufa csakugyan csodálatos gyorsasággal terjedt el az öt világrészben.

Ez a vékony szálka eljutott a földkerekség amaz egyszerű népeihez is, akik Európa civilizációjából semmi mást nem vettek be. A sivatagon csatangoló nomád beduin, a botokud, aki csak ötig tud számlálni, az eszkimó és a legsötétebb Afrika szerecsene ismeri ezt a világosságot és meleget adó fácskát, amely egy dörzsölésre lángra gyúl.

Franciaországban már rég fennáll a gyufa-monopólium s így már tudjuk, hogy ott évenként mintegy 32 milliárd (egy milliárd = 1000 millió) gyufát fogyasztanak el, azaz fejenkint 840 darabot. Ezt az arányt véve alapul, Európában legalább 300 milliárd fogy el évenként.

Vásárhelyi Pál a legnagyobb magyar mérnök, Széchenyi Istvánnak az Alduna szabályozásában munkatársa. A sebesség fokozásáról folyóvizeknél című munkájában, a vízfolyás törvényének matematikai kifejtésével megelőzte korát.

Pápai Páriz Ferenc, orvos és nagyenyedi tanár (1649—1716) már a 18-dik század elején megfigyelte és megírta, hogy a vörös fénynek gyógyító hatása van a himlőre. A vörös fény orvosi alkalmazásának tehát nem a dán Finsen volt tudományos úttörője.

Körösi Csoma Sándor nagyázsiai utazó, a háromszékmegyei Körösön született 1784-ben. Itt élte az első kikeletet, a fiatal szív első kinyílását; itt kapott ösztönt arra az elhatározásra, hogy Ázsia belsejét átkutatva az ősmagyarok hazáját felkeresi. Lelkét, szellemét előkészítve 1820 tavaszán megindult szédületes nagy útjára. Megjárta Perzsiát, Tibetet, bejárta a Himalája völgyeit, bérceit, szakadékait, bejárta Indiát. 21 évig tartó utazása a lelkesedésnek, kitartásnak, állhatatosságnak, a tudományos mártirságnak olyan példája, amilyent hasztalan keresünk az utazások történetében. Hónapokat buddha-zárdák szűk, fűtetlen celláiban zérus alatt 15 foknyi hidegben dolgozott, koplalva, fázva, éjjel-nappal szakadatlanul. A Himalája bércei között benszülöttek kunyhóiban lakott és tanult a legnagyobb nélkülözések között. Átkutatva az arab, szanszkrit s tibeti nyelvet és irodalmat, új útra készült.

Meggyőződése szerint a Lasszától északkelet felé, China határán lakó dsungár nevű nép az, amelyben végre a magyarok rokonait s az ősök élő ivadékait feltalálhatja. Ezt a népet felkeresendő 1841. március 24-én Dardsilingbe, az ind-angol birodalom 7000 lábnyi magasságban fekvő határállomására ért. Itt akarta a lasszai láma engedélyét bevárni a tovább utazásra. A fáradt vándor közel állott utazása céljához! A vidéken uralkodó láz, amely megrohanta, erősebb volt vágyainál, akaratánál, megölte, mielőtt célját elérhette, hazáját viszontláthatta volna. Az ázsiai angol társaság, amely életében megbecsülte, halála után kegyeletes érzelemmel emlékkövet készíttetett angol felirattal hamvai fölé, s rózsát és szomorúfüzet ültetett a sír köré.

Semmelweis Ignác, a pesti egyetem hírneves tanára, a legrettenetesebb betegségnek a legyőzője. Lángelméje megtalálta a betegség okát abban az időben, amikor a bakteriológia még ismeretlen tudomány volt; ezzel sok-sok ezer anyának életét men-

tette meg. Amikor néhány évvel ezelőtt Semmelweis szobrát lelepezték, meghatottan szemléltük, mint hajtotta meg lobogóját a magyar tudós emlékezete előtt a művelt világ tudósainak képviselete.

Hogy a gyógyításban az orvosnak első kötelessége a fertőzés elhárítása, a teljes tisztaság biztosítása, szóval az aszepsis, ennek elvét még 1847-ben Semmelweis mondotta ki. Tehát az egész mai orvosi gondolkodás megindítója ő volt. De ez volt épen a tragikuma, hogy korát megelőzte, olyan időben apostolkodott, amikor még a tudósok sem értették meg. Negyedszázados küzdelemben kifáradva maga is kétségbeesett, hogy igaz ügye diadalra juthat még. Harcának emésztő meddősége megtörte nemes lelkét s eloltotta agyában a geniusz teremtő lángját. Rászállott lelkére az a síron innen való csillagtalan éjszaka, amely után szinte megváltó hajnalhasadásnak tetszett az 1865-ben bekövetkezett igazi halál.

Listernek szerencsésebb volt a végzete. Az ő tanításai olyan időben jutottak a nyilvánosságra, amikor a tudományos gondolkodás befogadásukra megérett. Szinte a divat szárnyain terjed világgá a Lister-féle sebkezelés. De meg volt Listerben az igazi emberi nagyságnak az a vonása, hogy szerényen megvallotta, hogy Magyarország nagy fiának, Semmelweisnek köszön az újkori sebészet legtöbbet. E kijelentésével nagyban hozzájárult, hogy végre igazához jutott a legnagyobb magyar orvos.

Semmelweis sorsa különben közös volt azokkal a lángelméjű feltalálókkal, akik, mielőtt dicsőséget és hírnevet szereztek, a gúnynak és nevetségnek voltak céltáblái. Amikor 1878 március 11-én *Edison* fonográfját bemutatták a párisi akadémia dísztermében, fölemelkedett egy akadémikus és torkon ragadta Edison megbizottját: Ön gazember! — kiáltott dühtől eltorzult arccal — azt hiszi, hogy minket hasbeszélő képességével bolonddá tehet? Még félévvel később is, amikor Bonniland már közelebbről megismerkedett Edison fonográfjával, azt állította, hogy az egész nem más, mint ügyes akusztikai csalódás, mert az lehetetlen, hogy egy nyomorúságos fém az emberi hangot olyan hűségesen utánozhassa.

*Galvani*nak békacombbal való experimentumát, amely a villamosság gyakorlati értékesítésének adott hatalmas lendületet, eleinte általános kacagással fogadták. A feltaláló emiatt keservesen panaszkodott barátjának írott levelében: „Két párt támad: a böl-

csek és az ostobák. Mind a kettő nevet és gúnyol s a békák táncmesterének csúfol. És mégis meg vagyok győződve róla, hogy új természeti erőt fedeztem fel az emberiség javára".

A gázvilágítás feltalálója, *Lebon* Fülöp, meghalt 1804-ben anélkül hogy eszméjének gyakorlati hasznát látta volna. Az eszméjét egyszerűen bolondnak tartották s nem tudták elhinni, hogy a lámpa kanóc nélkül is tudjon világítani. Egy évvel később Birmingham-ben bevezették a gázvilágítást, 1813-ban Londonban és 1818-ban Párisban.

Amikor *Franklin* a londoni tudományos társaságban elmondta fölfedezését, hogy egy vasrúddal le tudja vezetni a levegő villamosságát s a villámhárító elveit fejtegette, harsogó kacagással felelt az egybegyült tudós társaság és megtagadta az előadás kinyomatását.

Helvetius, a híres csillagász, félszázaddal a messzelátó feltalálása után sem engedett műszereibe lencsét tenni, mivel attól tartott, hogy az megakadályozza a helyzet biztos megállapítását.

Amikor a gőzvasúttal az első próbákat akarták tenni, kiszámították a mérnökök, hogy a lokomotiv nem szaladhat a síneken s a kerekek egy helyben fognak forogni. A francia kormánynál Arago, a kiváló fizikus küzdött az új közlekedő eszköz ellen. Az anyag megbízhatatlanságát és a levegő ellenállását hozta fel ellene érvül. Thiers ugyanabban az ülésben, amelyben Arago ellenezte a vasút megcsinálását, ezt mondta: Megengedem, hogy a vasút némiképen megkönnyíti és fejleszti a forgalmat, ha rövid vonalakon s a főváros környékén közlekedik, de nagy távolságba nincsen rá szükségünk, minek is volna? Senki sem használná. — Bajorországban az orvosi testület kijelentette, hogy a vasút eszméjének megvalósítása halálos veszedelem volna az emberiségre, mivel az a gyors mozgás, amellyel a gőzgép száguldana, agyvelőrázkódást vagy szívszélhűdést okozna s az utasok menthetetlenül elpusztulnának. Ezért határozottan ellene vannak a vasút építésének. A bajor mérnökök enyhébben nyilatkoztak, mint az orvosok. Szerintök a gőzgép mozgása csak a nézőkre volna veszedelmes, mert elszédülnének tőle, s ezért ajánlották, hogy ha a vasutat megcsinálják, a sínpár két oldalán vonjanak magas deszkakerítést, amely eltakarja a száguldó vonatot.

Fáber Károly pozsonyi tanár negyvenhat évi kisérletezés után föltalált egy beszélőgépet, amelyet 1868-ban mutatott be a

orvoskodó Dettweilernek nemcsak a forgatható pavillonok létesítéséhez, hanem a nagyobb fekvőcsarnokok építéséhez is.

Preysz az egészséges élet feltételeit is jól ismerte. Jól tudta, hogy a közegészségnek legfontosabb kelléke a jó ivóvíz. Pest lakói abban az időben részint kismélységű ásott kutakból, részint a Dunából fedezték ivóvíz-szükségletüket. Ki nem fáradó tevékenységének nagy része volt benne, hogy 1868-ban Budapest lakossága már *vezetett vizet* ihatott. A gázgyáriparnak városainkban való meghonosítását is ő sürgette legnagyobb hévvel. Ivóvíz. Világítás. Olyan dülők ezek, amelyeknek kalászait részben Preysz Mór dolgos keze munkájának köszönjük.

Kempelen Farkas (1734—1804) a világ egyik legnagyobb mechanikus elméje, aki tűzzel és párával dolgozó alkotmányával, beszélő és sakkozó gépembereivel, írógépével bámulatba ejtette a világot.

Az írógép is magyar találmány, Kempelen Farkas udvari tanácsosnak a találmánya; gondolata, alapszerkezete az övé, Remington csak tökéletesítette. Kempelen Paradis Antal kormánytanácsosnak Teréz nevű vak leánya számára készítette sajtórendszerű, ujjakkal lenyomható billentyűkkel felszerelt gépét. Ő is tanította be a leányt a gép használatának módjára. Minthogy a vakoknál nagyon ki van fejlődve a tapintóérzék, a billentyűkön jelezve voltak a különböző betűk és számok, amelyek a billentyű érintésére szép sorrendben lenyomódtak a papiroslapra. A gép betűi meglehetős nagyok voltak, de szépen metszettek, tiszták, olvashatók. Az eredeti gép nincsen meg, de a leánynak egy vele nyomtatott eredeti levele a vakok bécsi országos intézetében található. Paradis Teréz élete végéig a legnagyobb hálával viseltetett Kempelen iránt ezért a néki új világot nyitó találmányért.

Érdekes apróság, hogy az 1774. június havában himlőben fekvő Mária Terézia királynő részére szerkesztett betegágyat is, amely mozgatható, felemelhető s egyik szobából a másikba tologatható volt.

Kempelen vezette a budai várpalota építését, ő volt tervezője a schönbrunni szökőkutaknak is. Ez a vízmű ma is a schönbrunni parknak egyik dísze. Kempelen kivette a maga részét a gőzgép tökéletesítésében is; gépénél már mozgó forgótengelyt alkalmazott s ezzel megelőzte Wattot, akinek a forgattyú feltalálását tulajdonítják.

Kempelen sakkozó-gépét 1854-ben Filadelfiában tűz pusztította el. Heltai H. István hosszú kutatás után az ördöngős masina titokzatos mechanizmusának kulcsát felfedezve, tervbe vette a sakkozó-gépnek helyreállítását. A beszélőgépet a londoni királyi udvari múzeumban őrzik.

Sakkozó gépjét — mondja a többek között Tóth Béla — Kempelen Farkas 1770-ben mutatta be először a bécsi udvar előtt, aztán a nyilvánosság előtt is. A szenzáció leírhatatlan volt és Kempelent unszolták, hogy induljon gépjével európai körútra. Kempelen egyszerre azzal a hírrel lepte meg Bécset, hogy az automata tönkre ment, eltörött és nem tud többé játszani; és az automatájával együtt visszatért szülővárosába Pozsonyba.

Mi lehetett ennek az oka? Sokan azt hiszik, hogy az előkelő állású és nagytudományú Kempelen maga is megijedt az Európára szóló zajtól, amelyet mechanikai tréfája keltett és igyekezett véget vetni a lármának. Vagy talán félt, hogy a masina titka előbb-utóbb kiderül. A masina csodálatos munkáját ugyanis csak úgy magyarázhatjuk meg, ha feltesszük, hogy benne ember volt elrejtve. Ez az ember látta a sakktáblát és keze a török karjában volt. Amikor Pál orosz nagyherceg a feleségével Bécsben járt, II. József császár megüzente Kempelennek, hogy a fejedelmi vendégek látni akarják a sakkautomatát, tehát haladéktalanul jelenjék meg a masinával az udvarnál. Kempelen öt hét alatt helyreállította a gépet s a török basa gálában jelent meg a magas uraságok előtt, akik nem tudtak betelni bámulásával. Ekkor azután a császár maga unszolta Kempelent, hogy a csodálatos szerkezetet európai körútra vigye. Kempelen beteges volt s csak két év mulva, 1783-ban indult el; de ekkor is nehezen szánta magát az útra; másra akarta bízni az automata igazgatását. Végre mégis maga ment el vándorolni a török basával. Megfordult Berlinben, Pétervárott, Párisban és Londonban. Berlinbe maga Nagy Frigyes, a szenvedélyes sakkjátszó hívta Kempelent. Az automata megverte a királyt is, akinek bámulata most csak fokozódott és végre nagy summát kínált, hogy a titkot megtudja. Mondják, hogy az egész magyarázat egy percig tartott s akkor Nagy Frigyes nevetve jött ki a szobából: „Ezt a gyermek is azonnal megfejthetné". De a dologról sohasem beszélt, mert Kempelennek hallgatást igért.

Kempelen halála után a gép fiának, Kempelen Károly udvari fogalmazónak a birtokába jutott, aki az automatát nemsokára eladta Maelzel Lénárdnak, a híres mechanikusnak, a metronom feltalálójának.

Kempelen sakkgépe már a Maelzel birtokában volt, amikor Schönbrunnban Napoleonnal játszott. Az automatát elhelyezték a szalon közepén s a császár leült vele szemben. A nézők három-négy lábnyi távolságban állottak és képzelhető, hogy kíváncsian várták a történendőket. Napoleon hármat-négyet húzott annak rendje és módja szerint, aztán egy hibás lépést tett a huszárral. Az automata nagykomolyan visszatette a helyére a figurát, majd maga húzott. A császár most megint hamisat lépett; az automata ismét visszatette a figurát; de amikor Napoleon harmadszor is vétett a játék törvényei ellen, az automata az összes figurákat lesöpörte a tábláról. Ekkor a császár mosolyogva távozott s úgy látszott, örült, hogy még egy automatát is sikerült kihoznia a sodrából.

A tizes évek elején Eugéne de Beauharnais, Napoleon mostoha fia, Münchenbe hivatta Maelzelt az automatával együtt. A török basa itt is méltó volt régi hírnevéhez. A legyőzött Beauharnais harmincezer frankot kínált a gépért és a titokért. Megkapta mind a kettőt s kiábrándult, mint Nagy Frigyes.

Most már annyira nyilt volt a szekrénybe bujtatott ember titka, hogy még azt is tudták: ki igazgatja az automatát.

Heltai H. István, Kempelen életének leírója, a sakkautomata megfejtésének lényegét a következőkben adja. A szekrény belsejét előre megmutatták, amiáltal a mélyébe elrejtőző játékosról való gyanut eloszlatva, a titok fátyolát megőrizték s így az a kíváncsiságot a legnagyobb fokig izgatta és a legfurcsább magyarázatokat hívta ki. A titok egyszerűen abban kulminált, hogy fölötte ügyes módon: valóságos játékos rejtőzött a szekrényben olyképen, hogy azt a „kiállítás“ alatt fel nem fedezhették; az ellenfél lépéseit pedig magnetikus úton közölték a sakkdeszka alatt elbujtatott játékossal.

Az elülső ajtókat kinyitogatva, a fiókot kihuzták, a szekrény hátsó falát feltárták s égő gyertyával bevilágítottak, úgy hogy az egész szerkezet látható lőn s a nézők meggyőződhettek, hogy a masinában senki sincsen elrejtve. Most a török kaftánját felhajtva, a test födetlen belső strukturáját bocsátották közszemlére; emelő-

csöveknél és kerekeknél nem volt más itt sem látható; sőt a bugyogó ajtócskájáról sem feledkeztek meg. Azután megfordítva a szekrényt, becsukták az ajtókat, a török kezéből kivették a pipát és megindult a játék. A nézőknek láthatatlan élő személy igazgatta a gép játékát.

A parókás törpe — égő faggyúgyertyák kisérteties fénye mellett — alakját kiegyenesítve, jobb kezével a csapóajtón igazit, balja mellett elszórtan bábuk hevernek. Az előtte levő kis táblácskán, ellenfele húzását rögtön utána húzza, megcsinálja saját lépését és azt azután az automata által megismételteti. A török testének belseje voltaképen szekrény, alkotórészei pedig emelők, hengerek, zsinórok stb. Berendezése az automata kölönféle fej- és karmozdulatait végzi. A kar mozgásmódjához a vállban van a készülék.

Kempelen maga nem sokra becsülte sakk-automatáját; keveset gondolt vele, fel sem vette és ha szólott is felőle valamit, csak mint gyermekjátékot és mechanikai tréfát emlegette s mosolygott rajta, hogy mások úgy bámulják.

Maradandó becsű azonban Kempelen *beszélőgépe* s a reá vonatkozó fiziológiai tanulmány. Ez a beszélőgép tökéletesebb volt Kratzensteinénál, aki 1776-ban gépével a szentpétervári akadémiánál díjat nyert. Kempelen beszélőgépén mindegyik betűnek megvolt a maga billentyűje, amely lenyomva, az illető hangot adta. A gép főrészei: a hangcső, a szélláda, a fuvó, a száj és az orrlyukak. A Kempelen-féle beszélőgépet kicsiben a beszélő-babák belsejében alkalmazták. Ha megnyomjuk a játékot, vagy egy zsineget meghúzunk, összesajtolódik az a kis fuvó és a kiáradó levegő egy nyelvsípocskát hoz rezgésbe, a rezgés hangját aztán a mesterségesen elrejtett száj- és orrészek tagolják. A beszélőgépnek is első szavai papa és mama voltak, tehát ugyanazok, amelyeket a beszélőbabák is alig érthetően ejtenek ki. Brücke, a fiziológiai hangtan újabb megalapítója így nyilatkozik Kempelen tanulmányáról: Kempelen fiziológiai hangtant hagyott reánk, amely az igaz, hogy később itt-ott kiegészíttetett és néha javíttatott, de amely oly szilárdul volt megalapítva, hogy valamennyi későbbi kutatásoknak a legbiztosabb alapépítményét szolgáltatta.

A *budapesti Ganz-féle gyár* Európa legnevezetesebb gyártelepeinek egyike. Sok kiváló találmánynak volt érlelője. *Wegmann* nápolyi molnár első malomszékét a Ganz-féle vasöntőben készítették

és Budapesten állították fel. Innenindult diadalútjára a *Zipernovszky-Déri-Bláthy*-féle váltakozó áramú transzformátor-rendszer (1885), amely a magas feszültségű áramok alkalmazását és kevés költséggel nagy távolságokra való átvitelét tette lehetővé. Nemrégen megoldotta a gyár az elektromos nagyvasúti vontatásnak nehéz problémáját, *Kandónak* a nagyfeszültségű, több fázisú, váltakozó áramok közvetetlen alkalmazásán alapuló rendszerével.

Az első e szerint az elv szerint épült elektromos nagyvasutat Felső-Olaszországban hozták üzembe. Ez az úgynevezett Valtellina elektromos vasút. A Como-tó keleti partján és az Adda-völgyén húzódó vonalán az elektromos vasút vonatai 90 kilométer sebességgel száguldanak tova. Ennek a vasútnak a Ganz-gyár az építője, Kandó a tervezője.

A modori születésű *Raffelsberger* Ferenc nevéhez egy nevezetes találmány emléke fűződik; a találmány a térképeknek nyomdai úton való sokszorosítása.

Czermák Nep. János egyetemi professzor Budapesten, az élettan kiváló művelője. Gégetükrét (mesterséges világításra) Budapesten való működése alatt szerkesztette. *Gruby* dr. a vattakötés első alkalmazója a sebészetben, sebgyógyításban.

Debreczeni Márton a „*Kióvi Csata*" szerzője, zseniális bányász, a bányahulladékok értékesítésére vonatkozó találmányai Európaszerte terjednek s nevét diadalmasan viszik útjukra magukkal külföldi bányászok.

Petzval József pesti, később bécsi egyetemi tanár, a modern fényképező készüléknek s a hadvezetésben oly nagy jelentőségű tábori reflektornak a feltalálója. Megjavította a mikroszkópot, reformálta a messzelátók szerkezetét, megcsinálta a szinházi messzelátót. Petzval előtt a fotográf-készülékek objektivjeinek olyan csekély fényereje volt, hogy egy arckép felvételére félóránál hosszabb idő volt szükséges. Személyekről csak úgy lehetett felvételt készíteni, hogy azok megtámasztva, ülve vagy fekve, behunyt szemmel félóráig tartó megvilágításnak tétettek ki. Petzval nagy buzgósággal fogott hozzá, egy minden követelésnek megfelelő objektiv szerkesztéséhez. Hosszas fáradozása 3 achromatikus lencse-rendszert eredményezett, amelyek két kettős objektivhez voltak csoportosíthatók; ezeknek egyik kombinációja volt az arcképobjektiv, a másik pedig a tájképobjektiv. A kisérleteket a Petzval-féle lencserendszerrel

nagyon kezdetleges kamarával végezték. Úgy a készüléket, mint a vele előállított képeket — mint becses kulturhistóriai ereklyéket — a bécsi technológiai iparmúzeumban őrzik. A Petzval-féle arcképobjektivnek 16-szor nagyobb volt a fényereje, mint az előbb használtaknak; ez az obtektiv a civilizált világon mindenütt utat tört magának. Petzval dicsőségét hirdeti a fotográfusok bécsi palotájának falába illesztett emléktábla s a Bécsben nemrég felállított emlékszobor.

Jedlik Ányos kiváló fizikus és természettudományi író volt. Két nagy fölfedezést köszönhetünk Jedliknek az elektromágnesség terén. Az egyik az elektromágneses rotációk fölfedezése, a másik a dinamógép elvének a feltalálása. Sokkal Siemens előtt rájött már Jedlik a dinamógép szerkesztésének gondolatára (1861); egy pesti mechanikussal készíttetett is egy készüléket, amelyet a budapesti egyetem fizikai intézete gyűjteményében őriznek. Sajnos, hogy Jedlik erre a fontos fölfedezésre prioritásának dicsőségét nem élvezhette, mert a tudományos világot erről a fölfedezéséről nem értesítette.

Jedlik olyan gépet is szerkesztett, amelynek segítségével bárki is könnyen készíthetett saját használatára savanyúvizet. Ez a készülék az első, amely a háztartásban használható volt savanyúvíz készítésére. Liebig a maga korsóját, Févre a ma is használatban levő készülékét csak jóval később szerkesztette.

De térjünk vissza Jedlik dinamógépére! A dinamógép egy dróttekercs, amelyet erős mágnespatkó sarkai között forgatnak. A tekercs forgatására felhasznált munka rovására a tekercsben villamos áram keletkezik. Ilyen készülék birtokában módunkban van elektromos áramot előállítani mindenütt, ahol munkaerő áll rendelkezésre. — A Jedlik-féle dinamó-modell játékszer benyomását teszi az emberre, pedig ez a magva azoknak az elektromosság termelő hatalmas dinamóknak, amelyeknek árama itt gépet mozgat, ott a szél sebességével száguldó kocsit hajt, kémiai készítményeket állít elé, pótolja a Nap megfogyatkozó melegét s nappali fényt derít az éjszakában.

A találmányok dolgában a feltalálók kezdéseit kicsinyleni nem szabad. Ők az emberiség valóságos jótevői voltak; törekvéseik, küzdelmeik, tudásuk indították a mai tökéletesebbet. Idézzünk csak a kicsiből nagyra nőtt találmányok közül néhány példát emlékezetünkbe. *Irinyi* maga faragja fácskáit s egyenkint már-

togatja a gyújtó-keverékbe. Képét, munkáját lehetetlen mélységes megindulás nélkül néznünk. Ma foszforos fácskáinak olyan a kereslete, hogy az ember munkáját gépekre kellett bízni, gépekre, amelyek naponként milliószámra vágják a fácskákat s látják el gyújtókeverékkel.

Ha *Stephenson* feltámadna sirjából, ugyancsak elámulva nézné, hogy milyen monstrumokká lettek az ő egyszerű gőzparipái. Az egyszerű és kicsi Rocket hatalmas géppé nőtte ki magát. Ezek között különösen a vontató hegyimozdonyok valóságos vaskoloszszusok. Egyik másik hossza 24 méter, súlya a szerkocsi nélkül 205 tonna. Rockettel Stephenson a mai világforgalom legelső eszközét teremtette meg. Stephenson zseniálitását bizonyítja, hogy a ma épített lokomotivok legtöbb alkotórésze a Stephenson lokomotivjának megfelelő részeire vezethető vissza. Aki tudatában van ennek, lehetetlen, hogy a kensingtoni múzeumban őrzött Rocketre másként tekintsen, mint valami drága ereklyére.

Fulton kis lapátkerekes gőzhajójától az óceánjáró óriásokig szinte megmérhetetlen az út, amelyet az ember megtett; de azért ez a kis hajó mégis csak őse az óriásnak, amelyből fokozatosan fejlődött. Fulton hajója alig éri el csavargőzöseink nagyságát; a nemrég elsülyesztett Luzitánia, ez az óceánjáró hajóóriás kétszer olyan hosszú volt, mint Szent Pál temploma, 340 lábbal hosszabb a nagy piramisnál, négy kéményének bármelyikében kényelmesen járhatott egy vasúti kocsi. Ez a hajóóriás 30 millió koronájába került a Cunard társaságnak, 32.500 tonnás, 785 láb hosszú, 70.000 lóerejű volt, 25 csomó (26 kilométer) sebességgel haladt, 3150 személy szállítására volt berendezve.

Az óriási munkaképességű rotációs nyomtatógépek ismerete mellett is kegyeletünk tárgya az a kezdetleges sajtó, amelynek fabetűit: a „Buchstab"-okat *Gutenberg* János mainzi órásmester faragta ki isteni türelemmel, s találmánya jövőjébe vetett hittel. Az emberiség örök hálával adósa Gutenbergnek, aki találmányával szárnyat adott a gondolatnak, hogy az emberiség közös kincse legyen.

De lássunk még néhány magyar eredetű feltalálót:

Nemetz József, a budai egyetem professzora, nagy feltaláló a mechanika minden terén. Az ő lelkéből pattantak ki: egy örök naptár, egy új szerkezetű rétkapáló, fűrészmalom, cséplőszerkezet, az első sípláda, a kifelé és befelé nyíló ajtó, az első hátultöltő- és

ismétlőpuska, amelynek a bécsi arzenálban őrzött mintája is adhatott ösztönt Mannlichernek tökéletesebb alkotásra; villamos gyújtókészülék, órával összekötött villamoslámpa.

Kliegl József, magyar földön először foglalkozott az egysinű vasút problemájának a megoldásával s csak a részvétlenségen mult, hogy álmait nem válthatta valóságra. A Nemzeti Múzeumban egy zongorára illesztett szekrénykét őriznek Kliegl hagyatékából. Ha valaki a zongorán játszik, minden legkisebb érintést följegyez a szekrényben elhelyezett gép a benne forgó papirosra. Kliegl többi találmányai: az aratógép, a buvárhajó a mai víz alatt járó hajók őse, a számológép.

Langereiter, Esterházy Miklós kismartoni uradalmának zseniális gépmestere volt az első, aki a felhúzó gépeket szerkesztette; továbbá a gőzgépet 1804-ben akként tökéletesítette, hogy az egyszerre két-három vízszivattyút hozott mozgásba.

Czimegh János szegedi születésű hazánkfia 1861-ben nagyon előnyös eljárást talált a tükörkészítésnél a mérges higanygőzöket fejlesztő ónamalgámnak ezüsttel való pótlására. Az ezüstöző folyadék ammoniumtartarát-, ezüstnitrát- és nátriumhidroxid-oldat elegyéből állott.

Born Ignác, kora legelső geológusa: az amalgamálás alkalmazásáról a bányászatban korszakalkotó munkát írt. Tömegesen jönnek a külföldi tudósok és bányászok Selmecre, hogy a Born-féle amalgamáló eljárást a helyszinén tanulmányozzák s azután odahaza alkalmazzák. — A bányászat történetében korszakos újítás: a puskapornak a bányákban repesztésre való használata is magyar találmány: 1627-ben használták először robbantásra a selmeci bányákban, gróf *Montecuccoli* Jeromos selmecbányai lakos kezdésére.

Az úgynevezett keresztfejtést *Zipser* 1749-ben ugyancsak Selmecbányán eszelte ki és innen terjedt el a távolba is.

A bányaművek céljaira olyannyira megfelelő szívógépet, az ú. n. vízoszlopos gépet is Selmecbánya szolgáltatta, ahol a legelsőt 1749-ben *Höll* József gépfelügyelő építette.

Magyar eredetű feltaláló még *Grossmann* Ignác is, aki először készített higanyos légszivattyút; az első példányt a műegyetem fizikai intézetében őrzik.

A mikro-organizmusoktól okozott egyik-másik betegségnek vérsavóval való gyógyítására is magyar ember, néhai *Fodor József* egyetemi tanár adta meg az impulzust. — Fodor leg-

először jött arra, hogy az állati vér a beléje jutott baktériumokat a szervezeten belüi megöli. A vérnek ezen baktériumölő tulajdonságát kimutatja in vitro is. Kimondja, hogy ezen ölő tulajdonságnak nagy szerepe van a testnek bizonyos betegségek ellen tanusított immunitásában. Majd arra jön reá, hogy a vér ezen fontos sajátságát nem annak alakelemei, hanem folyékony részei okozzák, még pedig annál nagyobb fokban, minél alkalikusabbak azok, százakra menő kisérleteivel bizonyítja, hogy ártalmatlan lúgos anyagoknak a szervezetbe való vivése útján több fertőző mikroorganizmus hatását lehet paralizálni vagy legalább is nagyon meggyengíteni. Majd ezen lúgos anyagot keresi. És ha azt kimutatni nem is birja, kísérletei reávezetik arra a nevezetes tényre, hogy a vér lúgossága a fertőző csirák támadása alatt megfogyatkozik. Ha a támadást a szervezet kiállja, a lúgosság ismét emelkedik, sőt a normálison felül is száll. Ha ellenkezőleg a betegség marad a győztes, akkor a vér lúgossága kezdettől fogva folytonosan csökken, sülyed a halálig. Úgy ezen, mint élete utolsó éveiben végzett vizsgálódásai mind egy magas célt szolgáltak, azt, hogy a fertőző betegségek lényegének megértéséhez közelebb juthassunk.

És hogy Fodor tanulmányai indították meg és segítették a ma elért fokára a fertőző betegségek megértését, azt az elismeréssel olyan szűkmarkúan bánó külföld is mindenkor és szívesen koncedálta neki. Pedig ezzel végtelenül sok van mondva. Az t. i., hogy a mikro-organizmusok által okozott betegségek egynémelyikének vérrel, illetve vérsavóval való gyógyitásában ma elért eredmény: a *serotherapia* tulajdonképpen Fodor alapvető vizsgálatainak köszöni létezését; és ha a gyakorlati haszonból származó anyagi és szellemi elismerés nem is neki jutott osztályrészül, méltán mondhatta és hihette magáról Fodor, hogy az egészségtan ezen ágának művelésében is új iránynak volt a megteremtője. (Rigler Gusztáv dr.)

Sajátságos, hogy addig nagy, sokszor korszakos találmányok csak ritkán hajtanak jövedelmet a feltalálóknak, addig apró találmányok néha óriási összegeket jövedelmeznek. Irinyi mint szegény elfeledett öreg ember halt meg 80 éves korában. Halála előtt 20 nappal árverés volt kitűzve vértesi birtokocskájára. Ilyen sors jutott osztályrészül a legtöbb magyar feltalálónak. — Állítsuk most ezzel szembe néhány apró találmány anyagi eredményét. Természe-

tes, hogy a legtöbb jövedelmet a dollárok hazájában nyújtanak az apró találmányok. Amerikában egy keztyűgomboló a szerencsés feltalálónak százezer dollárt jövedelmezett és egy gallérgombújítás évenkint húszezer dollárt hoz. Egy új inggomb közel ötvenezer dollár hasznot hajtott a feltalálónak, a biztosító tű pedig hihetetlen összeget szerzett a szerencsés ötlet tulajdonosának. Éppen így a dróttal ellátott palackdugó is nagy gazdagság forrása lett. — A véletlen is segít némely embernek. Így az összecsukható hajtű, amely százezreket jövedelmez, egy véletlen műve: egy asszony jött rá olyanképpen, hogy látta, amikor egy másik asszony meggörbítette a hajtűjét, hogy ki ne essék a fejéből.

A hintóval, kocsival, hegedűvel, a faragott tajtékárúkkal, a beszélő újsággal, a gyorstávíróval is mi ajándékoztuk meg az emberiséget. A világ első katonája: a *huszár* is magyar lélekből pattant ki.

Puskás Tivadar volt a legelső ember, aki a telefon-középpont gondolatát adta. *Edisonnak*, a nagy amerikai feltalálónak kijelentése ez. Azon az arcképén örökítette meg ezt a kijelentését, amelyet Puskás Albertnénak, Puskás Tivadar sógornőjének küldött. Amikor Európába híre jött, hogy Edison feltalálta a telefont, akkor Puskás Tivadar Brüsszelben tartózkodott. Egy távirógépet hozott volt oda Amerikából, hogy megmutassa a városi tanácsnak. A gép nyomtatott betűket továbbított egyik helyről a másikra; kezelése olyan egyszerű volt, akár egy írógépé. Puskás arra gondolt, hogy ezzel a távirógéppel az egy helyen lakó üzletemberek bonyolíthatják le üzenetváltozásaikat. Középponti szolgálatot akart bevezetni, az egyes előfizetők be lettek volna kapcsolva a központba s az kapcsolta volna őket össze egymással, ha táviratot akarnak váltani. Ekkor vette Puskás hírét annak, hogy Edison fölfedezte a telefont. Azonnal tisztában volt vele, hogy az Edison telefonja sokkal alkalmasabb az ő céljaira, mint, az a táviró készülék. Edison a pátensjogot Európára átengedte 50.000 dollárért Puskásnak.

A *Telefon Hírmondó*-nak is Puskás Tivadar a feltalálója. Célja a képzelhető leggyorsabb hirszolgáltatás volt, amit feltalálója olyképp ért el, hogy egyetlen egy mikrofonba olvasott hír a városnak száz helyén egy időben hallható. A *Hírsorozatokat*, amelyeket egy külön e célra szervezett szerkesztőség szolgáltatott, telegramm-stílusban olvasták fel s egy órán át folyton ismételték. Politikai,

helyi, közérdekű és tőzsdei hireken kívül időközönkint a pontos középeurópai időt is bemondották a készülékekbe. Puskás Tivadarnak 1893-ban történt halála után a vállalat részvénytársaság kezébe ment, amely azt műszakilag tovább fejlesztette.

A Pollák—Virág-féle gyorstávíró (1890) talán az első magyar találmány, amely hamisítatlan magyar jellegével érvényesülni tudott a külföldön. A gyorstávíró gépei három részből állanak: az első lyukasztókészülék, amely majdnem olyan, mint egy írógép s kezelése is nagyon hasonló hozzá. Ez egy papiroszalagot bizonyos nagyságú és helyzetű lyukacsokkal lát el. Minden betűnek más elhelyezésű lyukacsok felelnek meg s hogy az egész bárki által olvasható legyen, e *perforált betűkkel* egyidőben a gép nyomtatott betüket is ír. Amidőn készen van a szalag, ráteszik a lyukasztógép mellett álló felvevő készüléknek villamosáram útján gyorsan forgó hengerére s annak forgása következtében azon tova csúszik és pedig a hengerre fekvő két fémseprücske között, ahol a henger és a fémseprücskék a villamosáram közvetítői. Amikor a kefe a kilyukasztott helyre ér, érintkezik közvetetlenül a hengerrel s átveszi a villamosáramot, amelyet aztán továbbít. A távirat szövegét tehát időközi villamos impulzusok viszik tovább a felvevő állomásra. Ott egy telefonba jut az áramlökés. A harmadik gépben a leadókészülékben az áram két érzékeny telefonlemezt hoz rezgésbe, amely rezgések egy erősen megvilágított kicsiny fémtükör segítségével, egy tova mozgó fényérzékeny papirral göngyölt hengerre vettetnek s azon ezek érzékítve, mint szépen olvasható betűk a gép által előhivatnak, megszáríttatnak s egy forgó henger segítségével a gépből kitolatnak, A sürgöny készen áll, a kezelő egyénnek csak el kell vágnia s a küldönccel rendeltetése helyére kell juttatnia. A kezelő egyénnek alig van itt valami teendője, különösen, ha a perforált szalagot is már készen kapja. E kezeléssel 50.000, sőt még több szót lehet e gépek útján továbbítani egy óra alatt, holott most a legügyesebb két távíró felette megerőltető munkával sem bír többet, mint 500 szót leadni ugyanennyi idő alatt.

Nem említem a magyar géniusznak az élők és a közelben elhúnytak *(Eötvös Lóránd, Apáthy István, Lenhossék Mihály, Wartha Vince, Than Károly, Ilosvay Lajos stb.)* munkájában való megnyilvánulását. Már azok is, akiket itt felsoroltam, hangosan

hirdetik, hogy a tanulékonyság, a termelő erő a magyar vérnek éppen olyan faji sajátsága, mint akár a franciának.

A tudós világ névszerint ismeri azokat a munkásokat, akik a tudomány mezéjét munkálják, csak éppen azt nem tudja, hogy az a munkás, aki munkájába beleadta agyának, talentumának erejét, *magyar* ember. Innen van az, hogy az emberiség kultúrhistóriájában a magyar alkotó géniusz munkájáról olyan kevés szó esik.

*

Elmondottam ezeket tanítványaimnak, mert mindenek felett valónak tartom, hogy a magyarság erejének, kiváltságos talentumának ismeretében és tiszteletében nőjjenek fel; másfelől meg azért, hogy beláttassam velük, hogy a magyar ember — bármilyen hivatás mezejére rendelje is a Gondviselés, ha erős akarat ösztökéli és segíti, nemcsak minden nehézségen győzedelmeskedik, hanem újat és maradandót is tud alkotni.

E sorok olvasása közban talán érezni fogják tanítványaim, milyen jól esik megpihenni a magyarság kifogyhatatlan talentumának megnyilatkozásain, amelyekből a nemzet lelkének, fajbeli sajátosságainak fénye sugárzik elő. Nekem ezekkel foglalkozva az az érzésem, mint amikor egy jó könyvet olvastam el. A könyvet betettem, de megmaradt a lelkemben a hangulat és a gyönyörüség.

Szent meggyőződésem, hogy a most folyó világháborúnak véres tanulságaiból a magyar faj duzzadó erejének, lelke komoly tartalmának felismerése fog megszületni. A világháború irtóztató veszedelmét Isten segítségével meggázolva, világszerte ismerni fognak és tudni fogják, hogy él egy nemzet a négy folyó partján, mely érdemes a jóknak rokonérzésére.

I.

A tanári testület.

(1914/15. tanév végén.)

1. *Dr. Szekeres Kálmán,* az intézet igazgatója. Tanította a fizikát a VIII. osztályban heti 4 órában.

2. *Bajthay Péter,* esztergommegyei áldozópap, rendes kath. hittanár. Tanította a róm. kath. vallástant az intézet valamennyi osztályában, hetenkint 16 órában. Azonkívül a kapucinusok templomában vasár- és ünnepnapon a kath. tanuló ifjúságnak szent beszédet tartott. Lakik: IV. ker. Reáltanoda-utca 19.

3. *Benda Jenő,* rendes tanár, a geometriai szertár őre, a műegyetemen tanársegédi teendőkkel megbízva, a Nemzeti Tornaegylet tornatanítókat vizsgáló bizottságának elnökségi tagja. Tanította a számtant az I. A és III. A, az ábrázoló geometriát a VIII., a rajzoló geometriát az I. A, I. B és III. A osztályokban, a tornát az alsó osztályokban és vezette a testgyakorló-kört. Heti óráinak száma 24. Az I. A osztály főnöke. Lakik: II. ker. Csalogány-utca 50.

4. *Dr. Bürner Sándor*, rendes tanár, a katonasághoz bevonult. Lakik: I. ker. Szarvas-út 8.

5. *Dr. Cserey Adolf*, rendes tanár, a természetrajzi szertár őre. Tanította a természetrajzot az I. A, I. B, II. A, II. B, V. és VI. osztályban a földrajzot az I. B és a II. A osztályban, hetenkint 18 órában. I. B osztály főnöke. Lakik: I. ker. Vár, Verbőczy-utca 14.

6. *Dr. Edelstein Bertalan,* rabbi. Tanította az izraelita hittant az I—VIII. osztályban 4 csoportban, hetenkint 2—2, összesen 8 órában. Lakik: III. ker. Lajos-utca 9.

7. *Gagyhy Dénes,* rendes tanár, a Magyar Irodalomtörténeti Társaság és az Országos Középiskolai Tanáregyesület választmányi tagja, tart. m. kir. honvéd tüzérfőhadnagy, a katonasághoz bevonult. Lakik: IX. ker. Bakáts-utca 3.

8. *Dr. Gedeon Gyula,* rendes tanár, a tanári könyvtár őre. Tanította a történelmet a III. A, IV. A, IV. B, VII. és VIII. osztályban, a földrajzt az I. A, III. A és III. B osztályban hetenkint 21 órában. Lakik: II. ker. Medve-utca 10.

9. *Dr. Girsik Géza,* okleveles helyettes tanár, a műegyetemen tanársegédi teendőkkel megbízva. Tanította az ábrázoló geometriát a VI, a rajzoló geometriát a II. B, III. B és IV. B osztályban a számtant az I. B, a történelmet a III. B, a földrajzot a II. B osztályban heti 19 órában. A II. B osztály főnöke. Lakik: VII. ker. István-út 5.

10. *Dr. Hankó Vilmos,* c. középisk. igazgató, rendes tanár, a Magy. Tud. Akadémia levelező, az Országos Közegészségi Egyesület választmányi tagja, az országos közoktatási tanács szakértője, az Erdélyrészi Kárpát-Egyesület osztály-alelnöke, az Országos Balneologiai Egyesület igazgató tanácsának tagja, a m. kir. pénzügyminiszterium kebelében alakított pénzügyőr-biztosi tanfolyam tanára s vizsgáló bizottságnak tagja, a vegytani szertár őre. Tanította a vegytant az V., VI., VII. és a fizikát a III. A, III. B, IV. A, és IV. B osztályban hetenkint 16 órában, azonfelül vezette a vegytani gyakorlatokat hetenkint 2 órában. Lakik: II. ker. Szalag-utca 4.

11. *Dr. Heller Bernát,* rendes tanár, a tanári értekezletek jegyzője, az ifjúsági könyvtár másodőre. Tanította a francia nyelvet a IV. A, V. és VIII, a német nyelvet a II. B, III. B és VI. osztályban hetenkint 19 órában, az V. osztály főnöke. Lakik: II. ker. Főutca 77.

12. *Hennyey Emil,* rendes tanár, sz. k. cs. és kir. százados, a II. ker. munkásgimnáziumi és szabad lyceumi tanfolyamok igazgatója, a katonasághoz bevonult. Lakik: II. ker. Szilágyi Dezső-tér 4.

13. *Homonnai Imre,* rendes tanár. Tanította a magyar nyelvet az I. B, a II. A, III. B és IV. A, a német nyelvet az I. A és az V. osztályban hetenkint 22 órában. A II. A osztály főnöke. Lakik: II. ker. Margit-körút 60.

14. *Horváth Elemér,* rendes tanár, a katonasághoz bevonult. Lakik: IX. ker. Ráday-utca 59.

15. *Innocent Ferenc,* c. középisk. igazgató, rendes tanár, az országos magyar Képzőművészeti Társulatnak, a Nemzeti Szalonnak és a „Fészek" művészklubnak választmányi-, a „Magyar Képzőművészek Egyesületének" rendes tagja, a szabadkézi rajzgyűjtemény őre. Tanította a szabadkézi rajzot a III. A és III. B, IV. A és IV. B, V., VI., VII. és VIII. osztályban hetenkint 16 órában. Lakik: IV. ker. Veress Pálné-utca 25.

16. *Dr. Jánosi Béla,* c. középiskolai igazgató, rendes tanár, a Magy. Tud. Akadémia rendes tagja, az ifjúsági könyvtár egyik

őre. Tanította a magyar és német nyelvet az III. A osztályban, a magyar irodalmat a VII. osztályban, a német nyelvet és a filozófiai propaedeutikát a VIII. osztályban hetenkint 15 órában. A III. A osztály főnöke. Lakik: II. ker. Heltai Ferenc-utca 23.

17. *Jeanplong Győző*, rendes tanár. Tanította a matematikát a II. A, II. B. V. és VIII. osztályban, a német nyelvet a II. A osztályban heti 21 órában, a VIII. osztály főnöke. Lakik: II. ker. Fazekas-utca 14.

18. *Dr. John M. Károly,* iskolaorvos és egészségtantanár. m. kir. honvéd népfölkelő főorvos, a harctéren teljesített szolgálatot. Lakik: II. ker. Margit-körút 7.

19. *Dr. Kálmán Miksa*, rendes tanár. Tanította a francia nyelvet a III. B és VI. osztályban, a német nyelvet az VII. osztályban s a latin nyelvet mind a négy évfolyamban hetenkint 19 órában. A VII. osztály főnöke. Lakik: I. ker. Bors-utca 10.

20. *Dr. Koczogh András*, rendes tanár, a Révai-önképzőkör vezetője. Tanította a magyar nyelvet a IV. B., V., VI. és VIII. osztályban s a történelmet az V. és VI. osztályban s a szépírást a II. A osz álban hetenkint 19 órában. A VI. osztály főnöke. Lakik: VI. ker. Dalnok-utca 18.

21. *Koválik János*, rendes tanár. Tanította a magyar nyelvet a II. B, a németet a IV. A és IV. B, a francia nyelvet a III. A, IV. B, a VII. osztályban hetenkint 19 órában. A IV. B osztály főnöke. Lakik: II. ker. Zsigmond-u. 20.

22. *Dr. Kresznerics Károly,* rendes tanár. Tanította a matematikát a IV. A, IV. B és a VII., az ábrázoló geometriát a VII., a rajzoló geometriát a IV. A, a németet az I. B., a szépírást a II. B osztályban heti 22 órában. A IV. A osztály főnöke. Lakik: II. ker. Gyorskocsi-utca 22.

23. *Lantay Lajos,* akadémiai szobrász, az V. ker. áll. főreáliskolában is szobrásztanár. Tanította a mintázást — mint rendkívüli tantárgyat — hetenkint 6 órában. Lakik: II. ker. Szegényház-utca 21.

24. *Nedelykovics Velimir,* budai kerületi gör. keleti szerb esperes és tabáni plébános, gör. kel. hittanár. Tanította a gör. kel. hittant két csoportban, hetenkint 2—2 órában. Lakik: I. ker. Attila-körút 51.

25. *Németh József,* rendes tanár, a történelem-földrajzi szertár őre, a tanárok özvegyeit és árváit segítő országos egyesület titkára, a budai dalárda választmányi tagja, m. kir. népfölkelő

főhadnagy a harctéren teljesített szolgálatot. Lakik: VI. ker. Bajnok-u. 2/ b.

26. *Orbán Gyula*, rendes tanár, az ifjúsági Segítő Egyesület vezetője, a fizikai szertár őre. Tanította a számtant a III. B. osztályban, a matematikát a VI. osztályban, a fizikát a VIII. osztályban, a rajzoló geometriát a II. A osztályban és a magyar nyelvet az I. A osztályban heti 19 órában. A III. B osztály főnöke. Lakik: II. ker. Batthyány-u. 38.

27. *Reif Pál*, felavatott lelkész, ág. hitv. ev. vallástanár. Tanította az ág. hitv. ev. hittant hetenkint 10 órában. Lakik: IX. ker. Erkel-utca 19.

28. *Rezik Béla* áll. kép. okl. énektanár, a Budavári koronázó főtemplom magánénekese, a harctéren teljesített szolgálatot. Lakik: VI. ker. Izabella-u. 78.

29. *Lekcsei Sulyok János*, képesített torna- és vívó szaktanár, m. kir. tartalékos honv. főhadnagy, a „Signum laudis“ tulajdonosa, a fő- és székvárosi lövészbizottság tagja, a harctéren teljesített szolgálatot. Lakik: I. ker. Csaba-u. 19.

30. *Varga Antal*, ref. hitoktató lelkész. Tanította a ref. vallású tanulókat négy csoportban hetenkint 2—2 órán. Azonkivül hetenként 1 órán át exhortációt tartott. Lakik: I. ker. Istenhegy, Gyöngyvirág-út.

Az intézethez beosztott gyakorló tanárjelöltek.

1. *Zádor Ernő*, okleveles tanárjelölt. Tanította Dr. Hankó Vilmos c. igazgató vezetése mellett az V. és VI. osztályokban a vegytant, Dr. Cserey Adolf tanár vezetése mellett a természetrajzot.

Az intézet szolgái.

1. *Kiszela György*, másodosztályú altiszt, kapus.
2. *Keller János*, a vegytani szertár szolgája.
3. *Bartal Ferenc*, a fizikai szertár szolgája, a katonasághoz bevonult.
4. *Luisser György*, a természetrajzi szertár szolgája, a katonasághoz bevonult.

Két iskolaszolga az iskolaépületben lakik.

Télen még külön fűtő van alkalmazva.

A tanárok irodalmi működése.

Dr. Girsik Gézától megjelent: A másodfajú negyedrendű térgörbén átmenő III. és IV. rendű torzfelületek. (Bölcsészetdoktori értekezés, közölve a Math. és Phys. Lapok XXIV. évfolyamában.)

Dr. Hankó Vilmos-tól megjelent: *Ásványtan és Chemia*, VII. kiadás. A polgári leányiskolák használatára. 1915. A Franklin-Társulat kiadása. — *Chemia és Árúismeret*, I—II., IV. kiadás. A kereskedelmi iskolák használatára. 1914. A Lampel Róbert-féle könyvkereskedés kiadása. (Csongor György Társaságában.) — Chemiai, balneologiai, egészségtani cikkeket írt lapokban, folyóiratokban, a Tolnai Világlexikonban. — A „Magyar Balneologiai Értesítő" szerkesztője.

Dr. Heller Bernát-tól megjelent: Wallenstein, Macbeth, Julius Caesar. Ungarische Rundschau III, 1914 p. 905—923. — Der Ursprung des Zauberbegriffs. U. o. III, 1914 p. 976—984. — A zsidók Firduzi Sah-Namejában, J. M. J. T. Évkönyve 1915. — Krankhafte Trübungen der französischen Volksseele, (Leipziger) Illustrirte Zeitung 1915. II/11. No. 3737 p. 163—170.

Dr. Jánosi Béla. Henszlmann Imre és Erdélyi János aesthetikai elmélete. Budapesti Szemle 1914. 7. szám. — Kivonata az Akad. Értesítő 1914. — Volkelt. System der Aesthetik. Ismertetés. Philol. Közl. 1915. 1. füz. — Az aesthetika története Magyarországon. Függelék a Knight-féle aesthetikatörténethez. Kiadja a Kisfaludy Társaság 1914. — Schedius Lajos aesthetikája. Akad. felolvasás, 1915. március 1.

Dr. Koczogh András (Dr. Takáts György áll. főgyimn. tanárral): *A magyar nemzet története* 1526-tól 1867-ig. Középisk. IV. oszt. számára. Bpest, Athenaeum, 1913.

Dr. Szekeres Kálmán a nagym. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszterium megbízásából tankönyveket bírált.

II.

Tananyag.

Az első A) és B) osztályban.

Róm. katholikus vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Bajthay Péter*. Tankönyv: Nagyobb katekizmus. A hitről. A parancsolatokról. A malaszt-eszközökről.

Görög keleti vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Nedelykovics Velimir*. Tankönyv: Petrovics János: Ó- és újszövetségi bibliai történet. Tananyag: A világ teremtése, az egész ó- és újszövetségi bibliai történet röviden összefoglalva.

Ág. hitv. evang. vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Reif Pál* lelkész-vallástanár. Tankönyv: Bereczky Sándor: Jézus élete és tanítása.

Református vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Varga Antal*. Tankönyv: Hamar: Isteni kijelentés. Énekeskönyv. Murányi: Bibliai szemelvények könyve. Tananyag: Isteni kijelentés az ó-testamentumban. Egyházi énekek. Bibliaolvasás.

Izraelita vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár *Dr. Edelstein Bertalan*. Tankönyv: Löw Lipót: Bibliai történet. Tananyag: Józsuától a babyloniai számkivetésig. Hétköznapi imák gyakorlása és fordítása. Bibliai fordítás: Mózes II. k. 3., 19., 20., 23. fejezetei.

Magyar nyelv. Hetenkint 5 óra. Tanár: az I. A-ban *Orbán Gyula*, az I. B-ben *Dr. Jánosi Béla* és *Homonnai Imre* Az egyszerű mondat és részei. Alaktan mondattani alapon; hangtan; helyesírás. Népmesék s népmondák. Görög hitregék s hősmondák. Hún és magyar történeti mondák. Rajzok a magyar földről és népről. Elbeszélő s egyszerűbb lírai költemények. Értelmes olvasás. Havonkint két írásbeli dolgozat.

Német nyelv. Hetenkint 4 óra. Tanár: az I. A-ban *Homonnai Imre*, és az I. B-ben *Dr. Krezsnerics Károly*. Az oktatás a direkt módszer szerint történt, kiváló tekintettel a helyes olvasásra, kiejtésre.

Beszédgyakorlatok. Apró versek, elbeszélések, kisebb költemények. Havonkint két írásbeli dolgozat.

Földrajz. Hetenkint 3 óra. Tanár: az I. A-ban: *Dr. Gedeon Gyula* és az I. B-ben *Dr. Cserey Adolf*. Földrajzi alapfogalmak; a földgömb ismertetése; térképolvasás. A magyar birodalom tüzetes tárgyalása.

Természetrajz. Hetenkint 2 óra. Tanár: az I. A és I. B-ben *Dr. Cserey Adolf*. A fontosabb termésformák. A házi állatok. A fenyők. A mezőn, erdőn élő emlős állatok. Tavaszkor néhány Buda környékén virító közönségesebb növény.

Számtan. Hetenkint 4 óra. Tanár: az I. A-ban *Benda Jenő* és az I. B-ben: *Dr. Girsik Géza*. A tizes számrendszer s a négy alapművelet egész számokkal, tizedes és közönséges törtekkel. A hazai pénzrendszer. Hossz-, terület-, űr- és súlymérték. Időszámítás. A feladatok tárgyköre főleg az iskola, a város, az ország egyszerűbb statisztikai viszonyai, a család háztartása, a hazai földrajz és történet fontosabb adatai. Óráról-órára kisebb házi feladat, havonkint egy-egy iskolai dolgozat.

Rajzoló geometria. Hetenkint 3 óra. Tanár: az I. A és I. B-ben *Benda Jenő*. A síkgeometria elemei. A szögek és azok mérése. A három-, négy- és sokszögek tulajdonságai, egybevágóságuk és hasonlóságuk. A területszámítás alapelvei. Három-, négy- és sokszögek, valamint a kör területe. Diszítményeknek körzővel és vonalzóval való rajzolása és szinezése.

Szépírás. Hetenkint 1 óra. Tanár az I. A és I. B-ben: *Jeanplong Győző*. Magyar és német folyóírás.

Testgyakorlás. Hetenkint 1 óra. Tanár: *Benda Jenő*.

A második A) és B) osztályban.

Róm. katholikus vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Bajthay Péter*. Tankönyv: Róder Flórent: Ószövetségi Bibliatörténet.

Gör. kel. vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Nedelykovics Velimir*. Tankönyv: Masirevics Iván: Történelmi képek a keresztény egyházból. Tananyag: Az egész új szövetségi történet röviden összefoglalva.

Ág. hitv. evang. vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Reif Pál*. Tankönyv és tananyag: mint az első osztályban.

Református vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Varga Antal.* Tananyag és tankönyv: mint az első osztályban.

Izraelita vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Dr. Edelstein Bertalan.* Tankönyv és tananyag: mint az első osztályban.

Magyar nyelv. Hetenkint 5 óra. Tanár: a II. A-ban *Homonnai Imre,* a II. B-ben *Kovalik János.* Az első osztályban tanultak folytonos ismétlése mellett: a beszédrészek; ragozás, képzés, szóösszetétel; a beszédrészek a mondatban; a mondatok nemei; fő- és mellékmondatok nemei. Olvasmányok családról, szülőföldről, hazáról; közmondások, szólásmódok; leírások; történeti és mondai olvasmányok a görögök szabadságharcára vonatkozók. A verseket könyv nélkül tanulták. Havonkint két iskolai írásbeli dolgozat a tananyaggal kapcsolatban.

Német nyelv. Hetenkint 5 óra. Tanár: a II. A-ban *Jeanplong Győző,* II. B-ben *Dr. Heller Bernát.* Az alaktani ismeretek bővítése. A tanítás a direkt módszer szerint történt. Költemények, mesék, mondák. Az olvasmányokat könyv nélkül is megtanulták. Havonkint két iskolai írásbeli dolgozat.

Földrajz. Hetenkint 3 óra, A-ban 2 óra. Tanár a II. A-ban *Dr. Cserey Adolf,* II. B-ben *Dr. Girsik Géza.* Európa és Ázsia leírása, tekintettel fontosabb termékeikre és népeikre.

Számtan. Hetenkint 4 óra. Tanár: a II. A és II. B-ben *Jeanplong Győző.* A számolási műveletek ismétlése tizedes és közönséges törtekkel. Számolási rövidítések. Számtani műveletek korlátolt pontossággal. Az arányosság fogalma. A hármas szabály és a hozzá tartozó feladatok megfejtése egyszerű következtetések alapján. Arányok és aránypárok. Az aránypárok alkalmazása az egyszerű hármasszabályhoz tartozó feladatok megfejtésére. Százalékszámolás. Óráról-órára házi feladat, havonkint egy iskolai dolgozat.

Természetrajz. Hetenkint 2 óra. Tanár a II. A és II. B-ben *Dr. Cserey Adolf.* Néhány őszkor virító növény. Majmok, tengeri emlősök, erszényesek. A madarak főbb csoportjai lakóhelyök szerint. Teknősbéka, gyík, kígyó, béka, szalamandra, gőte. Néhány nevezetesebb hal. Csigák, kagylók. A rovarok egyes csoportjainak főbb alakjai. A keresztes pók. A rák. A földi giliszta. Néhány gyümölcstermő és erdei fa, bokor és vadon termő lágyszárú növény.

Rajzoló geometria. Hetenkint 4 óra. Tanár a II. A-ban *Orbán Gyula,* a II. B osztályban *Dr. Girsik Géza.* A síkalaktan ismétlése, különösen az egyenes vonalú idomok területszámítása. A stereometriai alaktan. A legegyszerűbb testek, ú. m. a kocka, hasáb, gúla, henger, kúp és gömb leírása. A síklapú testek hálóinak

szerkesztése és készítése. A síklapú testek felülete és köbtartalma. Az egyszerűbb síklapú testek parallel perspectiv ábrázolása és árnyékolása.

Szépírás. Hetenkint 1 óra. Tanár a II. A-ban Dr. *Koczogh András*, a II. B-ben Dr. *Kresznerics Károly*. Német folyóírás és rondírás.

Testgyakorlás. Hetenkint 1 óra. Tanár: *Benda Jenő*.

A harmadik A) és B) osztályban.

Róm. katholikus vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Bajthay Péter*. Tankönyv: Róder Flórent. Újszövetségi biblia.

Görög keleti vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Nedelykovics Velimir*. Tankönyv: Milovánovics Mihály: Gör. kel. egyház keresztény katekizmusa középiskolák számára. Tananyag: a hitről, a hitvallás 12 ágazatának fejtegetése. A reményről, az imádságról általában, mint reményt gerjesztő eszközről és az Úr imádságáról, mint a többi imádságok mintájáról.

Ág. hitv. evang. vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Reif Pál*. Tankönyv: Bereczky S.: A ker. egyháztörténet.

Református vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Varga Antal*. Tankönyv: Szőts: Ref. keresztyén erkölcstan. Énekeskönyv. Murányi: Bibliai szemelvények könyve. Tananyag: Ref. keresztyén erkölcstan. Egyházi ének és bibliaolvasás.

Izraelita vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Dr. Edelstein Bertalan*. Tankönyv: Goldberg—Büchler: Zsidó történet. Ünnepi imák gyakorlása és fordítása. Bibliafordítás: Mózes V. k. 4., 5., 6., 7., 8., 16., 22., 23. fejezetei. Zsidó történet és irodalom: a spanyol kiűzetéstől napjainkig.

Magyar nyelv. Hetenkint 3 óra. Tanár a III. A osztályban: *Dr. Jánosi Béla*, a III. B osztályban: *Homonnai Imre*. Rendszeres nyelvtan. A nemzeti történetre s a rómaiak történetére vonatkozó elbeszélések és költemények; kisebb novellák és rajzok. Szemelvények a hazafias és vallásos lira köréből; a költői olvasmányok könyv nélkül is. Havonkint 2 iskolai dolgozat az olvasottak alapján.

Német nyelv. Hetenkint 3 óra. Tanár a III. A osztályban *Dr. Jánosi Béla*, a III. B osztályban *Dr. Heller Bernát*. Költői és prózai olvasmányok, a német mese, monda és történet köréből. Beszélgetések kapcsolatban a fali képekkel és olvasmányokkal. A nyelvtani ismeretek bővítése, kivált ige- és névragozás. Kéthetenkint iskolai dolgozat.

Francia nyelv: Hetenkint 3 óra. Tanár: a III. A osztályban *Koválik János*, a III. B osztályban *Dr. Kálmán Miksa*. Olvasási szabályok. A főbb alaktani változások, kivált a rendes ige, avoir, être, többesszám-, nőnemképzés. Költői és prózai olvasmányok. A költemények könyv nélkül is. Kéthetenkint iskolai gyakorlat.

Történelem. Hetenkint 2 óra. Tanár: a III. A-ban *Dr. Gedeon Gyula*, a III. B-ben *Dr. Girsik Géza*. Magyarország történetének áttekintése a mohácsi vészig.

Földrajz. Hetenkint 2 óra. Tanár: a III. A és III. B-ben *Dr. Gedeon Gyula*. Afrika, Amerika és Ausztrália leíró földrajza, a jelentékenyebb országok és európai gyarmatok kiemelésével.

Számtan. Hetenkint 3 óra. Tanár: a III. A-ban *Benda Jenő*, a III. B-ben *Orbán Gyula*. Összetett kettős tétel. Kamatszámolás; váltók leszámítása; értékpapirokra vonatkozó számítások. Arányos osztás. Egyszerűbb elegyítési feladatok megfejtése. Láncszabály. Ötvényszámítás és érmeszámítás. Havonkint egy iskolai dolgozat; házi feladatok óráról-órára a végzett tananyaggal kapcsolatban.

Természettan. Hetenkint 2 óra. Tanár a III. A-ban és a B-ben *Dr. Hankó Vilmos*. Az anyag szerkezetéről. A mozgásokról és az erőkről. A szabad esés. A gépekről. A halmazállapotokról. A folyadékok nyomásából származó tünemények, az úszásról és a testek sűrűségéről. A levegő nyomásáról és az ezen alapuló eszközökről. A hő hatásai. A hőmérő, hőforrások, az égésről, jó és rossz hővezetők, hősugárzás. A fény terjedése, visszaverődése, törése és szórása. A mágnesség és elektromosság főbb tüneményei.

Rajzoló geometria. Hetenkint 2 óra. Tanár: a III. A-ban *Benda Jenő*, a III. B-ben *Dr. Girsik Géza* Konstruktiv planimetria. Az egyenes vonalra és a szögre vonatkozó alapvető szerkesztések. Egyenes vonalú síkidomok szerkesztése és főbb tulajdonságaik. Területmérés és számítás. A lépték ismertetése és használata. Másolás kongruencia és hasonlóság alapján.

Szabadkézi rajz. Hetenkint 2 óra. Tanár: a III. A és B osztályban *Innocent Ferenc*. Diszítményi alaktan. Ékítmények rajza a különböző stilfajokban, jellemzetes példákban, tömegtanítás elve szerint.

Testgyakorlás. Hetenkint 1 óra. Tanár: *Benda Jenő*.

A negyedik A) és B) osztályban.

Róm. katholikus vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Bajthay Péter*. Tankönyv: Dr. Pokorny Emanuel: Kath. szertartástan.

Görög keleti vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Nedelykovics Velimir*. Tankönyv: Zsivánovics: „Liturgia“ v. görög keleti szertartástan I. és II. rész.

Ág. hitv. Evang. vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Reif Pál.* Tankönyv és tananyag: mint a harmadik osztályban.

Református vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Varga Antal.* Tananyag és tankönyv: mint a III. osztályban.

Izraelita vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Dr. Edelstein Bertalan.* Tankönyv és tananyag: mint a harmadik osztályban.

Magyar nyelv. Hetenkint 3 óra. Tanár a IV. A-ban: *Homonnai Imre,* a IV. B-ben *Dr. Koczogh András.* A stilus általános törvényei. A prózai és költői stilus sajátságai olvasmányok alapján. A hangsúlyos és időmértékes verselés. Kisebb prózai és költői olvasmányok régi és újabb íróinktól a tankönyvből. Arany Toldija (részben könyv nélkül). Kéthetenkint egy írásbeli dolgozat.

Német nyelv. Hetenkint 3 óra. Tanár a IV. A-ban és IV. B-ben: *Koválik János.* A rendszeres nyelvtan áttekintése, kitüntetve a magyar nyelvtantól való eltéréseket. Prózai és költői olvasmányok. A költeményeket könyv nélkül. Havonkint két iskolai dolgozat.

Francia nyelv. Hetenkint 3 óra. Tanár: IV. A-ban: *Dr. Heller Bernát,* IV. B-ben: *Koválik János.* A mult évi alaktani anyag ismétlése. A rendhagyó igék. Beszélgetési gyakorlatok. Olvasmányok a könyv során, költemények könyv nélkül is. Kéthetenkint iskolai írásbeli dolgozat, rendesen az olvasmányok köréből.

Történelem. Hetenkint 3 óra. Tanár: a IV. A-ban és IV. B-ben *Dr. Gedeon Gyula a*) Magyarország története a mohácsi vésztől az 1867-iki kiegyezésig. *b*) Magyarország és Ausztria rövid politikai földrajza.

Matematika. Hetenkint 4 óra. Tanár: a IV. A-ban és IV. B-ben *Dr. Kresznerics Károly.* Bevezetés az algebrába számtani és geometriai ismeretekből kiindulva. Összeadás, kivonás, szorzás egész algebrai kifejezésekkel, kiterjeszkedve a kéttagúak négyzetének és köbének képzésére; osztás egész számokkal. Ugyanazon műveletsorozat törtszámokkal. A függvény fogalma és az elsőfokú függvény ábrázolása. Az egy ismeretlent tartalmazó elsőfokú egyenletek megoldása számítással és grafikusan. Havonkint egy iskolai dolgozat; házi dolgozat óráról-órára a végzett tananyaggal kapcsolatosan.

Természettan. Hetenkint 2 óra. Tanár: a IV. A és IV. B-ben *Dr. Hankó Vilmos.* Világrészek és Oceánok. A partvidék és a belföld tagozata. Forrás, csermely, patak, folyó, folyam. A folyamvidék; a tenger. Ár és apály. A levegő alkotó részei s ezek kapcsán néhány fontos elem és összetett test ismertetése. A levegő hőváltozásai. Az örö-

kös hó határa; a glecser. A levegő mozgása. Légköri lecsapódások. A víz körútja. Tűzhányók és földrengés. A Földről. A Hold. A Nap. A naprendszer és az álló csillagok.

Rajzoló geometria. Hetenkint 2 óra. Tanár: a IV. A-ban *Dr. Kresznerics Károly* és a IV. B-ben *Dr. Girsik Géza*. Konstruktív planimetria. A körre vonatkozó alapvető feladatok. A kúpszeletek, cikloisok, a körevolvens s az Archimedes-féle csigavonal szerkesztése.

Szabadkézi rajz. Hetenkint 2 óra. Tanár: a IV. A és IV. B-ben: *Innocent Ferenc*. Egyszerű stereometriai testek és testcsoportok szemlélet alapján való rajzolása.

Testgyakorlás. Hetenkint 1 óra. Tanár: *Benda Jenő*.

Az ötödik osztályban.

Róm. kath. vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Bajthay Péter*. Tankönyv: Dr. Pokorny Emanuel: Katholikus Hittan.

Gör. kel. vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Nedelykovics Velimir*. Tankönyv: Zsivkovics Gergely: Egyháztörténelme.

Ág. hitv. Evang. vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Reif Pál*. Tankönyv: Frenyó L.: A keresztyénség megalapítása.

Református vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Varga Antal* Tankönyv: Báthory: Egyháztörténet. Biblia. Tananyag: A ker. egyháztörténet a reformációig. Egyházi ének, bibliaolvasás.

Izraelita vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Dr. Edelstein Bertalan*. Tankönyv: Dr. Frisch Ármin: A zsidó nép és irodalom a középkortól napjainkig. Biblia: Jeremiás 1., 7., 17., 31. és Ezekiel 18., 37. fejezetei erkölcstani magyarázatokkal. Zsidótörténet: A spanyol korszaktól napjainkig. Imakönyv: Szombati imák.

Magyar nyelv. Hetenkint 3 óra. Tanár: *Dr. Koczogh András*. Olvasmányok fejtegetése alapján az írásművek szerkesztésének szabályai. Az egyes prózai műfajok elmélete szemelvényekkel. A grammatikai és stilisztikai szabályok folytonos gyakorlati ismétlése. Nagyobb olvasmányok: Kölcsey Paraenesise, Gyulai Pál beszéde Br. Eötvös József felett, Kossuth Lajos beszéde a haderő megajánlásáról; Deák Ferenc beszéde a felirati javaslatról, Szemelvények: Mikes K., és Tinódi műveiből. Magánolvasmányok: Arany J.: Toldi estéje és Jókai: Az új földesúr. A magánolvasmányt számon kértük. Havonkint írásbeli dolgozat.

Német nyelv. Hetenkint 3 óra. Tanár: *Homonnai Imre.* Olvasmányok és gyakorlatok alapján a nyelvtani és mondattani ismereteknek folytonos ébrentartása és bővítése. Olvasmányok: Die drei Zigeuner (Lenau), Der Schatzgräber (Goethe), Belsazar (Heine), Das Glück von Edenhall (Uhland), Der Ring des Polykrates (Schiller, Herodot), Die Bürgschaft (Schiller, Hyginus), Das Lied vom braven Mann (Bürger), Johanna Sebus (Goethe), Der König in Thule (Goethe), Der Spreewald, Die Spreewaldkinder auf dem Schulwege, Kannitverstan Brockenreise, Das Ei des Kolumbus. Az előadás német nyelven folyt. Havonkint egy iskolai dolgozat az olvasmányok köréből.

Francia nyelv. Hetenkint 3 óra. Tanár: *Dr. Heller Bernát.* Az alaktan rendszeréből: ige, főnév, melléknév. La Laitière et le Pot au lait. La Mort et le Bûcheron. Le chêne et le Roseau. Le Laboureur et ses Enfants (La Fontaine). La Mémoire (Sully Prudhomme). Sidon (Lamartine). La Conscience (Victor Hugo). Les jeux publics (Fénelon). Un Chant de fête de Néron. (V. Hugo). Le Siège de Paris (Sarcey). A költemények könyv nélkül is. Két hetenkint iskolai dolgozat a francia történet köréből.

Történelem. Hetenkint 3 óra. Tanár: *Dr. Koczogh András.* A keleti népek, a görögök és rómaiak története, különös tekintettel a művelődési viszonyokra.

Természetrajz. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Dr. Cserey Adolf.* Őszkor néhány virító növényen a növényrészek megismertetése; a virágos növények tagjai. Télen a mikroszkóppal való vizsgálat módszerei; a növények anatómiai szerkezete főbb vonásokban. A növények életfolyamata. A virágtalan növények kiválóbb csoportja vázlatosan. Tavaszkor az iskola kertjében és Buda környékén virító növények leírása a családok megállapításával, a családok rendszeres tárgyalása.

Vegytan és ásványtan. Hetenkint 3 óra. Tanár: *Dr. Hankó Vilmos.* A gáznemű vegyületeknél mutatkozó térfogat- és súlyviszonyoknak kísérletekkel való bemutatása. Az atóm, molekula, elem, vegyület, keverék, vegysúly, vegytani valentia és aequivalentia, továbbá a különböző vegytani formulák értelmezése. Az elemek és vegyületek, vegytani tulajdonságaik szerint csoportosítva, kísérletekkel bemutattattak. A minőségi, mennyiségi, térfogatos színképelemzés alapelvei.

Matematika. Hetenkint 4 óra. Tanár: *Jeanplong Győző.* *a)* Algebra. Az elsőfokú két és három ismeretlennel bíró egyenleteknél a három általánosan használt feloldási mód. A gyökök tana, számolás gyökmennyiségekkel. A négyzet- és köbgyök kiszámítása. A tiszta és vegyes másodfokú egyenletek megoldása.

b) Geometria. Az egyenes vonalú idomok egybevágósága, hasonlósága, területegyenlősége és mérése. A stereometria bevezető tételei: az egyenesek és síkok egymáshoz való helyzete; a lapszög és testszög.

Szabadkézi rajz. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Innocent Ferenc.* Használati tárgyak természet után való rajzolása. Az ókori művészet ismertetése.

Testgyakorlás. Résztvettek a testgyakorló-kör óráin.

A hatodik osztályban.

Róm. katholikus vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Bajthay Péter.* Tankönyv: Matuszka Mihály: Ker. Kath. Erkölcstan.

Görög keleti vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Nedelykovics Velimir.* Tankönyv: Theodorovics Sebő: Dogmatika. Tananyag: Bevezetés. Dogmatika felosztása. Az erkölcstannak a dogmatikától való függése. Az erkölcstannak fontossága és szüksége. Az erkölcstannak főalapjáról. A keresztény erkölcstan: jobb az emberi erkölcstannál. Isten törvényéről és annak teljesítéséről.

Evang. vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Reif Pál.* Tananyag és tankönyv: mint az ötödik osztályban.

Református vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Varga Antal.* Tananyag és tankönyv: mint az V. osztályban.

Izraelita vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Dr. Edelstein Bertalan.* Tankönyv és tananyag: mint az ötödik osztályban.

Magyar nyelv. Hetenkint 3 óra. Tanár: *Dr. Koczogh András.* A lírai, az epikai és a drámai költészet különböző fajai, szemelvények alapján. Havonkint írásbeli dolgozat. Magánolvasmányok: Petőfi, Tompa, Arany lírai költeményei. Arany balladái. Vörösmarty: „Két szomszédvár", Arany: „Buda halála" és „Katalin"-ja. Sophokles: „Antigone", Kisfaludy K.: „A kérők". Shakespeare: „Julius Caesar".

Német nyelv. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Dr. Heller Bernát.* Der Zauberlehrling (Goethe), Der Zauberbesen (Lucian), Der Schatzgräber, Mignon, Lied des Harfenspielers (Goethe), Natur und Kunst (Goethe), Der letzte Dichter (An. Grün), Harmosan (Platen). Klein Roland, Roland Schildträger, König Karl Meerfahrt (Uhland), Karl der Grosse (Gustav Freytag), Der Pilgrim

von Saint-Just (Platen), Wallenstein (Schiller), Die Friedenseiche (Martin Greif), Aus Lessings Jugend (Erich Schmidt), Friedrich II. (Müller), Goethe und Napoleon in Erfurt, Gebet während der Schlacht, Theodor Körner an seinen Vater, Abschied vom Leben (Körner), Die Grenadiere (Heine), Nächtliche Heerschau (Zedlitz), Geharnischte Sonette (Rückert). Havonkint írásbeli dolgozat.

Francia nyelv. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Dr. Kálmán Miksa.* Az alaktan bővítése és mondattan. Le siège de Paris. Le cor. Roland à Roncevaux. Après la bataille. Les hirondelles. Mon habit. Le louis d'or. Les pêches. Lettres, billets, annonces. Kéthetenkint írásbeli dolgozat a tananyag köréből.

Történelem. Hetenkint 3 óra. Tanár: *Dr. Koczogh András.* A középkor és újkor története a vesztfáliai békéig.

Természetrajz. Hetenkint 3 óra. Tanár: *Dr. Cserey Adolf.* Az állati test; a typusok. Az egyes szervek és működésük, az ember megfelelő szervéből kiindulva. A gerincesek egyes osztályai és kiválóbb rendjei. A lágytestűek közül a lábasfejűek, a csigák és a kagylók. Az ízeltlábúak közül a rovarok, a pókok, százlábúak és rákok általában. A férgek közül a fontosabb gyűrűs-, fonal- és laposférgek. A tüskésbőrűek, tömlősök és véglények általában és egyes fontos fajok tüzetesebb tárgyalása.

Vegytan és ásványtan. Hetenkint 3 óra. Tanár: *Dr. Hankó Vilmos.* Ásványként előforduló elemek. Nemfémes elemek és vegyületeik. Fémes elemek: ásványként előforduló oxidok és szulfidok. Ásványként előforduló sók. Elektrolizis. Ásványok megváltozása a természetben. Stöchiometriai feladatok megoldása. Az egyszerű és összetett alkotórészek felismerésének módjai. A Föld felszínének változásait előidéző tényezők.

Matematika. Hetenkint 4 óra. Tanár: *Orbán Gyula*
a) Algebra: A hatványozás általánosítása. (Negativ kitevők és alkalmazásuk a 10-es számrendszerre; tört kitevők.) Briggs-féle logaritmusok és alkalmazásuk. A számtani haladvány.
b) Geometria: A körtan; a kör kerülete és területe. Síkháromszögtan: a hegyes szög függvényei, kapcsolatban a derékszögű háromszög kiszámításával. A szögfüggvények általános értelmezése. Szögek összegének és különbségének függvényei. A sinus-, cosinus- és tangenstétel s alkalmazásuk a háromszög megoldására. Néhány egyszerűbb föld- és magasságmérési feladat megoldása.

Ábrázoló geometria. Hetenkint 3 óra. Tanár: *Girsik Géza.* Orthogonális projekció. A pont, az egyenes és a sík idomok ábrázolása két képsíkon. A térelemek viszonylagos helyzeteikre vonatkozó feladatok, megfelelő árnyékszerkesztésekkel. Felező síkok. A tengelyre merőleges képsík.

Szabadkézi rajz. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Innocent Ferenc.* Gipszmintákról való rajzolás. A középkori művészet ismertetése.

Testgyakorlás: Résztvehettek a testgyakorló-kör óráin.

A hetedik osztályban.

Róm. katholikus vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Bajthay Péter.* Tankönyv: Vincze Ambró—Szentes Anzelm: Ker. Kath. Egyháztörténet.

Görög keleti vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Nedelykovics Velimir.* Tankönyv: Theodorovics Sebő: Erkölcstan. Tananyag: Bevezetés. Erkölcstan és dogmatika közti különbség. Az erkölcstannak a dogmatikától való függése. Az erkölcstannak fontossága és annak szüksége. Az erkölcstannak főalapjáról. Kereszténvi erkölcstan jobb az emberi erkölcstannál. Isten törvényéről és annak teljesítéséről.

Ág. hitv. evang. vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Reif Pál.* Tankönyv: Bereczky S. Keresztyén egyháztörténet II. r. Magyar protestáns egyháztörténet.

Református vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Varga Antal.* Tankönv: Farkas: Magyar prot. egyháztörténelem. Biblia. Tananyag: a hazai egyháztörténelem.

Izraelita vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Dr. Edelstein Bertalan.* Engesztelőnapi imák. Összefoglaló vallás- és erkölcstan. Tankönyv: Dr. Fényes Mór. Rendszeres vallás- és erkölcstan.

Magyar nyelv. Hetenkint 3 óra. Tanár: *Dr. Jánosi Béla.* A magyar nemzeti irodalom fejlődésének ismertetése 1820-ig. A tárgyalt írók műveiből magánolvasmányokat adtunk fel s róluk időnként, főleg az írásbeli gyakorlatban, beszámoltak a tanulók, az előző osztályokban tanult főbb retorikai és poetikai anyagot az olvasmányokon röviden ismételtük. Havonkint egyszer írásbeli házi, vagy iskolai dolgozat.

Német nyelv. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Dr. Kálmán Miksa* Szemelvények az olvasókönyvből. — Das Nibelungenlied. — Aus dem Laokoon. — Minna von Barnhelm. Az előadás német nyelven folyt. Havonkint egy önálló írásbeli dolgozat.

Francia nyelv. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Koválik János.* Olvasmány: Corneille: Le Cid. Irodalomból: A XVII. századról általában. Szalónok. Akadémia. Descartes. Corneille. Racine. Molière. Havonkint egy írásbeli dolgozat a XVII. századi francia irodalom köréből.

Történelem. Hetenkint 3 óra. Tanár: *Dr. Gedeon Gyula.* *a*) Az új és a legújabb kor története a vesztfáliai békétől kezdve. *b*) Európa államainak s az Uniónak politikai földrajza

Vegytan és ásványtan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Dr. Hankó Vilmos.* Szerves vegyületek, felismerésük. Szénhidrogének. Izometria. Petroleum. Paraffin. Oxigéntől mentes térből való desztillálás. Benzol, toluol, antracén, naftalin. Alkoholok. Ethylalkohol, erjedés, glicerin. Az alkoholok oxidálásának termékei: Étherek, zsírok. Zsíros olajok. Szappanok. Szénhidrátok. Ciánidok. Aminek. Mesterséges festékek. Alkaloidok. Glykozidok. Fehérjék. Égés. A növények és állatok táplálkozása.

Matematika. Hetenkint 4 óra. Tanár: *Dr. Kresznerics Károly.* *a*) Algebra. A kamatos kamat- és járadékszámítás. A végtelen geometriai haladvány, kapcsolatban a szakaszos tizedes törtekkel. Az elsőfokú határozatlan egyenlet. A másodfokú egyenlet és függvény elmélete. Számolás komplex számokkal. A kombinációk tanának elemei. Kéttagúak pozitív egész hatványai. *b*) Geometria. A hasáb, gúla, henger, kúp és gömb felszínének és köbtartalmának számítása. A gömbháromszögtan sinus és cosinus tétele és ezek alkalmazása a geografiai helyek távolságának és a szabályos testek lapszögének meghatározására.

Természettan. Hetenkint 4 óra. Tanár: *Orbán Gyula.* Mekhanika. Hangtan. Fénytan.

Ábrázoló geometria. Hetenkint 3 óra. Tanár: *Dr. Kresznerics Károly.* Hajlásszögekre vonatkozó feladatok. Sík leforgatása, affinitás. Új képsíkok bevezetése. Egyszerű szögletes testek ábrázolása síkkal és egyenessel való metszéseik és kifejtésük. Arnyékszerkesztések. Térelemek, síkidomok és egyszerűbb szögletes testek forgatása a képsíkra merőleges tengelyek körül.

Szabadkézi rajz. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Innocent Ferenc.* Természet után való rajz. Újabbkori jellegzetes műalkotások bemutatása.

Testgyakorlás. Résztvehettek a testgyakorló-kör óráin.

A nyolcadik osztályban.

Róm. katholikus vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Bajthay Péter.* Tankönyv: Uhlyarik Jenő és Dr. Madarász István: Apologetika.

Görög keleti vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Nedelykovics Velimir.* Tankönyv: Zsivkovics Gr. Miklós: Görög keleti egyháztörténelem.

Ág. hitv. evang. vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Reif Pál.* Tankönyv és tananyag: mint a VII. osztályban.

Református vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Varga Antal.* Tankönyv és tananyag: mint a VII. osztályban.

Izraelita vallástan. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Dr. Edelstein Bertalan.* Tankönyv és tananyag: mint a hetedik osztályban.

Magyar nyelv. Hetenkint 3 óra. Tanár: *Dr. Koczogh András.* A magyar nemzeti irodalomtörténet új korának ismertetése, irodalomtörténeti olvasmányokkal és a kiválóbb irodalmi termékek fejtegetésénél az előző osztályokban a műfajokról tanultak rövid ismétlésével. A magyar nyelvtan, poetika, stilisztika törvényeinek folytonos gyakorlati ismétlése. A magánolvasmányok tartalmát számon kértük. Havonkint írásbeli házi esetleg iskolai dolgozat.

Német nyelv. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Dr. Jánosi Béla.* Olvasmányok: Iphigenie auf Tauris (Goethe), Wilhelm Tell (Schiller). Hermann und Dorothea (Goethe). Szemelvények: Uhland, Heine, Lenau költészetéből. Házi olvasmányok részletes tárgyalással. Havonkint írásbeli dolgozat az olvasmányok köréből.

Francia nyelv. Hetenkint 4 óra. Tanár: *Dr. Heller Bernát.* Olvasmányok: Racine: Athalie. — Renan: Les Sciences de la Nature et les Sciences historiques. — Havonkint dolgozat a francia irodalom vagy történelem köréből.

Filozófiai propedeutika. Hetenkint 3 óra. Tanár: *Dr. Jánosi Béla.* A tapasztalati és kisérleti lélektan alapfogalmai. Az érzet, képzet, érzés és akarat, vonatkozással a történeti és irodalomtörténeti adatokra. A fogalom, az itélet s a következtetés különböző alakjai a tapasztalati életből, a történelemből, a szónoklattanból, a matematikai s a fizikai oktatás köréből merített példák alapján.

Történelem. Hetenkint 3 óra. Tanár: *Dr. Gedeon Gyula.* Magyarország oknyomozó története és politikai földrajza.

Matematika. Hetenkint 4 óra. Tanár: *Jeanplong Győző.* *a*) Algebra. Az algebra összefoglaló áttekintése. *b*) Geometria Analitikai geometria. Egyszerűbb kifejezések grafikus ábrázolása; a pont coordinátái, pontok távolsága. Az egyenesnek egyenlete és az idetartozó alapfeladatok megfejtése. A körnek egyenlete különféle alakjaiban; a körnek szerkesztése adott egyenlete alapján, a kör érintője és deréklójének meghatározása. A többi kúpszeletek, ú. m. az ellipszis, a hyperbola és a parabola egyenleteinek levezetése és ezek alapján a nevezett vonalak főbb tulajdonságainak megismertetése.

Természettan. Hetenkint 4 óra. Tanár: *Dr. Szekeres Kálmán.* Hőtan. Elektromosság és mágnesség. A kozmografia elemei.

Ábrázoló geometria. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Benda Jenő.* Kúp, henger és gömb ábrázolása, síkkal és egyenessel való metszéseik, érintő síkjaik. Árnyékszerkesztések. Összefoglaló ismétlés.

Szabadkézi rajz. Hetenkint 2 óra. Tanár: *Innocent Ferenc.* Természet után való rajz és festés. Magyar műalkotások ismertetése.

Testgyakorlás. Résztvehettek a testgyakorló kör óráin.

Írásbeli dolgozatok.

A magyar nyelvből.

V. osztály.

Nándorfehérvár felmentése Hunyadi János által. — Szondi György hősi halála. — Zrinyi, a költő neveltetése. — A mohácsi csata kimenetele. — A tél örömei. — A pragmatica sanctio. Deák F. beszéde alapján. — A haza és emberiség szeretete Kölcsey nyomán. Egy kirándulás leírása.

VI. osztály.

Melyik művészet tetszik legjobban és miért? — A búcsú hangulata. — A ballada alapsajátságai. — Monda és valóság Arany: „Szent László“ című költeményében. — A csodáselem a népeposzban. — történeti regény hőse. — Háry János, mint népies tipus. — A történelem Atillája és Arany Eteléje. — Antigone tragikuma.

VI. osztály.

Nép- és műköltészet. — Temetője — e Mohács nemzeti nagylétünknek? — Kölcsey „Zrinyi dala“ c. költeményének gondolatmenete. Petőfi élete 1844-ig. — Hazánk földrajzi fekvésének jelentősége. — A középkor főbb jellemvonásai. — Detre szerepe „Buda halálá“ban. — Shakspere: Julius Caesar III. felvonása.

VII. osztály.

Volt-e naiv époszunk az Árpádok korában? — Buda halála és a Nibelung ének. — Mátyás és a renaissance. — Mikes egyénisége leveleiből tükröztetve. — Zrinyi alakító ereje — Bécs hatása a magyar közéletre. A napoleoni háborúk és Magyarország.

VIII. osztály.

Kisfaludy K. vígjátékainak főbb jellemvonásai. — A Magyar Tudományos Akadémia megalapítása. — A magyar hazafias líra jellemzése és a Szózat. — Telepítések Magyarországon. — Párhúzam Jósika és Kemény között. — Petőfi leíró költészete. — A háború erkölcsi hatása.

A német nyelvből.

V. osztály.

Die Spreewald Kinder auf dem Schulwege. — Die Bürgschaft (Vergleichung der Ballade mit der Quelle). — Johanna Sebus (Inhaltsangabe). — Das Lied vom braven Mann. (Textergänzung). — Vergleichung Heines Belsazer mit Uhlands das Glück von Edenhall.

VI. osztály.

Wogegen verwahrte sich Theodor Körner, als er zu Felde Zog? — Wodurch steht Karl der Grosse unserem Verständnisse so nahe? — Wie erfüllt „Roland Schildträger", was „Klein Roland" verheissen hat? — Die Gegensätze in „König Karls Meerfahrt" von Uhland. — Was hat Goethe im Zauberlehrling an seiner Quelle geändert? — Sieht Schiller in Wallenstein einen Verräter? — Wer wird „der letzte Dichter" sein? (Nach Anastasius Grün) Goethe über „Natur und Kunst".

VII. osztály.

König Artur und die Tafelrunde. — Aus dem Nibelungenliede: Kriemhild. — Siegfrieds Charakteristik. — Die hunnischen Elemente des Nibelungenliedes. — Die Exposition in Lessings Minna von Barnhelm. — Minna. — Die drei Einheiten in Lessings Minna v. Barnhelm.

VIII. osztály.

Die Exposition im „Tell". — Tells Charakter. — Heines Gedicht: Die Wallfahrt nach Kewlaar. — Goethe und die französische Revolution. — Die Tantaliden. — Die Entstehung des Goethe'schen Dramas Iphigenie auf Tauris. — Die Lösung des Knotens in Iphigenie auf Tauris.

III.

Az 1915—1916-iki iskolai évben használandó tankönyvek jegyzéke.

Az I. osztályban:

Balogh Péter: Magyar nyelvtan az I. osztály számára.
Dr. Négyesy László: Magyar olvasókönyv az I. osztály számára. (4. kiadás.)
Markovics—Hegedüs: Német nyelv-, olvasó- és gyakorló könyv. I. rész (5. kiadás).
Dr. Lakos—Németh: Földrajz a reáliskolák I. oszt. számára.
Dr. Bozóky Endre: Számtan a középiskolák I. oszt. számára.
Paszlavszky József: Kis természetrajz. I. rész. (3. kiadás.)
Kreybig Lajos: Rajzoló geometria I. rész.
Vajda Pál: Szépírási minták (magyar-német egy füzetben).
Kogutowitz: Földrajzi iskolai atlasz. (11. kiadás.)

A II. osztályban:

Balogh Péter: Magyar nyelvtan a II. osztály számára.
Dr. Négyesy László. Magyar olvasókönyv. II. rész. (3. kiadás.)
Markovics—Hegedüs. Német nyelv-, olvasó- és gyakorló-könyv. II. rész. (3. kiad.)
Dr. Lakos—Németh: Földrajz a II. és III. osztály számára.
Bozóky Endre: Számtan a II. és III. osztály számára.
Paszlavszky József: Kis természetrajz. II. rész. (2. kiadás.)
Kreybig Lajos: Rajzoló geometria. II. rész.
Vajda Pál: Szépírási minták (magyar-német egy füzetben.)
Kogutowitz: Iskolai atlasz. (11. kiadás.)

A III. osztályban:

Balogh Péter: Magyar nyelvtan a III. osztály számára.
Dr. Négyessy László: Magyar olvasókönyv. III. rész.
Markovics—Hegedüs: Német nyelv-, olvasó- és gyakorló-könyv. III. rész. (2. kiadás.)

Bartos—Chovancsák: Francia nyelvtan és olvasókönyv. (13. kiadás.)
Dr. Koczogh—Dr. Takács: A magyar nemzet története. Középiskolák III. osztálya számára.
Dr. Márki Sándor: Földrajz a II. és III. oszt. számára. (6. kiadás.)
Bozóky Endre: Számtan a II. és III. osztály számára.
Kreybig Lajos: Konstruktiv planimetria a reáliskolák III. és IV. oszt. számára.
Dr. Hankó—Müller: Természettan a reáliskolák alsó osztályai számára. (2. kiadás.)
Kogutowitz: Iskolai atlasz. (11. kiadás.)
Kogutowitz: Tizennégy térkép a magyar történelem tanításához. (7. kiadás.)

A IV. osztályban:

Dr. Négyessy László: Stilisztika. (8. kiadás.)
Arany János: Toldi. Lehr A. magyarázataival. (14. kiadás.)
Markovics—Hegedüs: Német nyelv-, olvasó- és gyakorlókönyv. III. rész.
Bartos—Chovancsák: Francia nyelv és olvasókönyv. (9. kiadás.)
Dr. Lutter—Éberling: Betűszámtan. (13. kiadás.)
Kreybig Lajos: Konstruktiv planimetria a III. és IV. osztály számára.
Dr. Koczogh—Dr. Takács: A Magyar nemzet története 1867-ig. IV. osztály számára.
Dr. Hankó—Müller: Természettan a reáliskolák IV. oszt. számára.
Kogutowitz: Tiz térkép a magyar történelem tanításához. (7. kiadás.)

Az V. osztályban:

Riedl Frigyes: Retorika és retorikai olvasókönyv. (7. kiadás.)
Markovics Sándor: Német olvasókönyv. V. rész.
Markovics Sándor: Rendszeres német nyelvtan.
Hofer Károly: Rendszeres francia nyelvtan. (4. kiadás.)
Hofer Károly: Gyakorlókönyv a rendszeres francia nyelvtanhoz. (6. kiadás.)
Macher Ede: Francia olvasókönyv. I. (2. kiadás.)
Dr. Mika Sándor: Világtörténet. I. rész. (2. kiadás.)
Paszlavszky József: A növénytan kézikönyve. (3. kiadás.)
Dr. Hankó Vilmos: Chemia és ásványtan a reáliskolák felsőbb oszt. számára. I. kötet. (2. kiadás.)

Dr. Lutter—Éberling: Betűszámtan. (13. kiadás.)
Babiák—Privorszky: Geometria, reáliskolák felsőbb osztályai részére.
Kogutowitz: Történelmi Atlasz I. rész. (7. kiadás.)
Theisz Gyula: Francia-magyar szótár. (Segédkönyv.)

A VI. osztályban.

Riedl Frigyes: Poetika és poetikai olvasókönyv. (6. kiadás.)
Arany János balladái. (Ráth Mór kiadása.)
Markovics Sándor: Német olvasókönyv. V. rész.
Markovics Sándor: Rendszeres német nyelvtan.
Hofer Károly: Rendszeres francia nyelvtan. (4. kiadás.)
Hofer Károly: Gyakorlókönyv a rendszeres francia nyelvtanhoz. (6. kiadás.)
Macher Ede: Francia olvasókönyv. (2. kiadás.)
Dr. Mika Sándor: Világtörténelem. II. rész. (2. kiadás.)
Paszlavszky József: Az állattan kézikönyve. (7. kiadás.)
Dr. Hankó Vilmos: Chemia és ásványtan a főreáliskolák felső oszt. számára. I. kötet. (2. kiadás.)
Dr. Lutter—Éberling: Betűszámtan. (13. kiadás.)
Dr. Lutter Nándor: Logaritmus könyv. (16. kiadás.)
Babiák-Privorszky: Geometria, reáliskolák felsőbb osztályai részére.
Dr. Klug Lipót: Ábrázoló geometria a VI—VIII. osztály számára.
Kogutowitz: Történelmi Atlasz. II. rész.
Theisz Gyula: Francia-magyar szótár. (Segédkönyv.)

A VII. osztályban.

Beőthy Zsolt: A magyar nemzeti irodalom története. I. rész. (12. kiadás.)
Dr. Heinrich Gusztáv: Deutsches Lesebuch. III. (8. kiadás.)
Markovics Sándor: Rendszeres német nyelvtan.
Hofer Károly: Rendszeres francia nyelvtan. (4. kiadás.)
Hofer Károly: Gyakorlókönyv a rendszeres francia nyelvtanhoz. (6. kiadás.)
Dr. Mika Sándor: Világtörténelem. III. rész. (2. kiadás.)
Dr. Hankó Vilmos: Chemia és ásványtan. II. rész: Organikus Chemia.
Dr. Lutter-Éberling: Betűszámtan. (13. kiadás.)
Dr. Lutter Nándor: Logaritmus könyv. (16. kiadás.)
Babiák-Privorszky: Geometria, reálisk. felsőbb osztályai részére.

Dr. Klug Lipót: Ábrázoló geometria a VI—VIII. oszt. számára.
Dr. Szekeres Kálmán: Kisérleti fizika a középiskolák felsőbb osztályai számára. (11. kiadás.)
Kogutowitz: Történelmi Atlasz. III. rész. (7. kiadás.)
Theisz Gyula: Francia-magyar szótár. (Segédkönyv.)

A VIII. osztályban:

Beőthy Zsolt: A magyar nemzeti irodalom története. I. rész. (11. kiadás.) II. rész. (6. kiadás.)
Dr. Heinrich Gusztáv: Deutsches Lesebuch. IV. (7. kiadás.)
Markovics Sándor: Rendszeres német nyelvtan.
Hofer Károly: Rendszeres francia nyelvtan. (4. kiadás.)
Hofer Károly: Gyakorlókönyv a rendszeres francia nyelvtanhoz. (6. kiadás.)
Szitnyai Elek: Lélektan és logika. (2. kiadás.)
Varga Ottó: A magyarok oknyomozó története. (6. kiadás.)
Dr. Lutter-Éberling: Betűszámtan. (13. kiadás.)
Dr. Lutter Nándor: Logaritmus könyv. (16. kiadás.)
Babiák-Privorszky: Geometria, reálisk. felsőbb osztályai részére.
Dr. Klug Lipót: Ábrázoló geometria a VI—VIII. oszt. számára.
Dr. Szekeres Kálmán: Kisérleti fizika a középiskolák felsőbb osztályai számára. (11. kiadás.)
Thibaut M.: Új magyar-francia és francia-magyar zsebszótár. (Segédkönyv.)

IV.

Rendkívüli tantárgyak.

A) Latin nyelv.

Tanár: *Dr. Kálmán Miksa.*

I. évfolyam. (V. osztály.)

Hetenkint 3 óra. Tankönyv: Schmidt A.: Latin olvasó és gyakorlókönyv reáliskolák számára és Schuszter A.: A latin alaktan rövid összefoglalása. Olvasmány: adomák, mondák, mesék. Ezzel kapcsolatban az alaktan. Havonkint két írásbeli gyakorlat.

II. évfolyam. (VI. osztály.)

Hetenkint 3 óra. Tankönyv: Pirchala I.: Latin mondattan reáliskolák számára. Olvasmányok: a könyvben levő összes prózai olvasmányok. Költői szemelvények: Újév napja, Arion (Ovidius). Háború és béke (Tibullus). Ezzel kapcsolatban a mondattan. Havonkint egy írásbeli gyakorlat.

III. évfolyam. (VII. osztály.)

Hetenkint 3 óra. Olvasmány: Cicero: De imperio Gn. Pompei és In Catilinam I. Sallustius: Bellum Catilinae. Vergilius: Aeneis I. 1—11., II. 1—267. v. Az írók életrajza és műveik ismertetése; a nyelvtani ismeretek ismétlése és bővítése. Állami régiségek. Havonkint egy írásbeli dolgozat.

IV. évfolyam. (VIII. osztály.)

Hetenkint 3 óra. Olvasmány: Tacitus: Agricola. Horatius: Satira I. 1., Od. I. 1., 3., 11., 20., 22., 24. és 31., szemelvények az Ars poetica-ból. Házi olvasmány: Caesar: Bellum Gallicum I. és Phaedrus: Fabulae. Az írók életrajza és műveik ismertetése. Az alak- és mondattan ismétlése. Állami és magánrégiségek. Havonkint egy írásbeli dolgozat.

B) Ének.

Templomi ének. A tiszt. kapucinus-atyák templomában ünnep- és vasárnapon tartott közös istenitisztelet alkalmával a katholikus tanuló ifjúság egyszólamú egyházi énekeket énekelt. Egyházi énekkönyvül Bogisich „Őseink buzgósága“ című imakönyvét használták.

C) Mintázás.

Három csoportban hetenkint 2—2, összesen 6 órában. Tanár: *Lantay Lajos* rendkívüli tanár és akadémiai szobrász. A tanításban IV—VIII. osztálybeli tanulók vettek részt. A kezdők leveleket és később diszítményeket, a haladók pedig klasszikus szobormű-részleteket mintáztak agyagból és a sikerültebbekről gipszöntvényt is készítettek.

D) Vegytani gyakorlatok.

Hetenkint 2 óra. Tanár: *Dr. Hankó Vilmos.* A vegytani gyakorlatok egy évfolyamban, heti 2 órában tartattak. A tanítás díjmentes volt.

Az évfolyamban részt vett az V. osztály növendékei közül 39. Tananyag: Gyakorlatok, amelyek a fizikai, valamint a chemiai változások megkülönböztetésére szolgálnak. A közéletben ismert testeknek (konyhasó, cukor, homok, szóda, glaubersó, timsó stb.) magatartása az oldószerekkel (víz, borszesz stb.) szemben, a közönséges és magasabb hőmérsékletnél. Az oldásnál észlelhető jelenségek. Szeszpárologtatás. Kristályok készítése, növesztése; kristályok. Gipszlenyomatok készítése. Az oldatok keverése. Csapadék. Szűrés, dekantálás, kimosás. Preparatumok készítése (állandó fehér, brémai zöld, krómsárga, berlini kék stb.). Desztillálás. Részletes lepárlás. Forráspont. Olvadáspont. Szublimálás. Gáznemű testek oldása. Az elemek magatartása a levegő oxigénjével szemben. A savaknak és fémeknek egymásra való hatása.

E) Gyorsírás.

(Gabelsberger—Markovits-féle rendszer.) Tanár: *Dr. Cserey Adolf.* Heti 2 óra. Tankönyv: Bódog J.: „A magyar gyorsírás tankönyve“ I. rész, 12 kiadás. Dr. Szőke Sándor: „A vitagyorsírás tankönyve“ 2. átdolgozott kiadás.

V.

Szertárak.

a) Fizikai szertár.

Ajándék: *Vuits F.* VIII. o. tanulótól: sűrített levegővel hajtható repülőgép-model, elektromos hullámokkal kormányozható hajó, vasmag, mindhárom saját munkája; 12 V, $1^1/_2$ A. e. dinamó. *Lucas V.* VII. o. tanulótól: kábelminták és kapcsoló. *Riedl A.* VII. o. tanulótól: 13 darab nyomási, nyírási, szakítási és csavarási próba. *Krén F.* VI. o.: srapnell. *Csáki E.* V. o. tanulótól: egy teljes hűséggel megkészített hadihajó-model. *Hangel L.* III. B o. tanulótól: v. á. motor armaturája. *Hankó L.* III. B o. tanulótól: gránát m. — A fizikai szertárban munkálataikkal segédkeztek: *Becz I.* VII., *Novotny G.* VII., *Zecher L.* és *Borsos B.* VI. o. tanulók. — Az értékes ajándékokért, valamint a segédkezésért az intézet hálás köszönetet mond.

Vétel: 2 drb kondensor; készülék-sorozat Hertz kisérleteihez, vetítőlámpa, kisütő-állvány; kétsarkú pillanat-kapcsoló, bekapcsoló több elektromos-készülék részére, üvegbura (2 drb).

Jelen állapot:

Csoport	Darab	Értéke	
		korona	fillér
A) Mechanika	282	6.163	39
B) Hangtan	97	1.846	40
C) Fénytan	165	3.568	25
D) Hőtan	83	1.586	30
E) Mágnesség	44	529	—
F) Elektromosság	340	12.737	27
G) Kozmografia	16	3.786	50
H) Különfélék	130	381	1
Összesen	1.157	30.598	12

Szertárőr: *Orbán Gyula.*

b) Geometriai rajzgyűjtemény.

Újabb beszerzések:

10 méter hosszú mérőszalag bőrből.
3 darab táblakörző.
6 darab tábla-háromszög.
Négyzetes beosztású fali vászontábla.
Gömb sodronyváza, beleilleszthető gömb-háromszöggel.
Szögfüggvénymérő.

Csoport	Darab	Értéke	
		K	f
I. A) Mértani testek fából	159	470	75
I. B) „ „ bádogból	17	168	69
II. Ábrázoló geometriai szemléltető eszközök:			
A) Vetületi tárgyak	111	849	12
B) Távlattani tárgyak	20	4	—
III. Földmérési eszközök	54	613	60
IV. Rajzeszközök	59	484	70
V. Szemléltető képek és eszközök . .	487	354	18
VI. Különfélék	1.650	450	—
Összesen . . .	2.557	3.395	04

Szertárőr: *Benda Jenő.*

c) Mintázó gyűjtemény.

Jelen állapot:

Gipszminták: 243 drb . . . K 553·89
Fölszerelés és bútorok 28 drb K 630·40
Összesen: K 1.184·29

Szertárőr: *Lantay Lajos.*

d) Szabadkézi rajzi szertár.

Újabb beszerzések: 25 drb. gipszminta.

1914. évi december 31-iki állapot:

Csoport	Darab	Értéke K	Értéke f
I. Természet utáni rajzolásra szolgáló tárgyak:			
A) Faneműek	21	222	50
B) Kő-, agyag- és üvegneműek	32	62	85
C) Fémneműek	27	32	40
D) Préselt levelek, gomba- és gyümölcsutánzatok	12	33	60
E) Kitömött állatok	2	20	—
F) Rovarok és lepkék	3	13	25
G) Kagylók és csigák	—	—	—
II. Minták utáni rajzoláshoz:			
A) Lapminták	1.795	2.297	02
B) Gipszminták	153	724	98
III. Különfélék	—	—	—
Összesen	2.035	3.406	60

Szertárőr: *Innocent Ferenc.*

e) Természetrajzi szertár.

Ajándék útján szaporodott szertárunk:

Egy darab szép struc-tojással, hozta *Szuk Géza* II. A) oszt. tanuló; *Bucz Béla* VI. oszt. tanuló egy doboz Bostrichus typographus preparatumot; *Wirt Lajos* volt tanítványunk Grylotalpa vulgaris fejlődését; *Kertész Zoltán* II. A) oszt. tanuló egy kis példány Tridacna gigas-t; *Dietl Hubert* és *Kürti István* IV. A) oszt. tanulók az előbbi 4 pár őzaggancsot, az utóbbi lepkéket ajándékoztak a szertárnak. — Fogadják intézetünk e fiatal jóltevői ez úton is köszönetünket.

Vétel útján. Kiegészítéseül: Leitz-féle objectiv 1., 3., 6. sz., Leitz-féle okulár 2 kereszttel, Objektivfogó váltó, gipszlemezke, csillamlemez Oberhäuser rajzolókészülék javítása. Reichert-féle

mikroszkop javítása s alkalmaztatása a Leitz-féle mikroszkophoz váltógyűrükkel, Régi Leitz-féle $^1/_{12}$-ed immerzio gyűrü- és réztokkal való ellátása, Preparatum-tartók 15 drb, Reagensüvegek és anyagok, Felis lynx kitömése, Címkék.

Jelen állapot:

Csoport	Darab	Értéke	
		K	f
I. Állattani tárgyak:			
I. Csontvázak	281	1.745	—
II. Emlősök	141	1.467	80
III. Madarak	530	3.596	36
IV. Madártojások és fészkek	200	246	30
V. Csúszó-mászó állatok	87	308	20
VI. Kétéltűek	33	83	—
VII. Halak	80	426	—
VIII. Rovarok (dobozban)	84	556	—
IX. Pankányok	74	95	—
X. Héjancok	95	119	30
XI. Százlábúak	2	6	—
XII. Puhányok	1.932	1.064	10
XIII. Mohállatok	5	5	40
XIV. Férgek	43	106	—
XV. Tüskebőrűek	56	70	90
XVI. Tömlősállatok	59	209	15
XVII. Véglények	9	18	—
XVIII. Mikroszkópi készítmények	969	1.112	50
XIX. Képek	280	424	—
	4.960	11.659	01
II. Növénytani tárgyak:			
A) Növénygyűjtemény	161	238	60
B) Formaldehyd praeparatumok	19	23	—
C) Száraz növényrészek és termések	338	108	69
D) Fagyűjtemény	95	45	60
E) Mesterséges növényutánzatok	97	681	70
F) Mikroszkopi készítmények	215	215	—
G) Növénytani képek	92	193	—
Átvitel	1.017	1.505	59

Csoport	Darab	Értéke K	f
Áthozat . . .	5.977	13.164	60
III. Ásvány-földtani tárgyak			
A) Ásványok	2.185	1.135	42
B) Kőzetek	641	105	50
C) Őslények	720	237	80
D) Műkészítmények	474	208	78
E) Mikroszkopi készítmények	6	15	—
F) Képek	61	154	40
	4.087	1.856	90
IV. Eszközök:			
Eszközök	232	1.625	26
Összesen	10.396	16.646	76
Javítások		29	60
		16.676	36

Szertárőr: *Dr. Cserey Adolf.*

f) Leltári kimutatás a testneveléshez szükséges fölszerelésekről.

1. *Tornaszertár.*

Jelen állapot:

Csoport	Darab	Értéke korona	fillér
I. Falra alkalmazott szerek	60	891	20
II. Gerendák és azokra alkalm. szerek . .	93	588	30
III. Ugrószerek	32	312	80
IV. Támasz szerek	72	1.530	20
V. Kéziszerek	588	507	45
VI. Játékszerek	64	286	20
VII. Bútorok	59	293	10
VIII. Szemléltető képek, különfélék	71	351	70
IX. Mérőeszközök	7	83	—
Összesen	1.046	4.843	95

2. *Lövöldeszertár.*

Jelen állapot:

Összesen 545 drb. . . . . 289·07 K értékben.

3. *Kezelés alatt álló leltári állomány.*

A) Tornaszertár . . . . . 1.046 drb 4.843·95 K értékben.
B) Lövöldeszertár . . . . . 545 „ 289·07 „ „
Összesen: 1.591 drb 5.133·02 K értékben.

Szertárőr: *lekcsei Sulyok János*, helyettese *Benda Jenő.*

g) Történet-földrajzi szertár.

Újabb beszerzések:

Innocent Ferenc c. igazgató úr intézetünket Pest sz. k. város egy régi térképével ajándékozta meg. Fogadja őszinte köszönetünket.

Jelen állapot:

Csoport	Rovat-szám	Darab	Értéke K	Értéke f
I. Földgömbök	4	4	120	—
II. A) Földrajzi fali térképek	45	63	1.007	50
II. B) Történelmi „	26	26	429	—
II. C) Kézi atlaszok	18	22	791	80
III. A) Földrajzi szemléltető képek és tárgyak . .	64	526	1.193	50
III. B) Történelmi „ „ „ . .	21	248	499	—
III. C) Csillagászati „ „ „ . .	1	2	14	30
III. D) Nyelvtani „ „ „ . .	9	15	162	—
	188	906	4.217	10

Kartonra húzott képeslapcsoportunk 80 darab keretes kép.
Az éremtár helyiség híján nem használható.
Szertárőr: *Németh József*, helyettese *Dr. Gedeon Gyula.*

h) Vegytani szertár.

Szertárunknak *ajándékozás útján* való gyarapodása: *Bajthay P.* tanár úr több ásványt és kőzetet hozott szertárunknak, Rügenszigetéről. *Dobrovszky J. Lajos* galvanoplasztikus úr több galvanoplasztikai készítményt ajándékozott szertárunknak. *Riedl Alfonz* VII. oszt. tanulótól: Saját készítésű gázfejlesztő készülék, ásványok, robbanóanyagok. *Steller Sándor* VI. oszt. tanulótól: Csiga-utánzat műmárványból, retorták. *Fischle János* VI. oszt. tanulótól: Cseppkő. *Szmik Viktor* VI. oszt. tanulótól: gipsz-lenyomatok (saját készítés). Tányérkészítés, a készítés két fázisában. *Hudeczek József* VI. oszt. tanulótól: léggömb (saját készítés). *Posch József* VI. oszt. tanulótól: mérges festékkel festett viaszgyümölcsök. *Jancsó Ferenc* VI. oszt. tanulótól: puskapor-minták. *Pusztai József* V. oszt. tanulótól: 30 drb ásvány. *Dziki Ervin* III. A oszt. tanulótól: Több saját készítésű fizikai és vegytani eszköz. *Hankó László* III. B. oszt. tanulótól: egy gránát-minta. Fogadják az adakozók köszönetünket.

Vétel útján beszereztünk: egy mérő hengert, egy büretát, egy mensurát, egy Hoffmann-féle vízbontót, 40 db beégetett jelzésű reagenciás palackot.

Jelen állapot:

Csoport	Darab	Értéke	
		K	f
I. Mérőeszközök	57	1.643	02
II. Kísérleti, elemző eszközök	67	3.146	52
III. Hevítő-, szárító-, olvasztókészülékek	29	504	—
IV. Állványok, segédeszközök	133	804	38
V. Falitáblák, képek	8	40	50
VI. Vegykészítmények	700	250	—
Összesen	994	6.388	42

Szertárőr: *Dr. Hankó Vilmos.*

i) Könyvtár.

A) *Tanári könyvtár.*

1. Ajándékozott könyvek.

A nm. *Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumtól*: Dr. Pál Alfréd: Bosznia-Hercegovina politikai szervezete. Hornyánszky Viktor: Kullervó énekei. Dr. Speidl Zoltán: A Stockholmi Olympiai Játékok 1912. — Ipari pályamutató. Kőrösi Sándor: Olasz-magyar és Magyar-olasz szótár.

A nm. *Földmívelésügyi Minisztériumtól*: Útmutató a gazdasági tudosítók számára 1914. Dr. Budaházy Imre: Burgonyabetegségek.

Műemlékek Országos Bizottságától: Báró Forster Gyula: Magyarország műemlékei.

Dr. Krécsy Béla tanár úrtól: Renault: Lehrbuch der Chemie. Dr. Oroszhegyi Jósa: A szervényi vegytan. Dr. Justus Liebig: Chemie.

2. Vett könyvek, illetmények.

Kont: Bibliographie de la Hongrie. — Bein-Bogyó-Havas: Politikai számtan. — Dr. Friml Aladár: Az 1777-iki Ratió Educationis. — Birkás Géza: Montaigne paedagogiai tanulmányai. — Dr. Péter János: Erasmus, a gyermekek nevelése, a tanulmányok módszere. — Dr. Hermann Dekker: Vom sieghaften Zellen-Staat. — Dr. K. Floericke: Einheimische Fische. — Tolnai Világlexikona. — Stein Aurél: Romvárosok Ázsia sivatagjaiban. — Dr. A. Baumeister. Handbuch der Erziehungs und Unterrichtslehre. — Aragoniai Beatrix. (Mon. Hung. Hist.) — Hekler Antal: Görög és római arcképszobrászat. — Dr. Váczy János: Kazinczy Ferenc levelezése. (XVIII, XIX.) — Lukács György: A modern dráma fejlődésének története. (I—II.) — Katona Lajos: irodalmi tanulmányai. (I—II.) — Dr. Lábán Antal: Pulszky Ferenc kisebb dolgozatai. — Szücsi József: Bajza József. — Heinrich Gusztáv: Faust. - Kuno Fischer: Goethes Faust. (I—IV.) — Ernst Eckstein: Ausgewählte Romane. (I—IV.) — Gerhart Hauptmann: Leben und Werke. — Dantes Göttliche Komödie. — Brüder Grimm: Deusche Sagen. — Acsády Ignác: A magyar jobbágyság története. — Dr. Szadeczky Lajos: Iparfejlődés és a céhek története Magyarországon. (I—II.) — Márki Sándor: Dósa György. — Dr. Erdélyi László: Az egyházi vagyon eredete és jellege Magyarországon. — Dr. Karácsonyi János: Magyarország egyháztörténete. — Dr. Ludwig und Karl Linsbauer: Vorschule der Pflazenphysiologie. — Dr. Walter Stempell: Leitfaden für das mikroskopisch-zoologische Prak-

tikum. — Schmeil: Lehrcuch der Zoologie. — Ottó Schmeil: Lehrbuch der Botanik. — Ohlmüller-Spitta: Untersuchung und Beurteilung des Wassers u. Abwassers. — Olof Hammarsten: Lehrbuch der physiologischen Chemie. — Dr. Hartwig Klut: Untersuchung des Wassers an Ort und Stelle. — Rudolf Eucken: Einführung in eine Philosophie des Geisteslebens. — Dr. Ernst Dürr: Die Lehre von der Aufmerksamkeit. — Dr. W. A. Lay: Experimentelle Didaktik. — Chr. B. Flagstad: Psyhologie der Sprachpädagogik. — Dr. Dettweiler: Didaktik und Methodik lateinischer Unterrichts. — D. Aug. Herm. Niemeyer: Originalstellen grichischer und römischer Klassiker über die Theorie der Erziehung und des Unterrichts. — Dr. Fináczy Ernő: A középkori nevelés története. — Henri Bergson f lozofiája. — Sombart Werner: A szociálizmus és a szociális mozgalom. — Walter Pater: Görög tanulmányok. — Emile Boutraux: Tudomány és vallás a jelenkori phylosophiában. — Wilhelm Windelband: Lehrbuch der Geschichte der Philosophie. — A Frangepán család oklevéltára. (Mon. Hung. Hist.) — Ludwig Dressel: Elementares Lehrbuch der Physik. (I—II.) — Friedrich Kohlrausch: Kleiner Leitfaden der praktischen Physik. — Dr. K. Rosenberg, Phys. Experimentirbuch (I. II.) Berliner Astronomisches Jahrbuch. — Eduard Castle: Anastasius Grüns Werke. (I—IV.) — Magyar Tudományos Akadémia Almanach. — Zsebatlasz 1914. évre.

3. Folyóiratok.

A cél. — A tenger. — Akadémiai értesítő. — Állattani közlemények. — Annalen der Physik. — Archaeologiai értesítő. — Athenaeum. — Beiblätter zu den Annalen. — Botanikai közlemények. — Budapesti Szemle. — Egyetemes philologiai közlöny. — Emlékbeszédek. — Erdély. — Értekezések a tört. társ. és nyelvtudományok köréből. — Etnográfia. — Néprajzi értesítő. — Földrajzi közlemények. — Földtani közlöny. — Földtani évkönyv. — Herkules. — Hivatalos közlöny. Irodalomtörténeti közlemények. — Jó egészség. — Katonás nevelés. — Középiskolai mat. lapok. — Kosmos. — Lehrproben und Lehrgänge. — Litterarisches Zentralblatt. — Magyar chemiai folyóirat. Magyar etimológiai szótár. — Magyar írók élete. — Magyar középiskola. — Magyar nyelv. — Magyar nyelvőr. — Magyar pedagógia. — Mat. és természettud. értesítő. — Mathematikai és fizikai lapok. Monatshefte. — Neues Handwörterbuch d. Chemie. — Nyelvtudományi közlemények. — Országos pedagógiai és tanszermúzeumi értesítő. — Prometheus. — Revue Critique. — Revue des deux Mondes. — Revue de Hongrie. — Századok. — Tanáregyesületi közlöny. — Természettudományi közlöny. — Történeti szemle. — Uránia. —

Zeitschrift für die analitische Chemie. — Zeitschrift für den mathemat. und naturw. Unterricht. — Zeitschrift für Mathematik und Physik. — Zeitschrift für das Realschulwesen. — Zeitschrift für den physikalischen und chemischen Unterricht.

Jelen állapot.

	Mű	Kötet	Érték		Ez évi gyarapodás			
					mű	kötet	érték	
			K	f			K	f
A) Pedagógia és filozófia	408	834	3.255	75	16	16	95	75
B) Történelem	475	1.195	5.095	40	8	11	104	—
C) Földrajz, statisztika	288	821	3.709	30	1	1	2	40
D) Mennyiségtan	505	764	1.888	45	14	19	129	03
E) Nyelvtudomány	782	1.761	7.647	50	18	36	319	—
F) Természetrajz	496	931	2.814	22	5	5	49	82
G) Természettan	303	780	3.435	54	3	7	81	84
H) Vegytan	206	361	2.076	88	3	3	55	38
K) Vegyes	269	816	1.735	58	2	4	13	—
Összesen . . .	3.732	8.263	31.658	62	70	102	850	22

Könyvtáros: *Dr. Gedeon Gyula.*

B) *Ifjúsági könyvtár.*

1. Ajándékul kapott könyvek.

A nm. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól: Erzsébet királyasszony emlékének. — *Albecz Béla* II. A osz. tanulótól: B. Büttner Lina, Ami a csillagok látnak. Tóth Sándor, Az utolsó kuruc. — *Balkay Andor* II. A oszt. tanulótól: Theodor Roosevelt, Afrikanische Wanderungen eines Naturforschers und Jägers. — *Denmann Harry* II. A oszt. tanulótól: Benedek Elek, Honszerző Árpád, Jonathan Swift, Gullivers Reisen. — *Formanek József* II. A oszt. tanulótól: Vágó Ferenc, Münchhausen báró vidám kalandjai. — *Klein Kálmán* II. A oszt. tanulótól: Burnett, A kis lord. Grimm testvérek válogatott meséi, ford. Benedek E. — *Polgár György* II. A oszt. tanulótól: Jakab Miklós, Erdélyi szász népmesék. Gaál Mózes. Az úrfi. Teveli, Mosolygó arcok. Münchhausens Abenteuer, Die Schildbürger. — *Schmid Rudolf* II. A oszt. tanulótól: Cooper, Bőrharisnya. Cooper, Útmutató. Cooper, Az utolsó mohikán. Cooper, Vadfogó. Cooper, Vadölő. — *Teichmann Vladimir* II. A oszt. tanulótól: Akantisz, Japáni mesék. Mindentudó

Gergely bácsi első könyve, második könyve. Cooper, Bőrharisnya. — *Jaszniqi Alfréd* III. oszt. tanulótól: Dickens, Oliver Twist. Swift, Gulliver utazásai. — *Kronstein Ferenc* III. oszt. tanulótól: Verne Gyula, A kárpáti várkastély. — *Epperlein Oszkár* V. oszt. tanulótól: Mikszáth Kálmán, Jókai Mór élete és kora I., II. — *N. N*-től: Berzsenyi Dániel költői és prózai művei (Szemelvények.) Herder, Cid-románcai kiad. Heinrich Gusztáv.

Fogadják az ajándékozók intézetünk ifjúságának igaz köszönetét.

2. Folyóiratok.

Középiskolai mathematikai lapok. — Zászlónk. — Juventus.

3. Vásárolt könyvek.

Goethe, Hermann und Dorothea 32 pld. — Corneille, Cid 40 pld. — Schiller, Wilhelm Tell 27 pld. — Lessing, Minna von Barnhelm 26 pld. — Renan, Les Sciences de la Nature et les Sciences historiques. Berthelot, La Science idéale et la Science positive 40 pld. — Racine, Athalie 40 pld. — Kemény Ferenc, Inhaltsangaben der epischen Meisterwerke der deutschen Literatur 7 pld. — Kemény F., Inhaltsangaben der dramatischen Meisterwerke der deutschen Literatur 10 pld. — Goethe, Iphigenie auf Tauris 31 pld. — Arany János prózai dolgozatai 4 pld. — Arany J., Buda halála 5 pld. — Riedl Frigyes, A magyar irodalom főirányai 20 pld. — Verne Gyula, Egy khinai viszontagságai Khinában. — Szekeres Margit, A csodák idejéből 23 pld. — Somló Sándor, A király leánya. — Verne Gyula, Két évi vakáció. — Dr. Hankó Vilmos, Universum II. k., III. kötet 3 pld., IV. kötet 2 pld., V. kötet 2 pld. — Anzengruber, Das vierte Gebot. — Fontane., Kriegsgefangen. — Fontane aus den Tagen der Okkupation. — Keller Gottfried, Drei Erzählungen. — Lagerlöf S., Legenden und Erzählungen I., II. — Liliencron, Kriegsnovellen. — Chuquet, La guerre de 1870/71. — Daudet, Contes. — Rousset, La guerre franco-allemande. — Zola, La débâcle (iskolai kiadás).

Az ezidei gyarapodás: 60 mű 355 kötetben.

A nm. Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. Miniszterium utasítása értelmében a folyó tanévi jövedelmeinknek legnagyobb részét a megszorult tanulók iskolai- és segédkönyveinek beszerzésére fordítottuk.

Az ifjúsági könyvtár őrei: *Dr. Jánosi Béla* c. igazgató és *Dr. Heller Bernát.*

VI.

Jelentés a „Révai Önképzőkör" 1914/15. évi működéséről.

Midőn a mult év szeptemberében a tanítás nagy nehézségek között megkezdődött, senki sem gondolt arra, hogy idén önképzőköri életről egyáltalán szó is lehet. Azt hittük, hogy a háború vészes zajában a békés iskolai és kulturális munkálkodás szava nem fog érvényesülni; de ebben a tekintetben kellemesen csalódtunk, mert az ifjuság munkálkodási vágya folytán önképzőkörünk nélkülözhetetlenné vált, amit egyrészt a kör tagjainak eddig még soha el nem ért nagy száma, másrészt a tagoknak az előző évekhez képest is fokozottabb munkálkodása bizonyít. A tagok összes létszáma 113 volt. Beiratkozott a VIII. osztályból 37, a VII. osztályból 22 rendes tag, ezekhez járult még a VI. osztály 34 és az V. osztály 20 pártoló tagja.

A kör az idén is *Dr. Koczogh András* tanár úr vezetése alatt állott. Alakuló ülésünket 1914. október 20-án tartottuk, amikor is a tisztikart a következőképen választották meg:

Elnök: *Kertész Árpád VIII. o. t.*
Alelnök: *Som Imre VIII. o. t.*
Titkár: *Horváth László VIII. o. t.*
Jegyző: *Fejér Gyula VIII. o. t.*
Aljegyző: *Bojár Pál VII. o. t.*
Pénztáros: *Gillemot Ernő VIII. o. t.*
Főkönyvtáros: *Cortez Alfréd VIII. o. t.*
Alkönyvtáros: *Varga László VIII. o. t.*
Segédkönyvtáros: *Novotny Gábor VII. o. t.*
Ellenőr: *Szente Tibor VII. o. t.*

Tartottunk 1 alakuló-, 12 rendes-, 2 dísz- és 1 záróülést. A kör egy ülésén jelen volt *Dr. Szekeres Kálmán* igazgató úr is.

A tagok az egyes üléseken irodalmi, természettudományi, technikai értekezésekkel, eredeti verses és prózai művekkel, szavalatokkal és bírálatokkal szerepeltek.

A tagok működéséről az alábbi kimutatás nyújt áttekintést: *Irodalmi értekezéseket* tárgyalt: *Gáspár Ferenc VIII. o. t.*: Gyöngyösi István (3 részben); A „Murányi Vénusz" a magyar irodalomban.

A természettudományok körébe vágó értekezésekkel szerepelt: *Weichherz József VIII. o. t.*: A gázok törvényei; A tér és az idő relativitása; A glacialkosmogonia; A nem Euklides-féle geometriák; A modern fizika világnézetei.

Technikai kérdésekkel foglalkoztak: *Horváth Gyula VIII. o. t.*: Szilárdságtan (4 ciklus) és *Becz Jenő VII. o. t.*: Technika a háborúban (2 részben).

Eredeti *verses műveket* adtak be:

Gáspár Ferenc VIII. o. t.: Mindenkinek; Betegen.

Berger Ferenc VII. o. t.: Napnyugta.

Várady József VI. o. t.: Az árva sorsa; A gazdátlan malom; „1914".

Eredeti prózai művel: *Gáspár Ferenc VIII. o. t.* (Sárga mimóza) szerepelt.

Szavaltak:

Gillemot Ernő VIII. o. t.: Kiss József: Simon Judit.

Magyar Gyula VIII. o. t.: Tompa Mihály: Tamás vitéz.

Som Imre VIII. o. t.: Váradi Antal: A gályarabok.

Lózsy Hugó VI. o. t.: Somló Sándor: Jorick.

Várady József VI. o. t.: Vörösmarty Mihály: Salamon; Krüger Aladár: Waltera bognár.

Bírálóink: Czéh József, Fejér Gyula, Gáspár Ferenc, Horváth László, Kertész Árpád, Magyar Gyula, Som Imre, Weichherz József VIII. osztályú tanulók és Berger Ferenc, Bojár Pál, Kovachich Jenő, Novotny Gábor, Szente Tibor VII. osztályú tanulók voltak.

*

Önképzőköri *díszközgyűlés* keretében ünnepeltük meg nov. 19-ét, boldogult emlékezetű *Erzsébet királynénk* emlékét:

1. Ünnepi beszéd: Tartja: *Kertész Árpád* ifj. elnök.
2. Mozart: Trio. Előadják: I. hegedű: *Horváth Gyula* VIII. o. t. II. hegedű: *Fejér Gyula* VIII. o. t. Cello: *Kertész Árpád* VIII. o. t.
3. Szabolcska M.: Volt egyszer egy királyné. Szavalja: *Som Imre* VIII. o. t.
   Mozart: Menuette. Előadják: I. hegedű: *Horváth Gyula* VIII. o. t. II. hegedű: *Fejér Gyula* VIII. o. t. Cello: *Kertész Árpád* VIII. o. t.
5. Balla M.: Erzsébet. Szavalja: *Lózsy Hugó* VI. o. t.
6. Hymnus.

*

Dr. Koczogh András vezetőtanár úr névnapja alkalmából, november 28-án díszgyűlést tartottunk a következő műsorral:

1. Felköszöntő. Mondja: *Kertész Árpád* VIII. o. t.
2. Reviczky Gyula: Pán halála. Szavalja: *Gáspár Ferenc* VIII. o. t.
3. Intermezzo sinfonico „Parasztbecsület"-ből. Harmoniumon előadja: *Kertész Árpád* VIII. o. t.
4. Vörösmarty Mihály: Szép Ilonka. Melodráma. Szavalja: *Gáspár Ferenc* VIII. o. t. Harmoniumon kiséri: *Bojár Pál* VII. o. t.
5. Tompa Mihály: Özvegy és fiai. Szavalja: *Lózsy Hugó* VI. o. t.
6. Dancla: Premier solo. Hegedűn előadja: *Kirch Rudolf* VI. o. t. Harmoniumon kiséri: *Vuits Fedor* VIII. o. t.
7. Vörösmarty Mihály: A vén cigány. Szavalja: *Som Imre* VIII. o. t.

*

Szokásos hangversenyünket e tanévben, a hadbavonultaknak és családtagjaiknak fölsegélyezésére, 1915. évi február 13-án, este fél 8 órakor tartottuk meg, a budai Katholikus Kör nagytermében. A rendezőség élén ez alkalomból, *László királyi herceg,* intézetünk III. A) oszt. tanulója állott. A hangverseny, amelyet előkelő és valóban nagy számú közönség hallgatott végig, a nagy erkölcsi sikeren kívül, még eddig soha el nem ért tekintélyes anyagi eredménynyel záródott. — *A tiszta jövedelem* — az alacsony belépődíj mellett is — 674 K 38 f. A műsor a következő volt:

1. Éljen a haza. Előadja az intézet volt és jelenlegi tanítványainak *zenekara.*
2. Váradi Antal: Imádkozik a király. Szavalja *Som Imre* VIII. o. t.
3. Abt F.: Dalra fel. Előadja az *ifjúsági énekkar.*
4. *a)* Reger M.: Burlesque. *b)* Cauzonetta. Hegedűn előadja: *Horváth Gyula* VIII. o. t. Zongorán kiséri: *Kertész Árpád* VIII. o. t.
5. Mozart: Fantasie. Zongáron előadja: *Vuits Fedor* VIII. o. t.
6. Bach: Ave Maria. Énekli *Oppler Elza* hangversenyénekesnő. Zongorán kiséri: *Tarnay Alajos* zeneakadémiai tanár úr. Hegedűn kiséri: *Horváth Gyula* VIII. o. t.
7. Strauss J.: A denevér. Egyveleg. Előadja az intézet volt és jelenlegi tanítványainak zenekara.
8. Balfe: A cigánynő. Előadja az intézet volt és jelenlegi tanítványainak zenekara.
9. Ábrányi—Horváth: Mi a haza? Melodráma.

Előadják *Gáspár Ferenc* VIII. o. t. és *Kaffka Albert* III. o. t. Zongorán kiséri *Kertész Árpád* VIII. o. t.

10. *a)* Godard: Berceuse de Jocelyn.
b) Popper: Gavotte.
Gordonkán előadja *Kertész Árpád* VIII. o. t. Zongorán kiséri *Vuits Fedor* VIII. o. t.
11. *a)* Puccini: Tosca.
b) Schumann: Er ist's!
c) Tarnay: Ősz utóján.
Énekli *Oppler Elza* hangversenyénekesnő. Zongorán kiséri *Tarnay Alajos* zeneakadémiai tanár úr.
12. Hymnus. Előadja az *ének- és zenekar.*

Elmulaszthatatlan kötelességet teljesítünk, amidőn ez alkalomból is hálás köszönetünket fejezzük ki özv. *Kovachich Márkné* úraszszonynak és *Oppler Elza* úrhölgynek, szintúgy a *Kovachich József* úr vezetése alatt álló zenekar tisztelt tagjainak, valamint *Tarnay Alajos* zeneakadémiai tanár úrnak, akik szereplésükkel nagyban hozzájárultak hangversenyünk fényes sikeréhez.

A hangversenyen a következő *felülfizetések* történtek:

Ő Fensége József Ferenc főherceg úr 20 K, Ő Fensége László főherceg úr 20 K, gróf Zichy Kázmárné úrasszony 20 K, Berzeviczy Albert v. b. t. t., országgyűlési képviselő úr 20 K, Dr. Kozma Jenő úr 20 K, III. ker. Gimnázium segélyegyesülete 20 K, Palotay Ödön úr 11 K, Alpár Ignác, Csáky Adolf és Dr. Tatár János urak 10—10 K, Dr. Preysz Kornél és Preysz Gusztáv urak 5—5 K, Szölgyémy Ferenc kormányzó úr, Faczura György, Gottlieb Nándor urak 4—4 K, Faludi Ferenc úr és Rublecky Jánosné úrasszony 3—3 K, Krolopp Árpádné úrasszony, Kertész Kata k. a., Skoda Margit k. a., Koválik József II. ker. főgimn. tanár úr, Reif Pál, Schäffer Ferenc, Szőnyi Sándor és Varga Antal urak 2—2 K, Kertész Árpádné úrasszony, Benedek E., László R. és Lundauer N. urak 1—1 K, Engert Vilmos úr 50 f, Golf N. úr 10 f, a II. ker. áll. főreáliskola Tanári Kara 36 K, Kuncz Ferenc IV. B) o. t. 10 K, Cortez Alfréd VIII., Kirchmann Árpád VIII. és Schwabl Rezső VIII. o. t. 5—5 K, Balkay Andor II. A), Búcz Béla VI., Hankó László III. B), Teichmann Ferenc III. B) és Varga László VIII. o. t. 2—2 K, Fekete György V., Glück Gyula I. B), Jilek Antal VIII., Lippai Károly I. B) és Reizinger Károly VIII. o. t. 1—1 K, Albecz Béla II. A), Deák György II. B) és Lang Félix IV. A) o. t. 50—50 f, N. N. egyenkint 1 K; összesen 4 K, N. N. 26 f, N. N. 20 f. A *felülfizetések összege* 293 K 56 f, amiért is mély és hálás köszönetét fejezi ki az intézet ifjúsága.

*

Március 15-ét, időszerűségénél fogva is, iskolai ünnepség keretében ültük meg.

1. Ünnepi beszéd. Tartja: *Som Imre* VIII. o. t.
2. Chopin: Polonaise. Op. 40. No. 1. Zongorán előadja: *Kertész Árpád* VIII. o. t.
3. Talpra magyar. Szavalja: *Várady József* VI. o. t.
4. Widor: Serenade. Előadják hegedűn: *Horváth Gyula* VIII. o. t. Gordonkán: *Kertész Árpád* VIII. o. t. Zongorán: *Vuits Fedor* VIII. o. t.
5. Farkas Imre: Cinka Panna. Szavalja: *Gáspár Ferenc* VIII. o. t. Zongorán kiséri *Kertész Árpád* VIII. o. t.

6. Rosenkranz: Suite. Előadják: I. hegedűn: *Eisvogel Ernő* VII. o. t., II. hegedűn: *Becz Jenő* VII. o. t., III. hegedűn: *Kirch Rudolf* VI. o. t.
7. Hevesi—Hertzka: Imádság. Énekli *Alm Gyula* VIII. o. t. Zongorán kiséri: *Kertész Árpád* VIII. o. t.
8. Dingha Béla: Erdősi. Szavalja *Lózsy Hugó* VI. o. t.
9. Hymnus.

*

Az intézet ifjúsága idén is lerótta háláját, *elhunyt igazgatója és tanárai iránt*, amidőn sírjaikat felkereste. Idén azonban a szokástól eltérőleg nem koszorúztuk meg sírjaikat, hanem az összegyűlt adományokat koszorúmegváltás címén az *Augusztaalaphoz* juttattuk. Az egyes síroknál beszédet mondottak: *Alm Gyula*, *Gáspár Ferenc* és *Kertész Árpád* VIII. o. tanulók.

*

Az első hadikölcsön kibocsátásakor, önképzőkörünk is csak hazafias kötelességét teljesítette, amidőn egész vagyona- és alapítványaiból 600 K névértékű kölcsönkötvényt jegyzett.

*

Pályadíjakat nyertek: Gáspár Ferenc VIII. o. t. irodalmi értekezésért (Szécsy Mária és a murányi kaland) 20 K és szavalatért (Kiss József: Jehova) 10 K. *Horváth László* VIII. o. t. történelmi értekezésért (Kossuth Lajos élete és működése 1840-ig) 10 K. *Weichherz József* VIII. o. t. természettudományi értekezésért (A relativitás elve) 20 K. *Som Imre* VIII. o. t. szavalatért 10 K.

*

Végül hálás köszönetünket fejezzük ki *Kertész Árpád* úrnak, aki mint már több éven át, úgy az idén is, szíves volt hangversenyünk, valamint ünnepélyeink műsorait díjtalanul kinyomatni, úgyszintén *Dr. Szekeres Kálmán* igazgató úrnak, aki tanácsaival és jóindulatával, de nem egyszer anyagi támogatással is, állandó segítségünkre volt.

Horváth László
az önképzőkör titkára.

VII.

Jelentés az „Ifjúsági Gyorsírókör“ 1914/15. tanévi működéséről.

A háború nem hagyott nagyobb nyomot intézetünk gyorsírás tanításában. Ha nagyobbszerű fejlődéséről nem is tehetek jelentést, az bizonyos, hogy az elmult esztendő nem maradt a régiek mögött.

Az alakuló ülés a kör társelnökének: *Dr. Cserey Adolf* úrnak vezetésével október hó 17-én folyt le 18 rendes és 19 pártoló tag jelenlétében, amelyen a kör a következő tisztikart választotta meg:

Elnök: *Weichherz József* VIII. o. t.
Titkár: *Fodor Sándor* VII. o. t.
Jegyző: *Gáspár Ferenc* VIII. o. t.
Aljegyző: *Ladányi Gyula* VII. o. t.
Pénztáros: *Lukas Vilmos* VII. o. t.
Könyvtáros: *Heiling Elemér* VII. o. t.
Alkönyvtáros: *Bokody Gyula* VI. o. t.
Választmányi tagok: *Fenyvesi Zoltán* VI., *Schnablegger Ferenc* VII., *Muralik Kálmán* VII., *Kirchmann Árpád* VIII. o. tanulók.

Az alakuló és záró gyűlésen kívül a kör 5 ülést tartott, amelyek keretén belül Weichherz József: „Az afrikai képírás“, „Reformtörekvések a Gabelsberger-Markovits rendszerben“; Gáspár Ferenc: „Radnai gyorsírása“ és Fodor Sándor: „Radnai: A gyorsírás elmélete című munkájának rövidítéstana“ és Várady László VI. o. t.: „Az írás mesterségének a fejlődése“ címen értekeztek. Az előadásokon kívül a gyűléseken a tagok sztenogrammjai kerültek elbírálásra. Így Ladányi Gyula és Gáspár Ferenc nyújtottak be sikerült munkákat, amelyeket Weichherz József bírált el.

Mint minden évben, úgy ez idén is körünk képviselve volt a Gy. Gy. T. és az O. D. Gy. Sz. minden ülésén.

A kör néhány tagja részt vett a Gy. Gy. T. által március hó 28-án tartott fővárosi írásversenyén, amelyen a következő eredményt érték el:

A 150 szótagos versenyen Weichherz József dicséretet nyert.

A 120 szótagos versenyen Fodor Sándor 5 koronát és Bokody Gyula oklevelet kapott.

A 100 szótagos versenyen Gáspár Ferenc oklevél-jutalomban részesült.

Kezdő és haladó gyorsíróink számára körünk április hó 25-én háziversenyt rendezett a következő eredménnyel:

130 szótagos verseny:

1. Fodor Sándor 0, 0, 0.
2. Gáspár Ferenc 2, 2, 1.
3. Bokody Gyula 4, 2, 3.

100 szótagos verseny:

1. Fodor Sándor
2. Bokody Gyula } hibátlan.
3. Gáspár Ferenc

60 szótagos verseny:

1. Mayer László.
2. Szmodis József.

Fodor Gáspár, Bokody és Mayer könyvjutalomban részesültek, Szmodis József pedig oklevelet nyert.

A versenyen a diktálást és a pályamunkák megbírálását *Fodor Ignác* úr, körünk tiszteletbeli tagja, vállalta el, kinek ezúton is köszönetet mondunk fáradságáért.

Szerény anyagi viszonyaink miatt a hadikölcsön jegyzésére csak 100 koronát fordíthattunk.

Fodor Sándor,
titkár.

VIII.

Jelentés a testnevelésről.

Lekcsei *Sulyok János* hadbavonulásával az intézetnek ez évben nem volt tornatanára. Az iskolai év felében a rendszeres tornaórák tehát elmaradtak. Figyelmeztettük azonban a tanulókat, hogy a testgyakorlást el ne hagyják és a sportűzésre esetleg kínálkozó alkalmakat felhasználják. Egyes osztályokkal menetelési gyakorlatokat végeztünk, a közeli tereken tornajátékokat gyakoroltunk.

Tavasztól kezdve az I—IV. osztályok tanulói heti 1 órában rendesen tornásztak, jó időben az intézet udvarán, kedvezőtlen időben az intézet tornacsarnokában. Végeztünk menetelési és szabadgyakorlatokat, egyszerű katonai rendgyakorlatokat, szertornát osztálytornázás alakjában és társasgyakorlatokat.

Az V—VIII. osztályokban a torna nem volt kötelező. Ez osztályok tanulói a Testgyakorló Kör óráin heti 2 órában tornázhattak. A tanulók ez órákon szép számmal vettek részt, viseletük és szorgalmuk pedig dícséretre méltó volt. Minden órán végeztünk szabadgyakorlatokat, amelyek után csapatokban tornáztak szereken és atlétizáltak.

A céllövészet, amelyben előző években tanulóink oly szép sikereket értek el, az idén fölszerelés híján elmaradt.

Egyes osztályok bérelt pályákon tenniszeztek. E szerény keretű tornát az utolsó órán tartott versennyel fejeztük be, amelyen a párhuzamos osztályok vetekedtek egymás ellen az elsőségért.

A verseny eredménye a következő:

Az I. osztályok helyből távolugrási versenye *eldöntetlen* maradt,
a II. „ rúdmászási versenyében a *II. A) osztály* győzött,
a III. „ kötélhúzási „ a *III. A)* „ „
a IV. „ távolugrási „ a *IV. A)* „ „

A kiválóan szorgalmas és szép eredményeket elért tanulóknak, továbbá a fenti versenyek egyéni győzteseinek érmeket adtunk a záróünnepélyen.

Ezüst érmeket kaptak: *László kir. herceg* általános jó előmeneteleért és kiváló szorgalmáért.

Az egyéni versenyek első győztesei, névszerint: *Faludi Ernő* I. A), *Benkő Pál* II. B), *Korein József* III. B) és *Katona Dezső* IV. B) oszt. tanulók.

Bronz érmet kaptak az egyéni versenyek második győztesei, nevezetesen: *Tischler Géza* I. B), *Teichmann Vladimir* II. A), *Csima Béla* III. A) és *Hlavacsek József* IV. A) oszt. tanulók.

Testgyakorló Kör versenyeinek győztesei:
Tornászati összetett versenyben:

I. *Kail Géza* VII. o. t., ezüst érem,
II. *Kirchmann Árpád* VIII. o. t., bronz érem.

Súlydobási verseny:

I. *Kail Géza* VII. o. t., ezüst érem (9·45 m.),
II. *Hochholczer Rezső* VII. o. t., bronz érem (7·81 m.).

Távolugrás:

I. *Hochholczer Rezső* VII. o. t., ezüst érem (5·08 m.),
II. *Kirchmann Árpád* VIII. o. t., bronz érem (5·03 m.).

Az intézet V. és VI. oszt. tanulói a pünkösdi ünnepek alatt sikerült tenniszversenyt rendeztek, melynek nyertesei:

I. Aich Hubert VI. o. t.,
II. Balogh István V. o. t.,
III. Schlesinger Egon V. o. t.,
IV. Opprecht Károly VI. o. t.

Az intézeti *Testgyakorló Kör* az első hadikölcsönre 500 koronát jegyzett.

Kívánatos, hogy a tanulók a beálló szünidőben fokozottabb mértékben foglalkozzanak testgyakorlással. Atlétizáljanak, játszanak sokat a szabadban és szorgalmasan tegyenek kirándulásokat a budai hegyekbe. Edzett, erős tanulók munkaképesek és ily tanulókkal szeretett Sulyok tanáruk szívesen fog megint foglalkozni.

Benda Jenő,
a Testgyakorló Kör
e tanévi vezetője.

IX.

A tanulók segélyezése.

A) Ösztöndíjak.

A budapesti II. kerületi állami főreáliskolának tanulói számára következő ösztöndíj-alapítványok vannak:

1. A Nagy Márton-féle alapítványból három 300 koronás ösztöndíj. Az alapítványi levél értelmében elsősorban az alapító rokonai tarthatnak igényt ez ösztöndíjakra; ilyenek nemlétében a békésmegyeiek, kivált körösladányiak, továbbá az Esztergom vármegyebeliek, kivált a bajnai, vagy tokodi születésűek. Ilyenek nemlétében e reáliskola más növendékei is részesülhetnek ez ösztöndíjakban. Ez ösztöndíjakat a tanári testület ajánlatára a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter adományozza. A Nagy Márton-féle ösztöndíjakat élvezik: *Kviatkofszky Vilmos* V., *Hofbauer Ottó* VII. és *Weichherz József* VIII. oszt. tanulók.

2. Az Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztári alapítvány 240 koronás ösztöndíja, amelyet e reáliskolának olyan érdemes tanulója nyerhet el, aki az egykori Buda főváros területén született. Ez ösztöndíjat a tanári testület hármas ajánlatára az Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár választmánya adományozza. Ez ösztöndíjat élvezi *Philipp Ferenc* VIII. oszt. tanuló.

3. A Dr. Say Móric-féle alapítványból két, eredetileg 100 koronás ösztöndíj, amelyek minden évben Móric napján, szeptember 22-én jó magaviseletű és előmenetelű, szegény sorsú, keresztény tanulóknak adatnak ki. Az ajánlási jogot a budapesti II. kerületi állami reáliskolának tanári testülete, az adományozási jogot Budapest székesfőváros Tanácsa gyakorolja. A Dr. Say-féle ösztöndíjakat élvezik: *Dziki Ervin* III. A) *és Cserhalmi György* VII. osztályú tanulók.

4. A Dr. Schenzl Guidó-féle alapítványból egy 200 koronás ösztöndíj, amely minden évben két részletben az alapítónak születés- (szept. 28.) és nevenapján (március 31.) adatik ki; az adományozási jogot a reáliskolának tanári testülete gyakorolja a nm. Vallás- és Közokt. m. kir. Miniszter jóváhagyása mellett. Pályázhatnak jó magaviseletű és előmenetelű, szegény sorsú, keresztény tanulók. A Dr. Schenzl-féle ösztöndíjat jelenleg *Krachenfelser Vilmos* VI. oszt. tanuló élvezi.

5. 50 éves jubileumi alapítvány. Alapították 1906. május 7.-én az intézet volt tanárai és növendékei a budapesti II. ker. áll. főreáliska 50 éves jubileumának alkalmából. Az alapítvány összege 4000 korona 4%-os Magy. Földhitelintézeti záloglevélben elhelyezve. Az adományozás joga a tanári testületet illeti. Segélyt ez évben 15 tanuló kapott *435 korona összegben tandíjaik fizetésére.*

6. Mayer József alapítvány. Alapította özv. Mayer Józsefné, sz. Pentz Georgina felejthetetlen férjének bold. Mayer Józsefnek, a II. ker. áll. főreáliskola volt igazgatójának emlékére. Az alapítvány 4000 korona névértékű Magyar Korona Járadék Kölcsönkötvény. A kamatokat minden tanév végén takarékpénztári könyvben magyar honos, szegénysorsú, jó magaviseletű és előmenetelű tanuló kapja vallás különbség nélkül. Az adományozás joga a tanári testületet illeti. Ez ösztöndíjat e tanévben *Osoha László* VI. oszt. tanuló kapta.

Ezeken kívül e reáliskolának jóviseletű, szorgalmas tanulói még a következő ösztöndíj-, illetőleg segélydíjakra tarthatnak számot:

a) Rudolf koronaherceg alapítványának 210 koronás ösztöndíját a budapesti II., IV. vagy VIII. kerületi reáliskolának egy érdemes tanítványa nyerheti el. Ez ösztöndíjat jelenleg *Deák György* II. B) oszt. tanuló élvezi.

b) A Szilágyi István-féle alapítványból budapesti születésű szegénysorsú mesteremberek és kézművesek jó viseletű és kielégítő előmenetelű gyermekei, ha a fővárosban lévő valamely reáliskolába, polgári iskolába, ipariskolába vagy az iparrajziskolába járnak, évi 160 korona *segélydíjban* részesülhetnek. Az 1914/5. tanév végén e reáliskolának 3 tanulója kapott Szilágyi-féle segélydíjat és pedig *Lózsi Hugó* VI., *Frimmel Miklós* VII. és *Nemetschek Nándor* VIII. oszt. tanulók.

A lefolyt 1914/5. tanévben még a következő tanulók részesültek ösztön- és segélydíjakban:

Kont Ipoly IV. B) oszt. tanuló, báró Eötvös József-féle 200 koronás ösztöndíjban.

Cserháti Sándor V. oszt. tanuló Jettim-féle 100 koronás árvasegélyben.

Szente Tibor VII. oszt. tanuló Rósa Lajos-féle 450 koronás ösztöndíjban.

Horváth László VIII. oszt. tanuló Posta szövetkezeti 200 koronás ösztöndíjban.

Kálmán Zoltán VIII. oszt. tanuló, Jövedéki bírsági 300 koronás ösztöndíjban.

B) Segítő alap.

A segítő alapból a folyó tanévben 23 tanuló *tandíjra összesen 990 koronát kapott.*

Az 1914/5. tanévben a meglevő készletből és új beszerzésekből használatra kapott:

az	I. A)	osztály	11	tanulója	84	tankönyvet,
az	I. B)	„	27	„	194	„
a	II. A)	„	17	„	105	„
a	II. B)	„	22	„	128	„
a	III. A)	„	24	„	167	„
a	III. B)	„	18	„	166	„
a	IV. A)	„	15	„	105	„
a	IV. B)	„	13	„	82	„
az	V.	„	24	„	172	„
a	VI.	„	21	„	118	„
a	VII.	„	18	„	96	„
a	VIII.	„	14	„	82	„
Össszen . .			224	tanuló	1499	tankönyvet.

A segítő alapra adakoztak:

Egy. Bp. Fővárosi Takarékpénztár .	60.— K
Kaufmann Ferenc	3.— „
K. A.	3.30 „
Telcs Pál I. B) o. t.	2.— „
Iritz László I. A) o. t.	1.— „
Aich Hubert VI. o. t.	4.— „
Egy ismeretlen emberbarát	105.— „
V. K.	1.56 „
Nagy László I. A) o. t.	5.— „
X. Y.	21.— „
É. V.	4.70 „

Fogadják a nagylelkű adakozók az intézet őszinte és hálás köszönetét.

X.

A budapesti második kerületi állami főreáliskola

tanuló ifjúságának

ÉRDEMSOROZATA

az 1914/15-iki iskolaév végén.

Az érdemsorozatban használt számjegyek értelme és fokozata.

Fokozat	Tanulmányi előmenetelre nézve	Magaviseletre nézve
1	Jeles	Jó
2	Jó	Szabályszerű
3	Elégséges	Kevésbbé szabályszerű
4	Elégtelen	Rossz

Figyelmeztetés. Az 1883 : XXX. törvénycikk 11. §-a alapján:

1. A következő felsőbb osztályba csak az a tanuló léphet, aki az előbbi osztály rendes tantárgyaiból, nem számítva ide a szépírást és a testgyakorlatot, legalább is elégséges osztályzatot nyer.

2. Azon tanulónak, aki egy tantárgyból kapott elégtelen osztályzatot, az intézet tanári testülete megengedheti, hogy amaz osztályzat kijavítása végett a következő iskolai év kezdetén vizsgálatot tehessen, kivéve abban az esetben, ha e mellett magaviselete „kevésbbé szabályszerű“ vagy „rossz“.

3. Ha valamely tanuló két tantárgyból bukott, az „osztályismétlésre utasíttatik“; ugyancsak az osztályt ismétli oly tanuló, aki csak egy tárgyból kapott elégtelen érdemjegyet, de e mellett magaviselete „kevésbbé szabályszerű“ vagy „rossz“. A tanuló az igazgatóság útján a tankerületi kir. főigazgatóhoz folyamodhatik javító-vizsgálati engedélyért, (1894. évi 19.781. sz. miniszteri rendelet); a folyamodványok július 5-ig nyújtandók be.

4. Ha valamely ismétlő tanuló két vagy több tantárgyból bukott, az „az 1887. évi 49.715. sz. a. kelt miniszteri rendelet alapján az osztályt többé nem ismételheti.“

5. Aki kettőnél több tárgyból kapott elégtelen osztályzatot, az javítóvizsgálatra semmi esetre sem bocsátható.

6. Ha valamely tanuló a vizsgálatokat betegség vagy egyéb fontos ok miatt le nem teheti, vagy megszakítani kénytelen, az a tanári testülethez folyamodhatik a következő tanév kezdetén tartandó pótló vizsgálatra való engedélyért. A betegség igazolására hatósági vagy hatóságilag megerősített orvosi bizonyítványt kell mellékelnie. A pótló vizsgálat csak teljes vizsgálat lehet.

7. A javító, nemkülönben a pótló vizsgálatot is rendesen azon tanintézetben kell a tanulónak letennie, amelyben az elégtelen tanjegyet kapta, illetőleg a vizsgálatot elmulasztotta. Indokolt esetekben a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter megengedi, hogy e vizsgálatok más intézetben tétessenek le.

8. A javítóvizsgálati engedélyért a tankerületi kir. főigazgatóhoz címzett folyamodványok legkésőbb július 5-ig az igazgatóságnál benyújtandók; e folyamodványokhoz a f. évi iskolai bizonyítvány is mellékelendő.

9. A javító- és pótlóvizsgálatokat f. évi augusztus hó 31-én kedden, d. u. 3 órakor fogjuk megtartani.

I. A) Osztály.

OSZTÁLYFŐNÖK: BENDA JENŐ.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természetrajz	Matematika	Rajzoló geometria	Magaviselet
	Andor Tibor ism.	1	2	3	2	2	2	2	1
	Bajcz István	2	2	2	2	2	2	2	1
	Barkó Károly	1	2	2	2	2	2	2	1
	Beck Mihály	3	3	2	3	2	3	3	1
5	Benedek Ernő	1	1	1	1	1	1	1	1
	Bergmoser Ágoston	2	2	1	3	3	3	3	1
	Csapó Géza	2	3	2	3	2	2	3	1
	Deckmann Gyula	3	3	2	3	2	2	2	2
	Deschka József	1	3	2	2	2	2	2	1
10	Dobes Ferenc	1	3	3	3	3	3	3	2
	Emberger Oszkár	3	3	3	3	3	4	3	2
	Emmer Jenő	1	3	2	3	2	2	2	1
	Faczuna György	3	3	2	2	2	3	3	1
	Faludi Ernő	1	2	2	2	2	2	2	1
15	Formanek Imre	2	3	3	3	3	3	3	2
	Freud Károly	1	1	1	2	1	1	2	1
	Gebauer Antal	2	3	2	2	2	2	3	1
	Gerőfi Ferenc	1	2	2	2	2	2	2	1
	Hinek József	1	2	1	2	2	1	1	1
20	Horváth József	1	1	2	1	1	2	2	1
	Kellner Kornél ism.	2	3	3	3	3	3	3	2
	Kozma Kornél	2	3	3	3	3	4	4	1
	László Róbert	3	2	2	3	3	3	3	2
	Lingauer László	3	4	3	3	2	3	3	2

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természetrajz	Matematika	Rajzoló geometria	Magaviselet
25	Lukács Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1
	Mahunka Sándor	1	2	1	1	2	2	2	1
	Marczell Lajos	1	2	2	2	2	2	2	1
	Mayer István	3	3	2	3	3	3	3	2
	Máthé József	3	3	3	3	2	3	3	2
30	Mitterpacher Ferenc	3	3	3	3	3	4	3	1
	Nagy Aladár	1	2	3	1	1	2	1	1
	Nagy László	1	2	2	1	2	2	1	1
	Negrelli Arisztid	3	3	3	4	3	4	4	2
	Palotay Ödön	2	3	2	2	2	2	2	1
35	Payer Ferenc	1	1	2	1	2	2	2	1
	Petrás István	1	3	2	1	2	3	2	1
	Pflum Ferenc	2	2	3	2	2	2	3	1
	Pongrácz Vilmos	2	3	3	3	2	3	3	1
	Ramspott Róbert	3	3	3	3	3	4	4	2
40	Rátz József	3	4	3	3	3	3	4	2
	Reichels Sándor ism.	2	2	2	1	2	2	2	2
	Reuss Pál	2	2	2	2	2	1	1	1
	Rosenberg István	1	1	1	1	2	2	2	1
	Schäfer Zoltán	2	2	3	3	3	3	3	2
55	Schimerlik László	1	3	3	3	3	3	2	2
	Seger Imre	3	3	3	3	3	3	3	2
	Som László	1	2	2	2	2	1	2	1
	Szalféter László	2	3	2	3	1	3	2	1
	Tapalaga Ernő	3	3	4	3	2	3	3	2
50	Teőke Géza	1	1	1	1	1	1	1	1
	Török István	2	2	2	1	2	2	2	1
	Viharos Gyula	3	3	4	3	2	4	4	2

Magántanuló: Engerth Ágoston.

Vizsgálatlan maradt: Dubrovszky Gyula.

Kimaradt: Boxhorn Edgar, Gürtler Kurt, Hevesi Andor, Visnya Sándor.

Összesen: 58.

I. B) osztály.

osztályfőnök: Dr. Cserey Adolf.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természetrajz	Mathematika	Rajzoló geometria	Szépírás	Magaviselet
	Arnoul Frigyes	2	2	3	2	2	3	3	2	1
	Auracher József ftdm.	1	2	2	3	2	2	2	2	1
	Bachmann Rezső ftdm.	3	2	3	2	2	2	2	2	1
	Böhm István	2	3	3	3	3	4	3	3	2
5	Borsos István József ftdm.	1	1	2	1	1	2	2	2	1
	Bosnyák Vilmos	2	2	2	1	1	2	2	1	1
	Budaházy István tdm.	1	2	2	2	2	2	2	2	1
	Csikos István	2	2	3	3	2	3	3	2	1
	Eisensehr Károly	1	3	2	3	2	3	2	2	1
10	Fiala Antal ftdm.	1	2	2	1	1	2	2	1	1
	Frank János	2	3	3	3	2	3	2	2	1
	Frech Ferenc	2	3	3	3	3	3	3	2	2
	Fridrich Vilmos	2	3	3	2	2	4	3	2	2
	Ftácsik Béla	1	1	1	1	1	1	1	1	1
15	Gárdos Miklós	2	2	3	3	2	2	2	2	1
	Glück Gyula	2	2	2	2	2	3	3	3	2
	Gross Béla	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	Gunthner Konrád	3	2	1	2	2	3	3	2	1
	Hentner László	2	2	2	2	3	2	3	2	1
20	Hochholtzer Károly ftdm.	2	2	3	2	2	3	2	3	1
	Hudik Kálmán ftdm.	1	2	2	2	2	1	1	2	1
	Edvi Illés Pál	1	2	2	2	2	2	1	2	1

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természetrajz	Mathematika	Rajzoló geometria	Szépírás	Magaviselet
	Keller Ferenc tdm.	1	2	2	3	2	3	1	2	1
	Kemerle Andor	3	3	3	3	3	3	3	3	1
25	Klein Kornél	1	2	2	2	2	1	2	2	1
	Kocsis János	2	3	3	3	2	3	3	2	1
	Lányi István ftdm.	2	2	3	2	2	2	3	2	1
	László Márton	2	3	2	2	2	2	3	2	2
	Lippai Károly	3	3	3	2	3	4	4	2	2
30	Madocs Rezső	3	4	3	3	2	4	4	3	2
	Merzlanovich Ferenc ftdm.	2	2	3	2	2	3	3	2	1
	Mindler József	2	4	3	3	3	3	3	2	1
	Ney Imre	3	2	2	2	2	2	3	3	2
	Pánczél György	2	3	3	3	3	3	3	2	1
35	Pelle József	2	3	4	3	3	4	4	3	2
	Prinner Lajos ftdm.	1	1	2	2	2	1	2	2	1
	Racher Imre	2	2	3	3	3	3	3	2	1
	Röper Lipót	2	2	2	2	2	3	3	2	1
	Sallay József	2	2	2	2	2	2	2	2	1
40	Sauer Pál ism.	2	2	1	2	1	3	2	1	1
	Schleisz Andor	2	2	1	2	1	2	2	1	1
	Schreiber Miklós	3	3	3	2	3	3	3	2	1
	Spitzer László	2	2	2	3	3	3	3	2	2
	Steinberger Dezső	2	2	2	2	3	3	3	2	2
45	Telcs Pál	3	3	3	2	2	3	3	2	2
	Tischler Géza	2	3	3	2	2	3	3	2	2
	Török István ftdm.	1	2	2	1	1	2	2	2	1
	Vargha Emil ftdm.	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	Varga József	1	1	1	1	1	1	1	1	1
50	Verden Ferenc	2	3	3	3	3	3	2	2	2
	Vittek József	1	2	2	2	2	1	1	2	1
	Weisz Károly	3	3	3	3	2	3	3	3	1

Vizsgálatlan maradt: Vimmer Ferenc.
Magántanuló: Wildmann László.
Kimaradtak: Almási József, Czakó Gyula, Geritzen Vilmos, Porubszki Nándor és Szekér Andor.

Összesen: 59.

II. A) osztály.

OSZTÁLYFŐNÖK: HOMONNAI IMRE.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természetrajz	Mathematika	Rajzoló geometria	Szépírás	Magaviselet
	Albecz Béla	2	3	3	2	3	2	3	2	2
	Baksay László	2	3	3	3	3	3	3	2	3
	Balkay Andor	1	2	2	2	2	2	2	2	1
	Bejczy Lajos	1	2	3	2	2	2	2	1	1
5	Denman Harry	1	1	1	1	1	2	2	1	1
	Dlabács Emil	2	2	3	2	1	2	3	2	1
	Dummel Ottó	2	3	3	2	2	3	3	2	1
	Fenyvesi Gábor	3	3	3	3	3	3	2	3	1
	Fiala Jenő	1	1	2	2	2	2	1	1	1
10	Fischer István	1	2	3	2	3	3	2	3	2
	Formanek József	2	3	3	2	3	3	3	3	1
	Franassovich Frigyes	3	3	3	3	3	3	2	2	1
	Gottlieb László	3	3	2	3	2	2	3	3	1
	Hoder Antal	2	2	1	1	1	2	2	2	1
15	Kellner Zoltán	3	3	3	3	3	3	3	3	1
	Kertész Zoltán	1	3	2	2	2	3	2	3	1
	Kirscht László	3	3	3	3	3	3	3	3	2
	Klein Kálmán	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Kmetty Árpád	2	3	3	3	3	3	3	2	2
20	Korent Károly	1	3	3	3	2	4	3	3	1
	Kozma Tibor	1	3	2	3	3	3	2	2	1
	Kristóf Sándor	1	3	3	3	3	2	2	2	1
	Kunz Károly	3	3	3	2	2	3	3	3	2
	Kurz Mihály	3	3	3	3	3	3	3	2	1

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természetrajz	Mathematika	Rajzoló geometria	Szépírás	Magaviselet
25	Littvay Dezső	3	3	4	3	3	4	4	3	1
	Mártonfi Vilmos	2	3	3	3	2	3	3	2	1
	Mengele Jenő	3	3	3	3	2	3	3	3	1
	Mihályi József	3	3	3	3	3	3	2	2	1
	Mikó Pál ism.	3	3	4	2	2	3	3	3	1
30	Müller László	3	3	4	3	3	3	3	3	1
	Nagy József	1	3	3	2	3	3	2	2	1
	Ormos Emil	2	2	3	2	3	3	3	3	1
	Pikler György	1	2	2	3	2	3	1	3	2
	Polgár György	1	1	2	1	1	2	2	2	1
35	Popp János	3	3	3	3	3	3	3	2	1
	Prindl Ödön ism.	2	3	3	3	3	3	3	3	2
	Radicke Helmuth	3	3	3	3	2	3	3	2	1
	Schlesinger Rihard	2	3	2	3	2	3	2	2	2
	Schmid Rudolf	1	1	1	1	1	1	1	1	1
40	Singer István	1	1	2	1	1	2	1	2	1
	Strauch Béla	1	2	3	2	2	3	3	2	1
	Supp Kálmán	3	3	3	3	2	3	3	2	1
	Szabó Elek	2	2	2	2	2	2	2	2	1
	Szegő Géza	1	3	3	2	1	3	3	2	2
45	Szűcs József	3	3	3	4	3	3	3	2	2
	Teichmann Vladimir	2	3	4	3	2	4	3	2	1
	Tikátsch Tibor ism.	3	3	3	3	3	3	4	2	2
	Tomcsik Tibor	2	1	2	2	2	2	2	2	1
	Tordai Vilmos	2	3	3	3	2	2	2	2	1
50	Varga Miklós	2	2	2	2	2	2	2	1	1
	Vörös Ferenc	2	2	2	2	3	3	2	2	1
	Weisz István	2	3	3	2	2	3	3	2	1
	Weisz Rihárd	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Wohl István	2	3	3	2	2	3	2	2	1
55	Zwolenszky Aladár	2	4	4	4	4	4	4	3	2

Magántanulók: Ellinger Andor, Heinzelmann Péter, Holzbauer Lajos, Szuk Géza.

Kimaradt: Kemény Zoltán.

Összesen: 60.

II. B) Osztály.

OSZTÁLYFŐNÖK: DR. GIRSIK GÉZA.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természetrajz	Mathematika	Rajzoló geometria	Szépírás	Magaviselet
	Adam Aladár	1	3	3	2	3	3	3	2	2
	Akantisz Miklós	3	3	3	3	2	4	3	3	2
	Arányi Kornél	1	2	2	1	2	1	1	1	1
	Balogh Kálmán	2	3	4	3	2	3	3	3	1
5	Beer Vilmos	1	2	1	2	3	3	2	2	1
	Benkő Pál	3	3	4	3	3	3	3	3	2
	Bertl Emil	2	3	3	3	3	3	3	3	2
	Bogdán László	2	3	3	3	2	4	3	3	2
	Borsos László	1	2	2	1	1	1	1	1	1
10	Deák György	2	1	1	2	1	2	2	2	1
	Devény Jenő	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Durst Rikárd	2	2	2	2	2	2	2	2	1
	Ertl Miklós	1	2	2	2	2	3	2	2	1
	Fehér János	1	1	1	1	1	1	1	1	1
15	Gerőfi Jenő	2	2	2	2	2	3	2	2	1
	Gregorich Dezső	1	2	3	1	1	2	2	2	1
	Gromusz Pál	3	3	3	3	3	3	3	3	1
	Hitzinger József ism.	2	3	3	3	2	3	3	2	1
	Hollós Jenő	2	3	2	2	3	3	3	2	2
20	Höchtl Ferenc	2	3	2	3	2	3	3	3	1
	Jakob József	2	3	3	3	2	4	4	3	2
	Jedovszky Jenő	1	2	1	2	2	2	2	2	1
	Jovanovics Emil	1	2	2	2	2	2	2	2	1
	Kárász Aladár	2	1	2	1	2	2	2	2	2

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Természetrajz	Mathematika	Rajzoló geometria	Szépírás	Magaviselet
25	Kautezky-Larder Dezső	1	2	1	2	1	1	1	2	1
	Kellner Nándor	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Kollár Károly	1	1	1	1	1	2	1	1	1
	Kovács Miklós	1	2	2	2	2	2	2	2	1
	Kovács Sándor	3	3	3	3	3	3	3	3	1
30	Kuncze Béla	3	3	3	3	3	3	3	2	1
	Ligeti Miklós	1	1	2	1	2	1	2	2	1
	May Ervin	2	3	3	2	3	3	3	2	1
	Németh Miklós	1	1	2	2	2	2	2	2	1
	Pálfy Károly	3	3	3	3	2	3	3	2	1
35	Papp János	3	3	3	3	2	4	3	3	2
	Papp Rezső	3	3	3	3	2	4	3	2	2
	Pásztohi Vilmos	2	3	3	3	2	4	3	2	1
	Patz Béla	1	2	1	1	1	2	2	2	1
	Plesz Pál	3	3	2	2	2	3	3	2	1
40	Rokken Imre	2	3	3	3	2	3	3	2	2
	Róna Miklós	1	2	2	2	2	3	3	3	1
	Rosenzweig Ferenc	2	2	2	2	2	1	2	2	1
	Roszkovetz Antal	2	3	3	2	3	2	2	2	1
	Schiffler Béla	2	3	3	3	3	3	3	2	1
45	Schnitzler Hellmuth	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Sipos László	3	3	3	2	3	3	3	3	2
	Stein József	2	3	3	3	3	3	2	2	1
	Steinnoch Ferenc	2	3	3	3	3	3	3	2	2
	Straub Tibor	2	2	3	3	3	3	3	2	1
50	Szabó János	2	2	2	2	2	2	2	2	1
	Tomann Lajos	1	3	2	3	2	3	3	3	1
	Tóth József	2	1	2	1	3	3	2	1	1
	Török László	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Wewerka Géza ism.	2	3	3	3	3	4	3	3	2
55	Zeller Róbert	3	3	2	2	2	3	3	3	2
	Zubcsek János	1	2	2	1	1	2	2	2	1

Magántanuló: Heinczelmann Antal, Jankó Alajos.
Kimaradt: Balázs György.

Összesen: 59.

III. A) osztály.

OSZTÁLYFŐNÖK: DR. JÁNOSI BÉLA.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történet	Földrajz	Természettan	Mathematika	Rajzoló geometria	Szabadkézi rajz	Magaviselet
	László kir. herceg	I. külön lapon										
	Balogh János	1	1	1	2	1	1	2	1	1	2	2
	Bánó Zoltán	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Bersuder Sándor	2	3	3	3	3	3	2	3	3	2	1
5	Bogsch István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Bokodi Zoltán	2	2	3	2	2	2	2	3	3	2	1
	Boronkay Ákos	1	1	2	1	1	1	1	2	2	2	1
	Borsos Endre	2	2	3	3	2	2	2	2	2	3	1
	Brydzinszky József	2	2	3	2	2	2	2	2	2	3	1
10	Buday Elemér	1	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2
	Csaby László	2	3	3	2	3	3	2	3	2	2	2
	Csapó Rezső	2	3	4	3	3	3	2	4	3	2	1
	Cserna Sándor	2	3	3	3	3	3	3	4	3	3	1
	Csima Béla	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1
15	Dorschner József	1	1	1	2	1	1	2	2	1	1	1
	Dziki Ervin	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Egey István	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1
	Georgievics Sándor ism.	2	3	3	3	2	2	2	3	3	3	2
	Görgey Tivadar	2	3	3	3	1	1	3	2	3	2	2
20	Hastó Sándor	2	3	3	3	2	2	2	3	3	3	2
	Holeczek Jenő ism.	2	3	3	3	2	3	2	3	3	1	1
	Illés Aladár	2	2	3	2	3	3	2	3	3	3	2
	Istók János	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2
	Jancsó Vilmos	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	2
25	Kafka Albert	1	2	3	2	3	2	2	3	3	2	1

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történet	Földrajz	Természettan	Mathematika	Rajzoló geometria	Szabadkézi rajz	Magaviselet
	Kafka Gusztáv	1	2	2	3	2	2	2	3	3	2	1
	Kántor István	1	2	2	1	1	1	2	2	2	1	1
	Kiss-Kovács Árpád	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2
	Kreszlbauer Gyula	2	3	3	2	1	2	2	3	3	2	1
30	Landesz Béla	2	3	3	3	2	2	3	3	3	3	1
	Lantos Iván	2	3	3	3	2	2	2	2	2	1	1
	Lengyel József	2	3	3	3	4	4	3	3	4	3	2
	Mader Marcell	1	2	2	2	2	3	2	3	2	2	1
	May Ottó	2	3	3	2	3	2	3	3	2	2	1
35	Molder Gyula	2	3	4	3	3	3	3	3	3	3	2
	Murarik Pál	3	3	2	3	4	3	3	4	3	1	2
	Mühlroth János	2	3	1	2	2	3	2	2	2	2	2
	Nedelkovics István	2	2	3	2	3	2	3	2	1	1	1
	Perényi Miklós	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
40	Posch Gábor	1	2	2	1	2	1	1	2	2	2	1
	Rokken János	2	3	3	3	2	2	2	3	2	3	1
	Rolf Aladár	2	3	3	3	2	2	2	3	3	2	2
	Roth László ism.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2
	Schäffer János	1	2	2	3	3	2	1	2	3	2	2
45	Schedel Emil	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1
	Schenker János	2	2	2	1	2	2	2	3	2	1	1
	Schieszer Ferenc	3	3	3	3	2	2	2	3	4	3	2
	Szalféter Ede ism.	2	3	2	3	3	2	2	3	2	1	1
	Szüts György	2	3	3	3	3	2	2	3	2	2	1
50	Udránszky Elemér	1	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1
	Wimmer Béla ism.	3	3	3	3	3	3	2	3	3	2	1
	Wohl György	1	2	3	2	1	1	2	2	1	1	1
	Zboray László	1	2	3	2	2	2	1	2	2	2	1

Magántanuló: Franca Béla.

Vizsgálatlan magántanuló: Réthy Gyula.

Összesen: 55.

III. B) osztály.

OSZTÁLYFŐNÖK: ORBÁN GYULA.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történet	Földrajz	Természettan	Mathematika	Rajzoló geometria	Szabadkézi rajz	Magaviselet
	Árvay István	3	2	2	2	3	3	2	2	3	1	2
	Baranyai Béla	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Csegény István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Csiky József	3	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2
5	Dach Jakab	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Fekete Gábor	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1
	Fischer Frigyes	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
	Gelléri Miklós	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1
	Halász Károly ism.	3	2	3	2	3	3	2	3	3	3	2
10	Hangel Andor	1	3	2	2	3	1	2	3	3	3	1
	Hangel László	2	3	3	2	3	3	2	3	3	2	2
	Hankó László	3	3	2	3	3	2	2	3	3	2	1
	Hoffmann Pál	1	1	1	1	2	1	2	3	3	3	1
	Huhn Ferenc	2	3	1	3	3	2	2	3	3	3	1
15	Huhn Márton	2	3	2	3	3	2	3	3	3	3	1
	Illés Elemér	2	3	2	2	2	2	2	2	3	1	1
	Kappel József	2	3	3	3	2	2	2	2	3	1	1
	Kirchmajer Károly	3	3	3	4	3	3	3	3	3	2	2
	Kis Gyula	3	3	4	3	3	3	2	3	3	2	2
20	Kohn Ferenc	3	3	2	2	3	2	2	3	3	2	1
	Korein József	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2
	Kovartsik Lajos	1	3	3	2	3	3	2	2	3	3	1
	Kovács Kálmán	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
	Križanovič János	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1
25	Kronstein Ferenc	2	3	2	3	3	3	2	3	3	2	2

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történet	Földrajz	Természettan	Mathematika	Rajzoló geometria	Szabadkézi rajz	Magaviselet
	László István	3	3	1	3	3	2	2	2	2	3	1
	Lengyel István	2	1	2	2	1	1	3	2	2	2	1
	Lőrincz Ernő	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
	Paulovits Gyula	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	1
30	Protzer Gyula	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
	Rónai Sándor	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	1
	Róny István	2	3	2	3	3	3	3	3	2	1	1
	Ruszina Vilmos	2	3	2	3	2	2	3	2	2	1	1
	Schaupner Nándor	2	3	3	3	2	2	2	2	2	1	1
35	Schön Tibor	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2	1
	Sugár István	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3	1
	Szauberer Ferenc	3	3	3	3	3	2	3	3	3	2	2
	Szedlacsek József	3	3	3	3	3	3	3	3	4	3	1
	Teichmann Ferenc	1	2	2	2	2	1	2	2	2	2	1
40	Wieser László	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1

Magántanulók: Lichtman László, Naschitz Tibor.

Összesen: 42.

IV. A) osztály.

OSZTÁLYFŐNÖK: DR. KRESZNERICS KÁROLY.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történet	Természettan	Mathematika	Rajzoló geometria	Szabadkézi rajz	Magaviselet
	Árkay Bertalan	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1
	Bácskai Antal	2	3	2	3	1	2	3	1	1	1
	Beck Ferenc	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1
	Berger József	1	3	2	2	3	2	2	2	3	2
5	Dietl Hubert	2	3	3	3	1	2	3	3	3	2
	Dobrovszky János	2	3	2	2	3	2	2	3	2	2
	Ehrlich Ottó	3	3	3	3	3	2	3	3	3	1
	Fényes István	1	3	3	2	3	2	2	2	2	1
	Feuereisen Szilárd	1	2	2	1	1	1	3	3	3	1
10	Fischer György	2	3	3	3	3	2	3	3	2	1
	Förstner Dénes	1	1	2	1	1	1	2	2	1	1
	Hacker Ferenc	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1
	Hlavaček József	1	1	1	2	1	1	3	3	1	1
	Hochholtzer Miklós	2	4	3	3	4	3	3	3	2	1
15	Hubacsek Ferenc	2	3	3	3	3	2	3	3	3	1
	Huszár Lajos	3	3	4	3	3	3	3	3	2	1
	Jakab Árpád	2	3	3	3	3	2	2	2	1	1
	Kaufmann Oszkár	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2
	Kürti István	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
20	Lang Félix	1	3	1	3	2	1	1	1	1	1
	Ledermayer György	3	3	3	3	3	2	3	3	3	1
	Lózsi Károly	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1
	Lukács Andor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Mártonfi Zoltán	1	3	3	2	3	2	3	3	2	2

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történet	Természettan	Mathematika	Rajzoló geometria	Szabadkézi rajz	Magaviselet
25	Miskey Lajos	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2
	Nemetschek Géza	2	3	3	3	3	2	3	3	2	1
	Oszoly Kálmán	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
	Popelka Endre	2	3	3	3	2	2	2	3	3	1
	Rehák Sándor	2	3	3	3	3	2	3	3	1	1
30	Rostás Ernő	2	2	2	1	3	2	1	2	3	2
	Roxin János	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1
	Schäffer József	2	3	2	3	3	2	3	2	2	1
	Schien Ferenc ism.	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
	Schwarz Lázár	1	3	3	3	3	2	3	3	2	2
35	Sebők József	3	3	3	3	3	2	3	3	3	2
	Silbermann László	1	2	2	1	2	2	2	2	3	1
	Strauber József	2	3	2	2	2	1	2	3	3	2
	Szőnyi Gyula	2	3	2	1	1	2	2	3	3	1
	Takáts István	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1
40	Telkes Ferenc	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
	Weisz Ödön	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2

Vizsgálatlan maradt magántanuló: Jovanovics Borivoj.

Vizsgálatlan maradt: Kardhordó Zoltán.

Meghalt: Kaynár Elemér.

Összesen: 44.

IV. B) osztály.

Osztályfőnök: Koválik János.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történet	Természettan	Mathematika	Rajzoló geometria	Szabadkézi rajz	Magaviselet
	Almási István	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
	Balkay László	1	2	2	1	2	2	2	1	2	1
	Basch Gyula	2	2	2	2	2	2	3	2	1	1
	Batáry Lajos	2	2	3	3	3	2	3	3	2	1
5	Batáry Pál	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
	Bruck Ferenc	2	3	3	3	3	2	3	3	1	2
	Budaházi Zoltán	2	2	2	3	2	1	3	3	2	1
	Deák Ferenc	3	3	3	3	3	2	3	4	3	2
	Fingenauer Béla	3	3	3	3	3	2	3	3	3	2
10	Forster Károly	3	3	2	3	3	2	3	2	1	2
	Földes Dezső	1	2	1	1	2	1	1	2	2	1
	Gerőfi György	1	1	1	1	2	1	2	2	2	1
	Görbitz Gyula	3	2	3	3	3	2	3	3	1	1
	Görgei Zoltán	1	2	3	2	2	2	3	3	3	2
15	Herqui Frigyes	2	2	2	2	2	2	3	3	2	1
	Hitzinger Dénes	2	3	3	4	3	2	3	3	2	1
	Kalmár Nándor	3	3	3	3	3	2	3	3	2	1
	Kappel Rezső	1	2	3	3	1	2	3	3	1	1
	Katona Dezső	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
20	Keresztes Mihály	3	2	2	2	2	2	2	2	2	1
	Klaber Dezső	2	3	3	3	3	3	3	4	3	1
	Kollár Dénes	1	2	2	2	3	2	3	3	2	1
	Kont Ipoly	1	1	2	2	1	1	2	1	2	1
	Köhler Miklós	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2

A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történet	Természettan	Mathematika	Rajzoló geometria	Szabadkézi rajz	Magaviselet
25 Kunz Ferenc	2	2	2	2	2	2	3	3	2	1
Martinidesz Béla	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Mayer László	2	1	2	2	1	1	3	3	3	1
Meitner László	3	2	3	3	3	2	3	3	1	2
Opprecht Nándor	2	3	3	3	2	2	3	3	2	2
30 Ormos László	1	2	3	3	2	2	3	3	3	1
Polony Imre	2	3	3	3	3	2	3	3	3	2
Renkey Gyula	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Reuss László	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1
Rónai Ernő	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
35 Rosenberg Gusztáv	3	3	3	4	2	3	4	4	3	2
Scharf Aladár önk. ism.	3	2	3	3	3	3	3	3	3	2
Sehr József	3	3	3	4	3	3	4	4	3	2
Spányi Ernő	3	2	3	3	3	3	3	3	3	2
Szászy István	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2

Meghalt: Pikler József.

Összesen: 40.

V. osztály.

OSZTÁLYFŐNÖK: DR. HELLER BERNÁT.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történet	Természetrajz	Vegy- és ásványtan	Mathematika	Szabadkézi rajz	Magaviselet
	Angyal Alfréd	2	2	2	2	3	3	3	3	3	2
	Appel Géza	2	2	3	4	3	3	2	3	3	2
	Ádám József	3	3	3	2	2	3	3	3	2	1
	Balogh István	1	1	1	1	2	2	2	1	2	1
5	Blau Imre	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1
	Boros Ádám	1	2	3	3	2	1	1	3	3	1
	Csáki Keresztély	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
	Cserháti Sándor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Csima László	1	1	2	2	1	1	2	2	1	1
10	Czibulka Aurél	2	2	2	2	2	3	2	3	3	1
	Dögl Jenő	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1
	Durst Rezső	2	2	2	2	2	2	2	3	3	1
	Epperlein Oszkár	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Erlinger Valter	2	2	2	3	2	2	2	3	3	1
15	Eschenbach Ernő	2	3	3	3	2	3	3	4	3	1
	Fekete György	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Flory Ottó	2	2	2	2	3	2	2	3	2	1
	Fridrich Aladár	2	2	3	3	2	2	3	3	2	1
	Friedl Jenő	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
20	Fuchs Frigyes	2	2	2	1	2	2	2	3	2	1
	Gál Ferenc	2	2	3	2	3	3	2	3	3	1
	Grabits Kornél	3	3	4	3	3	3	3	4	1	2
	Halász István	1	1	2	1	1	1	1	2	2	1
	Haltenberger Tibor	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történet	Természetrajz	Vegy- és ásványtan	Matematika	Szabadkézi rajz	Magaviselet
25	Holló Aurél	2	2	2	2	2	2	2	3	3	1
	Homola Lajos	2	3	3	3	2	3	2	3	1	1
	Kárász László	1	2	2	1	2	2		2	2	1
	Kidál Vilmos	3	3	3	3	2	3	3	4	3	1
	Kliment István	2	2	3	3	2	1	3	3	2	1
30	Kollár Gyula	1	2	3	2	2	2	2	3	2	1
	Konok Péter	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1
	Kviatkofsky Vilmos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Máder Miklós	2	3	3	2	3	3	2	4	3	1
	Máder Pál	3	3	3	4	3	3	3	4	3	2
35	Mannas István	3	2	2	2	2	3	3	3	2	1
	Mártonfi István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Mayer István	1	1	2	3	1	2	2	3	1	1
	Őri Róbert	2	3	3	3	3	3	3	4	3	2
	Pusztai József	2	2	3	3	2	2	2	3	3	1
40	Reidner Oszkár	2	2	1	2	1	2	2	3	2	1
	Reischl Ferenc	1	2	2	2	2	2	1	2	2	1
	Reuss Endre	2	2	2	1	2	2	1	1	2	1
	Ries Géza	1	2	3	3	2	2	2	3	3	1
	Samu Ferenc	2	2	3	3	2	3	2	4	3	2
45	Schláger Antal	3	3	4	4	3	3	3	4	3	1
	Schlesinger Egon	2	2	3	2	2	2	2	2	3	1
	Singer Kurt	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
	Somody Pál	3	2	3	2	2	3	2	4	2	1
	Szabó József	2	2	2	2	2	2	2	3	1	1
50	Szalóki Zoltán	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Tischler Emil	3	2	2	3	2	3	3	3	3	1
	Topscher Béla	1	1	1	2	1	2	2	2	2	1
	Waller Richard	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1
	Weisz Arnold	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1
55	Weisz Mózes	3	3	4	3	3	3	3	4	3	2
	Zelenka Lajos	1	2	3	3	2	3	2	3	2	1

Kimaradt: Buday Gyula.

Összesen: 57.

VI. osztály.

OSZTÁLYFŐNÖK: DR. KOCZOGH ANDRÁS.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történet	Természetrajz	Vegy- és ásványtan	Matematika	Rajzoló geometria	Szabadkézi rajz	Magaviselet
	Aich Hubertus	2	3	3	3	3	3	2	3	3	2	1
	Balog György	3	3	4	3	3	2	2	1	1	2	1
	Bászler Béla	1	2	2	3	2	2	2	3	3	2	1
	Benedek Róbert	1	1	2	2	1	2	2	3	2	2	1
5	Beranek Ferenc	1	2	3	3	2	2	2	3	3	3	1
	Bokody Gyula	2	2	3	3	2	3	2	3	3	2	1
	Borsos Béla	2	2	3	3	3	2	2	2	2	1	3
	Búcz Béla	1	1	2	1	1	1	1	2	1	2	1
	Burnáty István	2	3	3	3	2	2	2	4	3	2	1
10	Csermák Sándor	1	1	2	3	2	2	2	3	3	2	1
	Dudás József	2	1	3	3	2	2	2	2	3	3	1
	Fekete Sándor	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	1
	Fenyvesi Zoltán	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1
	Fischle János	2	3	3	3	3	3	2	3	3	3	1
15	Fuchs György	1	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1
	Gebhard Gyula	2	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1
	Goldberger Ödön	1	2	2	2	2	3	2	2	2	1	1
	Hankó Gyula	1	2	2	2	2	1	2	3	3	3	1
	Horváth Béla	2	2	3	3	2	3	2	3	3	3	1
20	Horváth Károly	1	2	2	3	2	2	2	3	3	2	1
	Hudeczek József	2	3	1	2	3	3	2	3	3	3	3
	Jancsó Ferenc	2	3	3	3	3	2	2	3	3	3	1
	Kindl Ferenc	2	2	2	3	2	2	2	3	3	3	1

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történet	Természetrajz	Vegy- és ásványtan	Mathematika	Rajzoló geometria	Szabadkézi rajz	Magaviselet
	Kirch Rudolf	2	3	2	2	2	2	2	3	3	3	1
25	Kliment Emánuel	2	2	2	3	3	2	2	3	3	2	2
	Klinszky Ferenc	2	3	3	2	2	3	2	2	3	3	1
	Kovács Antal	1	1	2	3	1	2	2	3	3	3	1
	König József	2	2	3	3	1	3	3	3	3	3	1
	Krachenfelser Vilmos	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	1
30	Krén Ferenc	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	1
	Kuzmann András	2	1	1	1	1	2	2	2	2	1	2
	Kuzmann Győző	1	1	2	1	1	2	2	3	2	1	1
	Lehel Andor	2	3	2	3	2	3	2	3	3	1	1
	Lózsy Hugó	1	1	2	2	1	2	1	2	2	2	1
35	Maschauser László	1	1	2	1	1	2	2	2	2	3	1
	Mlaker György	2	3	2	3	2	2	2	3	3	3	1
	Neuschlosz Ernő	2	3	2	2	2	3	2	3	2	3	1
	Opprecht Károly	2	3	3	3	2	3	3	3	3	3	1
	Osoha László	1	1	2	1	1	1	2	2	1	2	1
40	Posch József ism.	3	3	2	3	2	2	2	4	4	3	1
	Steller Sándor	1	1	2	2	1	2	1	2	2	2	1
	Szmik Győző	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1
	Szmodisch József	1	1	3	3	1	1	2	3	2	1	1
	Vajda Jenő	2	2	3	2	2	2	2	3	2	2	1
45	Várady József	1	1	3	3	1	1	2	2	2	2	1
	Várady László	1	1	3	3	2	3	2	3	2	1	1
	Zecher László	2	3	3	3	3	3	2	2	2	2	1

Vizsgálatlan maradt (a katonasághoz önként bevonult): Friedl István.

Magántanulók: Flórián József, Méry István, Miklóssy Pál, Miklóssy Viktor, Sehr Lajos, gr. Zichy Endre.

Összesen 54.

VII. osztály.

OSZTÁLYFŐNÖK: DR. KÁLMÁN MIKSA.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történet	Vegy- és ásványtan	Természettan	Mathematika	Rajzoló geometria	Szabadkézi rajz	Magaviselet
	Hadbavonultak:											
	Krizanec Károly	2	3	2	3	2	2	2	3	3	3	1
	Molnár László József	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1
	Berger Ferenc	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	1
	Betz Jenő	3	2	3	3	3	2	3	3	3	1	1
5	Bojár Pál	3	2	2	3	3	2	3	3	3	3	2
	Cserhalmi György	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1
	Eisvogel Ernő	2	3	2	3	3	3	3	4	3	3	2
	Erdélyi Alajos	2	3	3	3	3	3	3	4	3	3	1
	Faragó János	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	1
10	Fodor Sándor	1	1	2	2	2	2	2	3	3	3	1
	Fondor Richárd	3	2	1	2	3	2	3	3	3	3	1
	Frimmel Miklós	2	3	1	2	3	2	1	3	2	2	1
	Hegedűs Aladár	3	3	3	3	3	2	4	4	3	3	2
	Heiling Elemér	1	2	1	2	1	2	2	2	2	2	1
15	Hochholtzer Rezső	2	3	3	3	3	2	3	3	3	2	1
	Hofbauer Ottó	2	2	2	2	3	2	3	3	2	1	1
	Hönigh Géza	1	2	2	1	3	2	2	2	2	2	1
	Kail Géza	1	1	1	3	2	2	1	3	2	3	1
	Kálmán József	3	2	3	3	3	3	2	3	2	2	1
20	Kopáchy László	2	2	3	2	3	2	2	3	2	1	1

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történet	Vegy- és ásványtan	Természettan	Mathematika	Rajzoló geometria	Szabadkézi rajz	Magaviselet
	Kovachich Jenő	2	3	3	3	3	2	3	3	3	1	1
	Ladányi Gyula	3	3	2	3	3	2	3	2	2	2	1
	Lukas Vilmos	2	2	1	3	2	2	3	3	3	3	1
	Molnár László	1	2	2	3	3	2	2	3	3	3	3
25	Murarik Kálmán	1	2	1	3	3	2	2	2	2	1	1
	Neubrand Béla	2	3	2	2	2	1	3	3	3	2	1
	Novotny Gábor	2	3	3	3	3	3	2	3	3	3	1
	Pelle János	2	3	3	1	2	2	3	3	3	1	1
	Pikler János	2	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
30	Reimann Richárd	2	3	3	3	2	2	3	3	1	2	1
	Riedl Alfonz	1	2	2	2	2	1	3	3	2	2	1
	Schnablegger Ferenc	2	2	2	1	2	2	2	3	3	3	2
	Szente Tibor	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
	Türk Andor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
35	Vengriczky Gyula	2	2	2	3	3	2	2	3	2	2	1

Vizsgálatlan maradt: Czencz István.

Önként ment katonának és magánvizsgálatot tett: Tánczos Béla.

Magántanulók: Arany Ernő, Beke Aladár, Grkovics Gyula, Téri Tódor és Vermes Ernő.

Kimaradt: Reinitz Oszkár.

Meghalt: Frühauf István.

Összesen: 44.

VIII. osztály.

OSZTÁLYFŐNÖK: JEANPLONG GYŐZŐ.

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történet	Természettan	Mathematika	Rajzoló geometria	Szabadkézi rajz	Philos. propaedeutika	Magaviselet
	Hadbavonultak:											
	Alm Gyula	2	2	3	2	3	2	3	3	3	3	1
	Cortez Alfréd	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Csanádi Sándor	2	3	3	3	3	2	3	2	3	2	1
	Greibel Antal	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	1
5	Horváth Gyula	1	2	2	2	3	2	2	2	1	2	1
	Jilek Antal	2	2	3	2	3	3	2	3	3	3	1
	Reisinger Károly	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
	Rothauszky József	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
	Schwábl Rezső	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	1
10	Braun Jenő	2	2	3	2	2	3	2	3	3	2	1
	Czéh József	1	2	2	1	2	2	3	2	2	2	1
	Fejér Gyula	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1	1
	Ferentzy László	2	2	3	3	3	3	3	3	2	3	1
	Fuchs Ferenc	2	3	3	3	1	3	3	3	3	3	1
15	Gáspár Ferenc	1	1	2	1	2	1	2	2	1	1	1
	Gillemot Ernő	1	1	2	3	2	1	2	1	1	2	1
	Hanke Henrik	1	2	1	1	3	2	3	3	3	2	1
	Horváth László	1	1	2	1	1	1	1	2	2	1	1
	Kálmán Zoltán	1	1	3	3	2	2	3	3	2	2	1
20	Kertész Árpád	1	1	1	1	2	1	1	2	2	1	1
	Kirchmann Árpád	2	3	3	3	3	3	3	2	1	3	1
	Kis Rikárd	1	2	2	2	3	2	1	1	3	2	1

	A tanuló neve	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történet	Természettan	Mathematika	Rajzoló geometria	Szabadkézi rajz	Philos. propaedeutika	Magaviselet
	Köhler Géza	2	3	3	2	3	3	3	3	1	2	1
	Langer Frigyes	2	3	3	3	3	3	3	2	3	3	2
25	Máder László	2	3	3	3	3	3	3	2	2	3	1
	Magyar Gyula	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1
	Max György	2	2	2	2	3	3	3	3	3	2	2
	Nemetschek Nándor	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
	Ormai Jenő	2	2	3	3	3	2	3	2	1	3	1
30	Philipp Ferenc	2	2	2	2	3	2	1	2	2	2	1
	Ramaseder Béla	1	3	3	2	3	3	3	2	2	3	1
	Sándor Gyula	2	2	2	3	3	3	3	3	2	2	1
	Smák István	2	3	3	3	3	2	3	3	2	3	1
	Sóltész István	1	1	2	1	1	1	2	2	1	1	2
35	Som Imre	2	2	3	4	3	3	4	3	2	3	1
	Soulavy Károly	2	3	1	3	3	3	2	3	2	2	1
	Varga László	1	2	2	2	2	1	2	1	2	2	1
	Vermes Ernő	1	3	3	3	3	3	3	3	2	3	1
	Vuits Fedor	1	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1
40	Weichherz József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Magántanulók: Arany Ernő, Bekič Sándor, Chladon János, Gross Emil, Marinovits Nándor, Opprecht József, Seibriger Emil.

Vizsgálatlan magántanulók: Grkovics Gyula, Téri Tódor.

Összesen: 49.

Rendkívüli tantárgyak.

A tanuló neve	Osztály, amelybe jár	Előmenetele	A tanuló neve	Osztály, amelybe jár	Előmenetele
Latin nyelv.					
I. évfolyam.			Fuchs György . .	VI.	3
Angyal Alfréd . .	V.	2	Hankó Gyula . .	„	1
Balogh István . .	„	1	5 Horváth Béla . .	„	3
Blau Imre	„	2	Klinszky Ferenc .	„	2
Czéh József . . .	VIII.	1	Kuzmann András	„	1
5 Cserháti Sándor .	V.	1	Kuzmann Győző .	„	1
Durst Rezső . . .	„	3	Maschauser László	„	2
Epperlein Oszkár .	„	1	10 Szmodics József .	„	2
Eschenbach Ernő	„	3	Vajda Jenő . . .	„	1
Fodor Sándor . .	VII.	1			
10 Fuchs Frigyes . .	V.	3	III. évfolyam.		
Halász István . .	„	1			
Haltenberger Tibor	„	2	Frimmel Miklós .	VII.	3
Homola Lajos . .	„	3	Hegedűs Aladár .	„	3
Kárász László . .	„	1	Heiling Elemér .	„	1
15 Konok Péter . . .	„	2	Hochhollzer Rezső	„	3
Mader Miklós . .	„	2	5 Pikler János . .	„	2
Mannas István . .	„	3	Schnablegger Ferenc	„	1
Mártonfi István .	„	1			
Őri Róbert . . .	„	3			
20 Reuss Endre . .	„	2	IV. évfolyam.		
Somody Pál . .	„	2			
Tischler Emil . .	„	3	Fuchs Ferenc . .	VIII.	3
			Gáspár Ferenc . .	„	1
II. évfolyam.			Horváth László .	„	2
Borsos Béla . . .	VI.	3	Magyar Gyula . .	„	3
Bucz Béla	„	2	5 Weichherz József .	„	1

A tanuló neve	Osztály, amelybe jár	Előmenetele	A tanuló neve	Osztály, amelybe jár	Előmenetele
Mintázás.					
László kir. herceg	III.A)	1	Sihedel Emil . .	III.A)	2
Balogh János . .	„	2	Sihenker János .	„	2
Bánó Zoltán . . .	„	3	Szüts György . .	„	3
Boronkay Ákos .	„	3	25 Wohl György . .	„	2
5 Borsos Endre . .	„	3	Lengyel István . .	III.B)	3
Brydzinski József .	„	3	Ruszina Vilmos .	„	3
Csapó Rezső . .	„	3	Dietl Hubert . .	IV.A)	3
Csima Béla . . .	„	1	Kaufmann Oszkár	„	3
Dziki Ervin . . .	„	1	30 Szőnyi Gyula . .	„	3
10 Gyorgyevics Sándor	„	3	Telkes Ferenc . .	„	3
Hasló Sándor . .	„	2	Meitner László . .	IV.B)	2
Istók János . . .	„	3	Ormos László . .	„	3
Kafka Albert . .	„	3	Halász István . .	V.	2
Kafka Gusztáv . .	„	3	35 Szabó József . .	„	1
15 Landesz Béla . .	„	2	Bászler Béla . .	VI.	2
Lantos Iván . . .	„	2	Borsos Béla . .	„	2
Mühlroth János .	„	3	Krén Ferenc . . .	„	1
Nedelkovich István	„	2	Szmik Viktor . .	„	2
Rokken János . .	„	2	40 Szmodis József .	„	2
20 Rolf Aladár . . .	„	3	Zeher László . .	„	1
Schäffer János . .	„	3	Ormai Jenő . . .	VIII.	1
Vegytani gyakorlatok.					
Ádám József . .	V.	2	Eschenbach Ernő	V.	2
Balogh István . .	„	1	Fekete György .	„	1
Blau Imre . . .	„	2	Flory Ottó . . .	„	2
Boros Ádám . .	„	1	15 Fridrich Aladár .	„	2
5 Csáki Keresztély .	„	1	Friedl Jenő . . .	„	2
Cserháti Sándor .	„	1	Fuchs Frigyes . .	„	1
Csima László . .	„	1	Grabits Kornél .	„	2
Czibulka Aurél .	„	2	Halász István . .	„	1
Döbl Jenő . . .	„	2	20 Halenberger Tibor	„	2
10 Epperlein Oszkár	„	2	Kárász László . .	„	2
Erlinger Valér . .	„	2	Kidál Vilmos . .	„	2

A tanuló neve	Osztály, amelybe jár	Előmenetele	A tanuló neve	Osztály, amelybe jár	Előmenetele
Vegytani gyakorlatok.					
Kollár Gyula . .	V.	1	Riss Géza . . .	V.	1
Konok Péter . .	„	2	Samu Ferenc . .	„	2
25 Kviatkovszki Vilmos	„	1	Schlesinger Egon	„	1
Máder Miklós . .	„	2	35 Singer Kurt . . .	„	1
Mannás István . .	„	2	Somodi Pál . . .	„	2
Mártonfi István .	„	1	Szalóki Zoltán . .	„	1
Őri Róbert . . .	„	2	Topser Béla . . .	„	2
30 Reisch Ferenc . .	„	1	Veiss Arnold . .	„	2
Reus Endre . . .	„	1			

XI.

Statisztikai kimutatás.

1. A tanulók számának alakulása az iskolai év folyamán.

Osztály	Nyilvános tanulók									Magántanulók	
		Az iskolai év folyamán						Az osztályvizsgálatról elmaradt	Június, illetőleg május hóban osztályvizsgálatot tett		
	Fölvétetett	magántanuló lett	önként kimaradt	tanács folytán távozott	kizáratott	betegség következtében meghalt	baleset			Fölvétetett	Osztályvizsgálatot tett
										fiú	fiú
I. A)	58	1	4	—	—	—	—	1	52	—	1
I. B)	59	1	5	—	—	—	—	1	52	—	1
I.	117	2	9	—	—	—	—	2	104	—	2
II. A)	57	1	1	—	—	—	—	—	55	3	4
II. B)	57	—	1	—	—	—	—	—	56	2	2
II.	114	1	2	—	—	—	—	—	111	5	6
III. A)	54	1	—	—	—	—	—	1	52	1	1
III. B)	40	—	—	—	—	—	—	—	40	2	2
III.	94	1	—	—	—	—	—	1	92	3	3
IV. A)	43	—	—	—	—	1	—	1	41	1	—
IV. B)	40	—	—	—	—	1	—	—	39	—	—
IV.	83	—	—	—	—	2	—	1	80	1	—
V.	57	—	1	—	—	—	—	—	56	—	—
VI.	48	—	—	—	—	—	—	1	47	6	6
VII.	39	1	1	—	—	1	—	1	35	5	6
VIII.	40	—	—	—	—	—	—	—	40	9	7
I–VIII.	592	5	13	—	—	3	—	6	565	29	30

2. A nyilvános és magántanulók megoszlása kor szerint.

Osztály	A nyilvános és a magántanulók együttes létszáma	Az osztályvizsgálatot tett nyilvános és magántanulók közül													
		1905-ben	1904-ben	1903-ban	1902-ben	1901-ben	1900-ban	1899-ben	1898-ban	1897-ben	1896-ban	1895-ben	1894-ben	1892-ben	1891-ben
		született													
I. A) . .	53	3	38	11	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
I. B) . .	53	—	37	15	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
I. . . .	106	3	75	26	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
II. A) . .	59	—	4	39	13	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
II. B) . .	58	—	3	41	11	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—
II. . . .	117	—	7	80	24	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—
III. A) . .	53	—	—	2	36	11	4	—	—	—	—	—	—	—	—
III. B) . .	42	—	—	3	27	6	5	1	—	—	—	—	—	—	—
III. . .	95	—	—	5	63	17	9	1	—	—	—	—	—	—	—
IV. A) . .	41	—	—	—	—	29	7	3	1	1	—	—	—	—	—
IV. B) . .	39	—	—	—	2	28	7	2	—	—	—	—	—	—	—
IV. . . .	80	—	—	—	2	57	14	5	1	1	—	—	—	—	—
V. . . .	56	—	—	—	—	2	36	14	4	—	—	—	—	—	—
VI. . .	53	—	—	—	—	—	—	36	12	2	1	—	1	—	—
VII. . . .	41	—	—	—	—	—	—	1	20	13	2	3	1	—	1
VIII. . . .	47	—	—	—	—	—	—	—	—	25	9	8	3	1	1
I–VIII. . .	595	3	82	111	90	80	63	57	37	41	12	11	5	1	2

6. Az osztályvizsgálatot tett nyilvános és magántanulók

Osztály	Az osztályvizsgálatot tett tanulók összes száma	Az osztályvizsgálatot tett tanulók közül: vallású: latin	görög	örmény	szertart. r. kath.	református	ágostai h. ev.	görög keleti	unitárius	izraelita	baptista	Az osztályvizsgálatot tett tanulók közül: anyanyelvű: magyar	német	tót	oláh	ruthén	horvát	szerb	olasz	angol	összesen nem magyar	Az tudott: csak magyarul	más nyelven is
I. A)	53	29	1	—	4	8	—	2	9	—	—	49	4	—	—	—	—	—	—	—	4	31	18
I. B)	53	27	1	—	9	7	—	—	9	—	—	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	23
I.	106	56	2	—	13	15	—	2	18	—	—	102	4	—	—	—	—	—	—	—	4	61	41
II. A)	59	35	—	—	2	9	—	2	11	—	—	58	1	—	—	—	—	—	—	—	1	31	27
II. B)	58	36	—	—	6	6	1	—	9	—	—	53	5	—	—	—	—	—	—	—	5	36	17
II.	117	71	—	—	8	15	1	2	20	—	—	111	6	—	—	—	—	—	—	—	6	67	44
III. A)	53	40	—	—	6	4	—	—	3	—	—	51	2	—	—	—	—	—	—	—	2	36	15
III. B)	42	21	—	—	—	6	—	—	15	—	—	38	4	—	—	—	—	—	—	—	4	27	11
III.	95	61	—	—	6	10	—	—	18	—	—	89	6	—	—	—	—	—	—	—	6	63	26
IV. A)	41	22	—	—	2	3	1	—	13	—	—	39	2	—	—	—	—	—	—	—	2	21	18
IV. B)	39	22	—	—	4	4	—	1	8	—	—	37	2	—	—	—	—	—	—	—	2	6	31
IV.	80	44	—	—	6	7	1	1	21	—	—	76	4	—	—	—	—	—	—	—	4	27	49
V.	56	32	—	—	1	14	—	—	9	—	—	56	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	34
VI.	53	37	—	—	3	6	1	—	6	—	—	50	2	—	—	—	1	—	—	—	3	22	28
VII.	41	20	1	—	7	6	1	—	6	—	—	40	—	—	—	—	1	—	—	—	1	25	15
VIII.	47	31	—	—	4	5	2	—	5	—	—	47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	27
I–VIII.	595	352	3	—	48	78	6	5	103	—	—	571	22	—	—	—	2	—	—	—	24	307	264

megoszlása vallás, anyanyelv és nyelvismeret szerint.

osztályvizsgálatot tett magyar anyanyelvű tanulók közül								Az osztályvizsgálatot tett nem magyar anyanyelvű tanulók közül									Az osztályvizsgálatot tett								
németül	tótul	oláhul	ruthénul	horvátul	szerbül	olaszul	egyéb hazai nyelven	csak anyanyelvén	más nyelven is	csak németül	csak tótul	csak oláhul	csak ruthénul	csak horvátul	csak szerbül	csak olaszul	csak egyéb hazai nyelven	német	tót	oláh	ruthén	horvát	szerb	olasz	lengyel		összes nem magyar
is tudott								tudott		tudott								anyanyelvű tanulók közül magyarul is tudott								
18	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4
22	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
39	—	—	—	1	—	—	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4
26	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
12	2	—	—	3	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	5
38	2	—	1	3	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	6
15	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2
11	—	—	—	—	—	—	2	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4
26	—	—	—	—	—	—	2	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	6
17	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2
29	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2
46	1	—	—	—	—	2	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4
33	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	1	—	—	2	1	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	3
15	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
23	1	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
242	6	—	1	8	3	2	7	—	24	—	—	—	—	—	—	—	—	22	—	—	—	2	—	—	—	—	24

Osztály	7. Az osztályvizsgálatot tett nyilvános és magántanulók megoszlása szülőik												
	Nagybirtokos, nagybérlő (1000 kat. holdnál nagyobb birtokkal, ill. bérlettel)	Középbirtokos, középbérlő (100—1000 kat. holdnyi birtokkal ill. bérlettel)	Kisbirtokos, kisbérlő (100 kat. holdnál kisebb birtokkal ill. bérlettel)	Kisbirtokos-napszámos (kisbérlő-napszámos)	Egyéb ősternelő (feles, majoros, kertész, halász)	Gazdasági tisztviselő	Egyéb gazdasági segédszemély (földmüves-napszámos, gazdasági cseléd)	Nagyiparos, bányanagyvállalkozó	Kisiparos, bányakisvállalkozó	Ipari v. bányászati tisztviselő	Egyéb ipari v. bányászati segédszemély (előmunkás, segéd, munkás stb.)	Nagykereskedő nagyvállalkozó	Kiskereskedő, kisvállalkozó	Kereskedelmi vagy közlekedési tisztviselő
I. A)	—	1	—	—	—	—	—	2	7	2	3	1	5	6
I. B)	1	2	2	—	1	—	—	—	12	5	6	—	3	2
I.	1	3	2	—	1	—	—	2	19	7	9	1	8	8
II. A)	—	—	—	—	—	—	—	1	—	11	9	2	7	8
II. B)	—	1	—	1	1	—	—	—	6	5	2	—	3	5
II.	—	1	—	1	1	—	—	1	6	16	11	2	10	13
III. A)	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	6	1	3	6
III. B)	—	—	—	—	1	—	—	—	5	2	1	2	2	11
III.	—	—	—	—	1	—	—	—	7	5	7	3	5	17
IV. A)	—	—	1	—	—	1	—	1	7	2	6	—	2	3
IV. B)	1	—	—	—	—	—	—	1	2	1	3	—	4	4
IV.	1	—	1	—	—	1	—	2	9	3	9	—	6	7
V.	—	—	—	—	—	—	—	1	9	1	3	2	4	8
VI.	3	—	—	1	—	1	—	—	6	4	8	1	2	4
VII.	—	1	—	—	—	1	—	—	3	1	4	—	2	8
VIII.	—	1	—	—	—	2	—	1	4	—	2	—	4	—
I—VIII.	5	6	3	2	3	5	—	7	63	37	53	9	41	65

(gyámjuk, illetőleg más törvényes gondviselőjük) foglalkozása (társadalmi állása) szerint.

Egyéb keresk. v. közlek. segédszemélyzet (altiszt, segéd, szolga)	Köztisztviselő (a papok, tanárok és tanítók kivételével) közhivatalban alkalmazott díjnok	Tanár, tanító	Másféle értelmiségi (orvos, ügyvéd, közjegyző, gyógyszerész stb.) ilyeneknél alkalmazott segéd, írnok stb.	Közhivatalban alkalmazott vagy másféle értelmiségi altiszt vagy szolga	Katonatiszt, (honvédtiszt, csendőrtiszt)	Katona-altiszt, (honvéd-altiszt, csendőraltiszt)	Különböző vagy közelebbről meg nem nevezett foglalkozási ágakban dolgozó napszámos	Tőkés, járadékos, háztulajdonos	Nyugdíjas tisztviselő, v. az értelmiség körébe számítható egyéb nyugdíjas	Nyugdíjas altiszt, szolga v. munkás	Magánzó, eltartásos	Egyéb vagy ismeretlen foglalkozású	Árvaházi, szeretetházi tanulók	Mindössze
1	7	2	6	3	2	—	—	—	—	—	2	—	3	53
2	3	1	2	4	1	2	—	—	—	—	4	—	—	53
3	10	3	8	7	3	2	—	—	—	—	6	—	3	106
4	4	2	4	—	1	—	2	—	—	—	—	1	3	59
4	10	2	9	2	4	—	—	—	—	—	3	—	—	58
8	14	4	13	2	5	—	2	—	—	—	3	1	3	117
2	13	4	2	2	4	—	—	—	1	—	3	—	1	53
1	5	2	3	1	—	2	—	1	—	—	3	—	—	42
3	18	6	5	3	4	2	—	1	1	—	6	—	1	95
2	4	1	6	3	—	—	—	1	—	—	1	—	—	41
1	3	2	4	—	1	2	—	1	5	1	—	3	—	39
3	7	3	10	3	1	2	—	2	5	1	1	3	—	80
—	7	1	5	2	—	1	1	—	5	1	5	—	—	56
3	—	1	3	3	2	—	—	3	1	7	—	—	—	53
1	2	1	1	2	1	2	—	—	3	3	5	—	—	41
—	22	2	—	2	4	—	1	—	—	—	2	—	—	47
21	80	21	45	24	20	9	4	6	15	12	28	4	7	595

XII.

Jelentés az érettségi vizsgálatokról.

Az 1914—15. tanévi rendes írásbeli érettségi vizsgálatokat május 14., 17. és 18-án tartottuk. A rendes szóbeli érettségi vizsgálatokon, június 19—23 napjain *Fest Aladár* királyi tanácsos, kir. főigazgató úr elnökölt.

A tankerületi kir. főigazgató úr a következő írásbeli tételeket tűzte ki:

1. *A magyar nyelvből:*

A hazafias lyra fejlődése a népies iskoláig.

2. *A német nyelvből:*

A mai Magyarország legrégibb lakói. (Fordítás.) Johann Arany: Toldi (szabad tétel).

3. *A mennyiségtanból:*

a) Algebrából: Egy telek eladásánál A ajánl 6000 K-t készpénzben, B pedig 8000 K-t 4 egyenlő részletben, még pedig úgy, hogy az első részletet azonnal, a többieket 3, 6 és 9 év mulva fizetné. Melyik ajánlat előnyösebb az eladóra nézve ha 3·8%-t számítunk?

b) Geometriából: Egy 25 cm. magas csonkakúp alapja 2-szer, palástja pedig 3-szor akkora, mint a tetőlap felszine, Mekkora az alkotók hajlásszöge az alaphoz és mekkora a test köbtartalma?

Kimutatás azokról a tanulókról, akik az 1914/5. tanév végén az érettségi vizsgálatot sikeresen kiállották.

	A tanuló neve	Születésének helye és éve		A vizsgálatnál nyert osztályzat fokozata	Melyik pályára készül?
		A) **Hadbavonultak:**			
	Alm Gyula	Budapest	1896.	érett	katonai
	Cortez Alfréd . . .	Kassa	1896.	jelesen érett	mérnöki
	Csanádi Sándor . .	Budapest	1895.	érett	katonai
	Greibel Antal . . .	Veszprém	1894.	érett	„
5	Horváth Gyula . . .	Zágráb	1896.	jól érett	mérnöki
	Jilek Antal	Budapest	1896.	érett	hivatalnoki
	Reisinger Károly . .	Budapest	1896.	érett	katonai
	Rothauszky József .	Budapest	1896.	érett	mérnöki
	Schwabl Rezső . . .	Budapest	1896.	érett	kereskedelmi
	Magántanuló:				
10	Arany Ernő	Visz	1891.	érett	hivatalnoki
		B) **Júniusban rendes érettségi vizsgálatot tettek:**			
	Bekics Sándor . . .	Zágráb	1894.	érett	mérnöki
	Braun Jenő	Budapest	1896.	érett	hivatalnoki
	Czéh József . . .	Budapest	1897.	jól érett	„
	Fejér Gyula	Mezőtúr	1897.	jelesen érett	mérnöki
5	Ferentzy László . .	Budapest	1895.	érett	„
	Fuchs Ferenc . . .	Budapest	1896.	érett	hivatalnoki
	Gáspár Ferenc . . .	Pécs	1897.	jól érett	orvosi
	Gillemot Ernő . . .	Budapest	1897.	jól érett	mérnöki
	Hanke Henrik . . .	Budapest	1897.	jól érett	jogi
10	Hiesz Imre	Budapest	1894.	érett	katonai
	Horváth László . .	Budapest	1897.	jelesen érett	mérnöki
	Kálmán Zoltán . . .	Kúnszentmiklós	1897.	érett	„
	Kertész Árpád . . .	Budapest	1897.	jelesen érett	„
	Kirchmann Árpád .	Budapest	1897.	érett	katonai
15	Kiss Richárd . . .	Budapest	1897.	jól érett	tanári
	Köhler Géza	Szepesváralja	1897.	érett	hivatalnoki
	Langer Frigyes . .	Budapest	1897.	érett	katonai
	Máder László . . .	Budapest	1897.	érett	mérnöki
	Magyar Gyula . . .	Budapest	1897.	jól érett	„
20	Max György	Budapest	1897.	érett	gazdászati
	Nemetschek Nándor	Budapest	1897.	jól érett	kereskedelmi
	Ormai Jenő	Budapest	1895.	érett	tanári
	Philipp Ferenc . . .	Budapest	1897.	jól érett	hivatalnoki
	Ramaseder Béla . .	Budapest	1897.	érett	hivatalnoki
25	Sándor Gyula . . .	Wien	1897.	érett	„
	Seitz Kázmér . . .	Barcelona	1895.	érett	katonai
	Smák István	Budapest	1896.	érett	hivatalnoki

	A tanuló neve	Születésének helye és éve		A vizsgálatnál nyert osztályzat fokozata	Melyik pályára készül?
	Soltész István . . .	Ipolyság	1897.	jelesen érett	mérnöki
	Soulavy Károly . .	Budapest	1897.	érett	mérnöki
30	Varga László . . .	Sárszentlőrinc	1897.	jól érett	mérnöki
	Vermes Ernő . . .	Bonyhád	1895.	érett	tanári
	Vuits Fedor	Budapest	1897.	érett	katonai
	Weichherz József .	Temesvár	1897.	jelesen érett	vegyészi
	Ismétlő:				
	Kovács György . .	Budapest	1894.	érett	hivatalnoki
	Kiegészítő érettségit tett:				
35	Galambos Mária . .	Budapest	1892.	jelesen érett	tanári

Az érettségi vizsgálatot tett ifjak pályaválasztása

jogi	orvosi	tanári	papi	építészi	kulturmérnöki	gépészmérnöki	vegyészi és gyógyszerészi	erdészeti	gazdasági	katonai	állatorvosi	művészeti	kereskedői	alsóbb hivatalnoki	felső ipariskola
pályára készül															
1	1	4	—	—	—	15	1	—	1	9	—	—	2	11	—

Statisztikai kimutatás az érettségi vizsgálatokról.

A vizsgálat ideje	Teljes érettségi vizsgálatra jelentkezett: először	Teljes érettségi vizsgálatra jelentkezett: ismétlő	Javító	Kiegészítő	Összesen	Az írásbeli vizsg. megakadt	Visszalépett	Szóbeli vizsg. bocsáttatott	Összesen	A szóbeli előtt visszalépett	A szóbeli vizsgálaton megfelelt: A teljes vizsgálatot tevők közül: jelesen	jól	elégségesen	A javítók közül: jelesen	jól	elégségesen	A kiegészítők közül: jelesen	jól	elégségesen	Érettnek nyilvánittatott	Elégtelen szóbeli feleletek alapján vizsgálatra utasittatott: javító	második javító	ismétlő	Az 1883. évi XXX. t.-c. 27. §-ának értelmében véglegesen visszavettetett
1915. június 19—23	33	1	—	1	35	—	—	35	35	—	5	9	20	—	—	—	1	—	—	35	—	—	—	—

XIII.

Adatok az intézet 1914—1915. tanévi történetéhez. (Háborús tanév.)

A tanulók fölvétele 1914. június 30-án és július 1-én, továbbá az 1914. augusztus 30-án tartott javító vizsgálatok után folytatólag szeptember hó 1-ső, 2-ik és 3-ik napjain történt.

A tanévet azonban nem kezdhettük meg rendes időben, ugyanis 1914. augusztus 6-án megtörtént az első katonai beszállásolás: A III. bosnyák ezred 2-ik pótszázada 380 emberével foglalta el az iskolát. Később ugyanennek az ezrednek 2-ik és 3-ik menetelő százada is intézetünk helyiségeibe költözködött, úgy hogy állandóan kb. 500 katona talált vendéglátást intézetünkben.

Derék katonáink *Schalek Károly* százados parancsnoksága alatt állottak, aki tisztikarával együtt valóban mintaszerű rendet tartott közöttük. Nem is panaszkodhatunk itt tartózkodásuk alatt levő viselkedésük ellen, mert rend és tisztaság uralkodott; s midőn szeptember 29-én eltávoztak, a bucsúzás lehető legszívesebb volt. Akkor is, és most is dicsőséget és győzelmet kívánunk hadbavonult katonáinknak.

E beszállásolás okozta, hogy a folyó tanévet csak szeptember 21-én nyithattuk meg az ünnepélyes „Veni Sancte“ megtartása után.

A tanítás ez időtől kezdve október 10-ig bezárólag a II. ker. kir. kath. egyetemi főgimnázium épületében folyt d. u. $^1/_2$3-tól $^1/_2$7-ig kilenc osztállyal. Három osztály [I. A), I. B) és III. A] növendékei a Toldi Ferenc-u. 44/a sz. házban levő kitelepített osztályainkban tanultak délelőtt.

Ezen a helyen is őszinte és hálás köszönetünket fejezzük ki a II. ker. főgimnázium igazgatójának, a Ferencz József-intézet kormányzójának, *Szölgyémi Ferencz* úrnak azért a meleg vendégszeretetért, amellyel bennünket fogadni és azért a nagy előzékenységért, amelyet úgy a tanári kar, mint tanítványaink iránt tanúsítani szíves volt.

*

Mihelyt a világháború kitört, mindnyájan, akik nem vonulhattunk a harcmezőre, úgy a tanárok, mint a tanulók, teljes erőnkkel azon voltunk, hogy lerójjuk hálánkat azok iránt, akik a csatatéren életüket és vérüket áldozzák a hazáért.

A magyar nemzet nagy harci dicsőségét látja és elismeri e háborúban az egész világ. Valóban a mesefák lombosodni kezdenek megint, és ráhullatják virágjaikat a magyar vitéz érdemdús fejére. S habár óriási erővel állunk szemben e küzdelemben, erős a reményünk, hogy mienk és hűséges szövetségesünké lesz a győzelem, mert velünk van az igazság, az erő s az Isten.

De ha e világháborúban mienk lesz a siker, mint a hogyan kell is lennie, talán szabad abból egy részt a magyar középiskolának is kivennie, mert hiszen a magyar középiskolai nevelés hintette el az ifjúság lelkébe az igazi hazaszeretetnek és a hazafias lelkesedésnek magvát, amelynek gyümölcse az a kitartó önfeláldozás és fáradhatlan hősiesség, amellyel közvitézeink és tisztjeink egyaránt kitűnnek. — Ezek után meg lehet győződve édes hazánk, hogy ugy mint eddig ifjuságunknak minden iskola kivétel nélkül a jövőben is megadja azokat az erkölcsi, szellemi és testi értékeket, amelyekre a haza védelmében szükségük van.

*

A tanári kar tagjai közül hadiszolgálatra bevonultak: *Dr. Bürner Sándor*, *Gagyhy Dénes*, *Hennyey Emil*, *Horváth Elemér*, *Németh József*, *Sulyok János* rendes tanárok, *Dr. John M. Károly* iskolaorvos és *Rezik Béla* énektanár.

A háború kezdete óta a harctéren teljesítettek szolgálatot: *Németh József*, *Sulyok János*, *Dr. John M. Károly* és *Rezik Béla* tanárok. A két első — fájdalom — orosz fogságban van, Rezik Béla máig is a harctéren küzd, Dr. John M. K. hét hónapi harctéri szolgálat után itthon katonakórházi szolgálatot teljesít.

Németh József, mint népfölkelő hadnagy már 1914. aug. 1-én bevonult Tatára s már aug. 10-én mint a 31-ik népfölkelő ezred 11-ik századának hadnagya a galiciai harctérre vonult. Ütközetben először Lublin alatt volt, ezután több ütközetben vett részt. — 1915. januárban a Kárpátokat védő hadseregbe vezényelték, s ugyanott február 1-én egy túl nagyszámú orosz haderő támadása alkalmával társaival együtt orosz fogságba került. — Németh Józsefet 1914. nov. 1-i ranggal főhadnaggyá léptették elő.

Lekcsei Sulyok János, mint tartalékos honvédfőhadnagy 1914. aug. 3-án vonult be a munkácsi 11-ik népfölkelő gyalogezredhez, ahol az 5-ik század parancsnoka lett. Mint ilyent csakhamar Przemyslbe vezényelték. A vár első ostrománál az október 7-iki kirohanás alkalmával hősiességével tüntette ki magát, amikor a vár első számú erődjébe benyomult oroszokat csapatjával kiverte. A vár első felszabadítása után Sulyok főhadnagy tovább is a vár

védelmében vett részt, míg 1915. márc. 22-én, amikor Przemysl vára éhség miatt elesett, a védősereggel együtt ő is orosz fogságba került. Hősi vitézségéért kitüntetést kapott: „Signum laudis"-t a katonai érdemkereszt szalagján. — A Honvédségi Rendeleti Közlöny az 1914. évi 70. számában közli, hogy: „Ő csász. és apostoli királyi Felsége folyó évi november hó 10-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismeréséül elrendelte, hogy Sulyok János munkácsi 11-ik népfölkelő gyalogezredbeli tartalékos főhadnagynak *a legfelsőbb dicsérő elismerés* tudtul adassék."

*

Jelenlegi tanítványaink közül a katonasághoz önként beléptek: *Hegedüs Péter* VII. oszt. tanuló, ma már honvédhadapród s a harctéren küzd; *Táncos Béla* VII. oszt. tanuló a lengyel légióban szolgált és megsebesült a galiciai harctéren, most felgyógyult s mint tizedes a honvédség kötelékébe lépett; *Friedl István* VI. oszt. tanuló szintén a lengyel légióba lépett s a galiciai harctéren kapott nehéz sebeivel korházban fekszik. — Örömmel konstatálhatjuk, hogy mult tanévben végzett növendékeink a sorozásnál csaknem mind beváltak és most katonai szolgálatot teljesítenek.

*

A háború kitörése után a tanári kar tehetségéhez mérten sietett résztvenni áldozatkészségével és erejével azokban a munkálatokban, amelyek a háború borzalmait enyhíteni hivatvák.

A tanári testület önként és készséggel látta el a bevonult hat tanár óráit, úgy hogy a tanítás pedagógiai szempontból jóformán semmi hátrányt nem szenvedett.

Az igazgató a Magyar Vörös-Kereszt Egyletnek ajánlotta fel szolgálatát, ahol „egyesületi megbizott"-á neveztetett ki. — Benda Jenő, Dr. Cserey Adolf, Dr. Hankó Vilmos, Dr. Heller Bernát, Innocent Ferenc, Dr. Jánosi Béla, Dr. Kálmán Miksa tanárok és családjaik kórházakban segédkeztek, sebesültek számára való adományokat készítettek, társadalmi összejöveteleket rendeztek, gyűjtöttek stb. Büszkeséggel említjük meg itt Jánosi Margit úrleányt, Dr. Jánosi Béla r. tanár leányát, — talán szabad őt közénk számítani — aki fáradhatlan és nemeslelkű buzgóságával, mint katona-árvagyerekek gyámja és a II. kerületi jótékonybizottság jegyzője, főleg népszerű jótékony hangversenyek rendezésével több ezer koronát szerzett a hadbavonultak családjainak, s így számos anya és gyermek könnyeit szárította fel.

A polgárőrség kötelékében szolgálatot teljesítettek: Dr. Gedeon Gyula, Dr. Girsik Géza, Homonnai Imre, amíg be nem vonult Horváth Elemér, Jeanplong Győző, Dr. Kresznerics Károly tanárok. — A különböző kórházakban segédkeztek a hittanárok.

A tanári testület a háború kezdetétől fogva fizetésének megfelelő százalékát önként felajánlotta a hadbavonultak és családjaik javára s eddig 539 korona 66 fillért adott ki. Belépett a Magyar Vörös-Kereszt Egylet alapító sorába; elküldte adományait a katonák és gyermekeik karácsonyára, a lábbadozók otthonának, a hadifoglyok gyámolítására, a hősök gyermekeinek otthonára, a vak katonáknak, a Vörös Félholdnak, továbbá könyveket, ujságokat fehérneműt stb. küldenek a sebesülteknek.

A tanári testület az első hadikölcsönre 83 db részvényt jegyzett 8300 korona értékben; a másodikra pedig 127 dbot 12.700 korona értékben.

*

Tanuló ifjúságunk is kötelességének tartotta a maga erejével és tehetségével a háború előidézte munkákban osztozni.

Még a nagy szünidőben a Magyar Vörös-Kereszt Egylet központjában irodai szolgálatot teljesítettek: Alm Gyula, Cortez Alfréd, Fejér Gyula, Gillemot Ernő, Horváth Gyula, Horváth László, Kertész Árpád, Soltész István, Varga László, Vuics Fedor VIII. oszt. tanulók.

A szorgalmi idő beálltával — az érettségi vizsgálatra való készülődés miatt — fenti tanulók helyüket átadták a következő VI. és VII. oszt. tanulóknak: Búcz Béla, Cserhalmy György, Fenyvesi Zoltán, Gebhardt Gyula, Krachenfelser Vilmos, Krén Ferenc, Lózsy Hugó, Szmik Viktor és Várady József. Ez utóbbi tanítványaink még ma is a központi irodában dolgoznak. Működésükkel a Vörös-Kereszt Egylet annyira meg volt elégedve, hogy *grof Csekonics Endre* kormánybiztos és *Josipovich Géza* elnök urak az Igazgatósághoz címzett meleghangú átiratban fejezték ki megelégedésüket és köszönetüket a tanulók egyesületi munkái iránt.

A köszönő iratot az intézet igazgatója 1914. ápr. 27-én a Vörös-Kereszt Egylet kiküldöttei *báró Babarczy-Schwartzer Ottó* főmegbizott-helyettes és *Dr. Preysz Kornél* egészségügyi tanácsos jelenlétében olvasta fel a derék tanulóknak s örömét fejezte ki, hogy az intézet tanítványai már ily fiatal korban is készségesen állanak a haza szolgálatára.

Ugyancsak e VI. és VII. oszt. tanulóknak a Vörös-Kereszt Egylet száz koronát küldött munkájuk némi elismeréséül. Ehhez az összeghez Dr. Preysz Kornél egészségügyi tanácsos úr 50 és Dr. Szekeres Kálmán igazgató 50 koronát csatoltak. E jutalmat az évzáró ünnepélyen adtuk át a kitüntetett tanulóknak.

A Had- és Népegészségügyi kiállítás Vörös-Keresztes osztálya szintén hozzánk fordult, hogy a rendezésben való segédkezéshez tanulókat küldjünk. Az intézet igazgatósága két ízben is örömmel bocsátotta rendelkezésre azokat a VIII. oszt. tanulókat, akik a nagyszünidőben a központi irodában működtek.

A tanuló ifjúság belépett a Magyar Vörös-Kereszt Egyletbe alapító tagnak, elküldte adományait a katonák és gyermekeik karácsonyára, a lábbadozók otthonának, a hadifoglyok gyámolítására, a hősök gyermekeinek otthonára, a vak katonáknak, az Auguszta alapnak, a Vörös Félholdnak, továbbá 76 kilogramm rezet a témgyűjtő bizottságnak (II., Fő-utca 11.) és *538 koronát gyűjtött a hadbavonultak és családjaik részére.*

A tanulók gyűjtésének kimutatása (az összegek fillérekben vannak jelölve):

I. A) osztály: Andor T. 20, Bajcz I. 20, Barkó K. 20, Beck M. 200, Benedek E. 110, Berginoser A. 100, Csapó G. 100, Deckmann Gy. 100, Deschka J. 34, Dobes F. 10, Dubrovszky Gy. 10, Emberger O. 120, Emmer J. 50, Engert A. 200. Faczuna Gy. 26, Formanek I. 20, Freud K. 320, Gebauer A. 100, Gerőfi F. 20, Hinek J. 320, Horváth J. 20, Kellner K. 344, Kozma K. 20, László R. 26, Lingauer L. 100, Lukács F. 600, Mahunka S. 250, Marcell L. 302, Mayer I. 20, Máthé J. 40, Nagy A. 10, Nagy L. 316, Palotay Ö. 934, Payer F. 152, Petrás I. 100, Pongrácz V. 100, Ramspott K. 10, Rácz I. 10, Reichels S. 20, Reuss P. 100, Rosenberg I. 50, Schäfer Z. 200, Schimmerlik L. 500, Seger I. 20, Som L. 50, Salféter L. 60, Tapalaga E. 30, Teőke G. 1200, Török I. 20, Viharos Gy. 20. Összesen 71 korona 40 fillér.

I. B) osztály. Auracher J. 10, Bachmann R. 10, Böhm I. 10, Borsos I. 184, Bosnyák V. 10, Budaházy I. 60, Csikós I. 14, Eisensehr K. 100, Frank J. 208, Frech F. 220, Fridrich V. 50, Ftacsik B. 130, Gárdos M. 68, Glück Gy. 60, Henter L. 20, Hochholtzer K. 10, Hudik K. 50, Illés P. 100, Keller F. 50, Kemmerle A 92, Klein K. 140, Lányi L. 30, László M. 150, Lippai K. 200, Merzlánovits F. 50, Mindler J. 10, Ney I. 10, Pánczél Gy. 50, Pelle J. 12, Prinner L. 100, Röper L. 20, Schleisz A. 60, Schreiber M. 20, Spitzer L. 10, Teltsch P. 6, Tischler G. 20, Török I. 148, Vargha E. 32, Vargha J. 10, Verden F. 10, Vimmer F. 40, Vitck J. 40, Weisz K. 80. Összesen 26 korona 19 fillér.

II. A) osztály. Albecz Béla 20, Baksay L. 210, Balkay A. 130, Bejczy L. 144, Denman H. 604, Dlabács E. 20, Dummel O. 96, Fenyvesi G. 168, Fiala J. 46, Fischer I. 110, Formanek J. 14, Franasovich F. 14, Gottlieb L. 42, Heinczelmann P. 500, Kellner Z. 20, Kemény Z. 202, Kertész Z. 120, Kirscht L. 20, Klein K. 150, Kmetty A. 20, Kozma T. 20, Kristóf L. 6, Kunz K. 100 Kurz M. 20, Littvay D. 138, Mártonfi V. 6, Mengele I. 26, Mihályi I. 520, Mikó P. 6, Müller L. 28, Nagy I. 12, Pikler Gy. 100, Polgár Gy. 100, Popp I. 20, Prindt Ö. 20, Raedike H. 14, Schlesinger R. 1532, Schmid R. 290, Strauch B. 12, Singer I. 18, Supp K. 200, Szabó E. 2, Szukk G. 980, Szűcs I. 66, Teichmann V. 160, Tikatsch T. 16, Tomcsik T. 200, Tordai V. 10, Varga M. 8, Vörös F. 100, Weisz I. 30, Weisz R. 30, Wohl I. 70, Zwolenszky A. 10. Összesen 75 korona 28 fillér.

II. B) osztály. Az osztály együtt 370, Adam A. 40. Arányi K. 240, Balázs Gy. 420, Balogh K. 14, Beer V. 38, Benkő P. 4, Bertl E. 100, Bogdán L. 40, Borsos L. 150, Deák Gy. 20, Devény J. 83, Durst Rezső 200, Ertl M. 320, Fehér J. 36, Gerőfi J. 20, Gregorich D. 50, Gromusz P. 124, Heinczelmann A. 500, Hitzinger J. 20, Hollós J. 38, Höchtl F. 2, Jakob J. 30, Jankó A. 1000,

Jovanovics J. 320, Kárász A. 100, Kauteczky-Lorder D. 20, Kellner N. 100, Kollár K. 80, Kovács M. 40, Kovács S. 122, Kuncze B. 130, Lichtmann L. 200, Ligeti M. 20, May E. 20, Naschitz T. 200, Németh M. 90, Pálfi K. 20, Pásztóhi V. 4, Patz B. 70, Rokken I. 50, Róna M. 34, Rosenczveig F. 24, Roszkovetz A. 20, Schiffler B. 100, Schnitzler H. 50, Sipos L. 50, Stein J. 40, Steinnoch F. 4, Szabó J. 126, Tormann L. 80, Tóth J. 16, Török L. 148, Wewerka G. 70, Zeller R. 100, Zubcsek J. 200. Összesen 60 korona 37 fillér.

III. A) osztály. László kir. herceg 1000, Balogh J. 180, Bánó Z. 40, Bogsch I. 100, Boronkay Á. 100, Borsos E. 200, Bridzinsky J. 40, Buday E. 200, Csabi L. 100, Csapó R. 100, Cserna S. 106, Csima B. 50, Dorschner J. 20, Dziki E. 200, Egey I. 100, Georgievics S. 10, Hastó S. 100, Horecsek J. 10, Illés A. 130, Istók I. 200, Jancsó V. 20, Kafka A. 100, Kafka G. 100, Kántor I. 12, Kiss Kovács A. 500, Landesz B. 100, Lantos I. 14, Lengyel J. 10, Máder M. 60, May O. 20, Mühlroth J. 68, Murarik P. 10, Nedelkovits I. 10, Perényi M. 10, Posch G. 20, Rokken J. 50, Rolf A. 400, Roth L. 20, Schäffer J. 20, Schedel E. 10, Schenker J. 10, Schieszer F. 6, Szalféter E. 66, Szüts Gy. 100, Udránszky E. 200, Wimmer B. 20, Wohl Gy. 20, Zboray L. 100. Összesen 54 korona 2 fillér.

III. B) osztály: Árvay I. 20, Baranyay B. 20, Csegény I. 50, Csiki J. 10, Dach J. 20, Fekete G. 10, Fischer F. 10, Gelléri M. 50, Halász K. 10, Hangel A. 20, Hangel L. 20, Hoffmann P. 40, Huhn F. 20, Huhn M. 20, Illés E. 10, Kapell I. 20, Kirchmayer K. 10, Kiss Gy. 10, Kohn F. 60, Koriein J. 10, Kovács K. 120, Kovartsik L. 20, Krizanovics J. 30, Kronstein F. 24, László S. 10, Lengyel I. 30, Lőrincz E. 10, Paulovits Gy. 20, Protzer Gy. 20, Rónai S. 20, Róny I. 40, Ruszina V. 50. Schaupner N. 10, Schön T. 100, Sugár I. 80, Szauberer F. 10, Szedlacsek J. 152, Teichmann F. 110, Wieser L. 30. Összesen 12 korona 42 fillér.

IV. A) osztály: Árkay B. 20, Bácskay A. 62, Beck F. 50, Berger I. 10, Dietl H. 1000, Ehrlich O. 30, Fényes S. 24, Feuereisen Sz. 10, Fischer Sz. 30, Förstner D. 30, Hacker F. 10, Hlavažek I. 42, Hochholtzer M. 10, Huszár L. 20, Jakab Á. 40, Kauffmann O. 20, Kaynár E. 250, Lang F. 140, Ledermayer Gy. 20, Lózsi K. 40, Lukács A. 30, Mártonfi Z. 20, Miskey L. 4, Nemetschek G. 40, Oszoly K. 150, Popelka E. 20, Rehák S. 20, Rostás E. 10, Roxin I. 40, Schäffer I. 20, Schien F. 42, Schwarz L. 20, Sebők I. 20, Silbermann L. 10, Strauber I. 100, Szőnyi Gy. 20, Takáts I. 20, Telkes F. 20, Weisz Ö. 10. Összesen 23 korona 52 fillér.

IV. B) osztály: Almási I. 100, Balkay L. 50, Basch Gy. 100, Batáry L. 50, Batáry P. 50, Bruck F. 100, Budaházy Z. 60, Forster K. 120, Földes D. 10, Gerőfi Gy. 20, Görbitz Gy. 10, Herqui F. 20, Hitzinger D. 10, Kalmár M. 10, Kappel D. 60, Katona D. 50, Kont I. 100, Kunz F. 100, Martinidesz B. 10, Mayer L. 100, Meitner L. 20, Opprecht N. 20, Ormos L. 10, Pikler I. 20, Polonyi I. 20, Renkey Gy. 100, Reuss L. 120, Rónai E. 20, Rosenberg G. 50, Sehr I. 20, Spányi E. 40, Szászy I. 100. Összesen 16 korona 10 fillér.

V. osztály: Angyal A. 10, Appel G. 10, Ádám I. 100, Balogh L. 64, Blau I. 88, Boros Á. 38, Csáky K. 1017, Cserháti S. 100, Csima L. 50, Czibulka A. 204, Dögl I. 200, Durst R. 206, Epperlein O. 704, Erlinger V. 20, Eschenbach E. 20, Fekete Gy. 25, Flory O. 180, Fridrich A. 75, Friedl I. 50, Fuchs F. 33, Gál F. 10, Grabits K. 28, Halász I. 40, Haltenberger T. 30, Holló A. 36, Homola L. 30, Kárász L. 150, Kidál V. 20, Kliment I. 112, Kollár Gy. 30, Konok P. 100, Kviatkovszky V. 50, Máder M. 109, Mannas I. 52, Mártonfy I. 24, Mayer I. 50, Öri R. 40, Pusztai J. 3, Reidner O. 20, Reischl F. 100, Reuss E. 115, Ries G. 22, Saum F. 62, Schláger A. 30, Schlesinger E. 520, Singer K. 330, Somody P. 24, Szabó I. 10, Szalóki Z. 14, Tischler E. 82, Topscher B. 80, Waller R. 30, Weiss A. 100, Weisz M. 20, Zelenka L. 16. Összesen 56 korona 10 fillér.

VI. osztály: Az osztály együtt 1500; Aich H. 100, Balog Gy. 200, Bászler B. 20, Benedek R. 50, Beranek F. 100, Bokody Gy. 10, Borsos B. 30, Búcz B. 200, Burnáty I. 10, Csermák S. 100, Dudás I. 40, Fekete S. 50, Fenyvesi Z. 100, Fischle I. 100, Friedl I. 30, Fuchs Gy. 100, Gebhard Gy. 100, Goldberger Ö. 60, Hankó Gy. 100, Horváth B. 50, Horváth K. 350, Hudeczek I. 32, Jancsó F. 30, Kirch R. 20, Kliment E. 100, Klinszky F. 30, Kovács A. 60, König I. 30, Krachenfelser V. 30, Krén F. 100, Kuzmann A. 10, Kuzmann Gy. 10, Lehel A. 40, Lózsy H. 40, Maschauser L. 20, Mlaker Gy. 20, Miklóssy P. 1000, Miklóssy V. 1000, Neuschloss E. 100, Opprecht K. 20, Osoha L. 40. Steller S. 400, Szonik Gy. 50, Szmodis I. 40, Vajda E. 100, Várady I. 100, Várady L. 100, Zecher L. 14, Zichy E. gróf 1000. Összesen 79 korona 26 fillér.

VII. osztály: Berger F. 10, Betz I. 200, Bojár P. 50, Cserhalmi Gy. 20, Czencz I. 10, Eisvogel E. 24, Erdélyi A. 20, Faragó I. 100, Fodor S. 20, Fondor R. 26, Frimmel M. 60, Frühauf S. 50, Hegedüs A. 100, Heiling E. 100, Hochholtzer R. 20, Hofbauer O. 60, Hönigh G. 50, Kail G. 200, Kálmán I. 200, Kopáchy L. 200, Kovachich I. 200, Krizanecz K. 20, Ladányi Gy. 30, Lukas V. 100, Molnár L. 50, Molnár L. I. 40, Murarik K. 29, Neubrand B. 20, Novotny G. 100, Pelle I. 10, Pikler I. 200, Reimann R. 40, Reinitz O. 20, Riedl A. 200, Schnablegger F. 30, Szente T. 100, Tánczos B. 100, Türk A. 100, Vengritzky Gy. 100. Összesen 29 korona.

VIII. osztály: Alm Gy. 100, Bekics S. 200, Braun I. 20, Cortez Á. 100, Csanády S. 40, Czéh I. 10, Fejér Gy. 100, Ferentzy L. 30, Fuchs F. 20, Gáspár F. 10, Gillemot E. 100, Hanke H. 40, Horváth Gy. 100, Horváth L. 100, Jilek A. 20, Kálmán Z. 20, Kertész A. 150, Kirchmann A. 500, Kis R. 10, Kovács Gy. 200, Köhler G. 20, Langer F. 20, Mader L. 20, Magyar Gy 10, Max Gy. 100, Nemetschek N. 20, Ormai I. 30, Philipp F. 10, Ramaseder B. 20, Reisinger K. 100, Rothauszky I. 20, Schwabl R. 200, Schwarcz Gy. 100, Smák I. 20, Soltész I. 100, Som I. 100, Soulavy K. 200, Varga L. 100, Vermes E. 40, Vuits F. 10, Weichherz I. 100, H. R. 24, G. E. 200. Összesen 34 korona 34 fillér.

Végösszeg 538 korona.

*

Az intézet alapítványaiból, a tanárok és a tanulók gyűjtéséből a *hadbavonultak gyermekeiért tandíj fejében 1755 koronát fizettünk az állampénztárba.* Ezen kívül még 126 tanuló részesült állami tandíjkedvezményben.

*

A mult tanév végén beíratkozott 243 tanuló. A szeptember havi beiratások után, hozzászámítva az év folyamán belépetteket is, a rendes tanulók száma 591-re emelkedett. A magántanulók száma 30 volt. Így az összes tanulói létszám a jelen tanévben 621 (mult tanévben 600).

A rendes tanulók közül egy-egy osztályra átlag 51 tanuló esett. Legtöbb tanulója (összesen 117) a két második, legkevesebb (40) a IV. B. osztálynak volt.

A jelen tanévben az osztályok száma — a négy alsó párhuzamos osztállyal együtt — 12 volt. Maga az épület 55 évvel ezelőtt épült, eredetileg 6 osztályra tervezve. E tanévben az anyaépületben 9 osztály a III. B), IV. A) és IV. B) osztályok pedig egy, az intézettől elég távol eső bérházban voltak elhelyezve.

A megelőző években az iskolaépületet illetőleg felpanaszolt bajainkat kénytelenek vagyunk fönntartani, s noha az épület kibővítésének ügyét most el is kell ejtenünk, nagy reménnyel nézünk dicsőséges háborunk befejezése elé, s meg vagyunk győződve, hogy méltányos kérésünk teljesedésbe megy és annyiszor felpanaszolt s annyira érezhető bajaink orvoslása végre is meg fog történni.

*

A tanév ünnepélyes berekesztése május 22-én történt. A „Te Deum" után az intézet ifjúsága a díszteremben gyülekezett, ahol az igazgató megemlékezett a most dúló világháborúról, a magyar haza meleg szeretetét, a király iránti hűséget és a fegyelem szigorú betartását kötötte szívünkre; azután atyai tanácsokat adott a tanulóknak a szünidőre és elbúcsúzott — az intézet nevében — a VIII. osztályt végzett és a hadbavonuló ifjaktól. — Az ifjúság nevében *Kertész Árpád* tanuló mondott köszönetet a tanári testületnek.

Ugyanez alkalommal osztottuk ki az önképzőköri pályázatokban, a tornaversenyben, a gyorsírókörben győztesek díjait és jutalmait, a *Magyar Vöröskereszt-Egylet* jutalmazásait, továbbá azokat a jutalomkönyveket is, amelyeket a *tanári testület* ajándékozott a tanulóknak. Szorgalmuk és jó magaviseletükkel kitüntetésre érdemesek voltak: *Lukács Andor* IV. A., *Katona Dezső* IV. B., *Kviatkovszky Vilmos* V., *Mártonfi István* V., *Bucz Béla* VI., *Türk Andor* VII., *Fejér Gyula* VIII., *Horváth László* VIII., *Kertész Árpád* VIII. és *Weicherz József* VIII. oszt. tanulók.

Nagymegyeri *Jankó Alajosné* úrasszony egy jómagaviseletű és előmenetelű tanulónak a tanévben is egy drb 20 K-ás aranyat ajándékozott. E jutalmat *Fehér János* II. B. oszt tanuló kapta.

Bánó Frigyes főfelügyelő úr egy darab 10 K-ás aranyat adott egy III. A. oszt. jómagaviseletű tanuló részére. E jutalmat *Kántor István* III. A. oszt. tanuló kapta.

Beranek Ferenc takarékpénztári igazgató úr e tanévben is száz koronát ajándékozott, amelyet a *Beranek* alaphoz csatoltunk.

*

Abban a meggyőződésben, hogy az értelemfejlesztés mellett a jellem megerősítése s a kedélyélet mélyítése szintén elsőrangú feladatunk, kiváló gondot fordítottunk a tanulók valláserkölcsi nevelésére.

A tanulók vallásbeli kötelességeiknek pontosan eleget tettek. Minden hitfelekezet tanulója saját hittanárától nyert oktatást és ezek vezetése alatt vettek részt az isteni tiszteletben.

A római katholikus tanulók vasárnaponkint szentbeszédet hallgattak s a húsvéti ünnepeket megelőzőleg — *Bajthay Péter* hittanár vezetése alatt — lelki gyakorlatokat tartottak.

Az intézet igazgatója ez alkalommal sem mulaszthatja el amaz óhajának kifejezést adni, vajha az összes felekezetek tanulói egy és ugyanazon időben, délelőtt, nyernének saját hittanáraiktól oktatást. Ilyképen a növendékeknek hetenkint két délutánját mentenők meg és az üresen hagyott, leggyakrabban tétlenül töltött délutáni órákat is jobban kihasználhatnák a tanulók.

A VIII. oszt. róm. katholikus vallású tanulók hittani vizsgálatán, május 7-én *Dr. Robitsek Ferenc* c. kanonok elnökölt, mint érseki biztos; az I—VII. oszt. tanulók hittan vizsgálata május 18-án volt. A többi felekezet hitoktatói vizsgálataikat — hitközségeik kiküldött elnökeinek vezetésével — május hó első felében tartották.

Az 1914/15. tanévi írásbeli érettségi vizsgálatokat május 14., 15. és 17-én tartottuk meg. A rendes szóbeli érettségi vizsgálatokon, június hó 21—23. napjain *Fest Aladár* kir. tan., kir. főigazgató elnökölt.

A nyilvános vizsgálatokat a VIII. osztály tanulóival május hó 8—12., a többi osztályokkal május hó 17—19. napjain tartottuk meg. — A rendes magánvizsgálatok ideje május 24., 25-ike és június 11., 12. és 14-ike volt.

Az ifjúság tanulmányi előmenetelét a statisztikai táblázatok tüntetik fel.

*

A nevelés és tanítás munkájában nagy segítségünkre voltak a tanulók szülői, akik harmónikusan együtt működtek a tanári karral gyermekeik előmenetelének kifejlesztésében. Örömmel tapasztaltuk, hogy a szülők legnagyobb része önként és szívesen kereste föl az iskolát, s ha kellett, együttesen intézte el a tanári testülettel a természet szerint felmerülő kétséges ügyeket.

A tanulóknak egészségi állapota aránylag kedvező volt. A családokban előfordult ragályos betegség miatt csak kevés tanuló tiltatott el az iskola látogatásától. — Fájdalommal kell jelentenünk, hogy a kérlelhetlen halál ez évben három jó tanulónkat ragadott el körünkből, s törte le virágzó idejükben nagyreményű jövőjüket. Ezek *Kaynár Elemér* IV. A., *Pikler József* IV. B. és *Frühauf István* VII. o. tanulók. A mélyen sújtott szülőket vigasztalja az a tudat, hogy velük együtt az intézet is őszintén fájlalta szép reményekre jogosító fiaik korai elhunytát.

*

Az iskola a tanulók általános műveltségét mennél sokoldalúbbá törekszik tenni a rendkívüli tárgyak által is, amelyeknek tanítása szakavatott kezekben van. A növendékek latin nyelvet, mintázást, gyorsírást tanulhattak és részt vehettek a vegytani gyakorlatokban. *Mindezeknek tanítása intézetünkben díjmentes.* Az egészségtan és műének tanítása e tanévben elmaradt, mert

mindkét szaktanár Dr. *John M. Károly* és *Rezik Béla* a harctéren teljesítették hazafias kötelességüket. — Volt önképzőkör, amelyben a körnek tanárvezetője a különböző tehetségeket nagy gonddal fejlesztette s a tagok nemcsak a szépirodalom és egyes szaktárgyaik körében, hanem a rajz, festészet és zene terén is szép eredményeket mutattak fel.

Az *Uránia* magyar tudományos színházba a tanulókat két ízben vezette a tanári kar. — Szép számmal látogatták az intézet növendékei a *Had- és Népegészségügyi kiállítást* is.

Az intézet tornatanára harctéren lévén, rendes tornaórák nem tartattak, május 1-től kezdve azonban a heti tornaórák egy részét *Benda Jenő* r. tanár volt szíves megtartani.

A főváros környékén tett tanulmányi kirándulásokra *Dr. Cserey Adolf*, *Dr. Kresznerics Károly*, *Orbán Gyula* és *Dr. Girsik Géza* tanárok vezették a tanulókat.

Az intézet 14 tanulója a VII. és VIII. osztályokból *Orbán Gyula* tanár vezetésével 1915. június 24—28. között *tanulmányi kirándulást* rendezett a *Mátrába*: történelmi, földrajzi és turisztikai szempontból. A kirándulás részletes leírását a jövő évi Értesítőben fogjuk közölni.

*

A tanév folyamán megtartottuk nemzeti gyász- és örömünnepeinket. Boldogult emlékű Erzsébet királyné halálának évfordulóján, szept. 10-én gyászünnepélyt rendeztünk. — Ő Felségének, apostoli királyunknak nevenapját, okt. 4-ikét hálaadó istentisztelettel ültük meg. — Október 6-án az aradi vértanúk emléknapján gyászmisét hallgattunk. — Erzsébet-napján, november 19-én gyászmisén vettünk részt. — Március 15-én a Révai-önképzőkör tartott iskolai ünnepélyt. — Május 18-án az önképzőkörben a békenap fontosságát méltattuk.

*

Valahányszor az ifjúság együttesen, vagy csak részben is az intézetben vagy azon kívül megjelent, az mindenkor a tanári kar gondos felügyelete alatt történt.

*

Dr. Fest Aladár kir. tanácsos, tankerületi kir. főigazgató, intézetünket több ízben meglátogatta. Tüzetesen megvizsgálta az intézet szellemi és anyagi ügyeit, nagy figyelemmel kísérte a tanulók haladását, s 1915. április 19-én főigazgatói értekezletet tartott.

*

A f. tanévben gyakorlótanárul intézetünknél *Zádor Béla* okleveles tanárjelölt volt alkalmazva.

*

A tanári kart érintő intézkedések az intézethez érkezett hivatalos iratok közt foglaltatnak, ezek közül megemlítjük a következőket:

Girsik Géza h. tanár 1914/5. tanév folyamára helyettes tanárul folytatólagosan alkalmaztatik (Vall. és Közokt. Min. 98.122/1914. sz. r.)

A nagym. *Vall. és Közokt. Miniszter Úr* 1914. dec. 8-án kelt 155.006. számú magas rendeletével köszönetét és elismerését fejezi ki, a budapesti középiskolák igazgatóinak és tanári testületeinek a nagy áldozatkészségért és buzgóságért, amelyet az intézetbeli szegény ifjúság, a hazáért küzdő katonák, sebesültek s ezek támasz nélkül maradt családjainak segélyezése körül tanusítottak s jó példájukkal a tanuló ifjakat is jelentékeny segélyösszegek összegyűjtésére bírták.

A nagym. *Honvédelmi Miniszterium* 138.203/11—1914. és 46.435/11—1915. sz. a. négy tanulmányt küld az intézet tanári karához átnézés szempontjából.

A népfölkelő VIII. oszt. tanulók vizsgálatán 1915. május 26-án *Fest Aladár* kir. tanácsos kir. főigazgató elnökölt. (Tanker. kir. Főigazgatóság 3086/1914—5. sz.)

A Vall. és Közokt. Miniszterium 6962/1914. sz. eln. rendeletével *Dr. Hankó Vilmos*, c. igazgatót szaktanulmányozásra küldi ki az aradi r. kath. főgimnáziumhoz és áll. főreáliskolához.

A Vall. és Közokt. Miniszterium 6962/1914. sz. eln. rendeletével *Dr. Jánosi Béla*, c. igazgatót szaktanulmányozásra küldi ki a lévai r. kath. főgimnáziumhoz.

A szeptemberi és decemberi pótló- és javító érettségi vizsgálatok az 1914/15. tanévben a budapesti V. ker. állami főreáliskolában tartatnak. (Tanker. kir. Főigazgatóság 3951/1914—5 sz.)

A magyar szent korona országainak *Vöröskereszt-Egylete* 23.293/1915. sz. a. köszönetet mond az intézet növendékeinek szorgalmáért és ügyességéért, amellyel a Had- és Népegészségügyi Kiállítás rendezésében részt vettek.

A rendes tanév 1914. május 22-én végződik. (Vall. és Közokt. Min. 1915. május 4-én kelt. 27.302/1915—V. sz. rend.)

*

A székesfővárosi Tanács e reáliskolának összes anyagi szükségletéről a lefolyt tanévben is a legnagyobb készséggel gondoskodott. Fogadja Budapest székesfőváros közönsége, valamint a székesfővárosi Tanács áldozatkészségéért ezen a helyen is az intézet őszinte köszönetét.

A középeurópai egységes idő meghatározásához szükséges észleleteket a székesfővárosi Tanács megbízásából intézetünk műszereivel Dr. Szekeres Kálmán igazgató végzi. A középeurópai delet az iskola keleti erkélyéről mindennap lövéssel jelzik.

XIV.

Egykori tanítványaink a harctéren.

Új fejezettel bővül az idei Értesítőnk, mert hiányosnak tartanók tanévvégi beszámolónkat, ha meg nem emlékeznénk a harctéren küzdött és küzdő egykori tanítványainkról is. A gondozásunkra bízott tanulókat iskolánk elhagyása után sem felejtjük el, szerető szemünk további útjaikon is kíséri és figyeli őket: a tőlünk való elválásuk után szerzett sikereiknek örvendünk és bánatukban osztozunk, amennyiben az egyikről vagy a másikról értesülünk. Egykori tanítványaink iránt való érdeklődésünk még fokozódott a most duló háború kitörése óta. Tudtuk, hogy számosat közülök el fog szólítani békés munkájuk köréből oda, ahol a dicsőség, de egyúttal a halál is terem.

Most jobban érezzük, mint valaha, oly intézmény hiányát, amely végzett tanulóinkat iskolánkhoz állandó kapoccsal fűzné. Épp azért szívesen fogadtuk és tőlünk telhetőleg támogattuk a mult tanévben érettségi vizsgálatot tett tanítványainknak a volt iskolatársak szövetsége létesítésére megindított mozgalmát. De ennek az egyesületnek a megalakulását, úgy mint sok egyebet, szintén a háború akasztja meg.

Ilyen egyesület híján a napilapok útján szólítottuk fel a harctéren levő egykori tanítványainkat, hogy a harctéren velök történteket iskolánk igazgatóságával közöljék. E fölhívásunknak volt ugyan foganatja, de — számításunk szerint — nem megfelelő mértékben: mi azt hisszük, hogy sokkal több tanítványunk van és volt a harcmezőn, mint a hánytól erre vonatkozó értesítést kaptunk. A tudósítás elmaradásának okát abban keressük, hogy a távoli harctereken küzdőkhöz természetesen nem jutnak el rendszeresen

az ujságok, tehát a mi fölhívásunkat tartalmazó budapesti napilapok sem és amikor katona kezébe kerül is ujság, nincs mindig érkezése vagy kedve az ujság minden hirét elolvasni. Így történhetett meg, hogy egykori tanítványaink zöme a lapokban közzétett közleményünkről nem is értesült s ennek folytán az abban foglalt felhívásunknak eleget sem tehetett.

Különben ez még nem múlta idejét. A háború még mindig tart, a tanítványainkra vonatkozó adatok folyton szaporodhatnak, tehát a róluk szóló kimutatást a mostani tanév végével lezárni úgy sem lehet. Felkérjük tehát e helyütt újból a harcmezőre kerülő összes egykori tanítványainkat, illetőleg azok szüleit, rokonait, barátait és jó ismerőseit, hogy a háború végéig a következő adatokat beszolgáltatni szíveskedjenek:

1. A harcba vonult neve?
2. Mikor volt az illető iskolánk növendéke?
3. Az illetőnek katonai jellege, fegyverneme, ezrede és rangja?
4. Mikor került a harctérre és meddig volt ott?
5. Mely hadműveletekben vett részt?
6. Kapott-e dicséretet, kitüntetést; milyet és miért?
7. Ha megsebesült, hol és mikor történt az?
8. Ha fogságba jutott, hová került az illető?
9. Ha elesett, hol és mikor? (Ez esetben kívánatos az arckép beküldése is.)
10. Az elesett végtisztességének körülményei és helye?
11. Utalás a harctérre kerültről szóló és nyomtatásban (napilapokban, folyóiratokban stb.-ben) megjelent harctéri közleményekre.
12. Esetleg más, az illetőre tartozó és közérdeklődésre számot tartható körülmények.

Ezeknek az adatoknak szíves beküldését abból az okból kérjük, mert szándékunk intézetünk hős tanulóinak emlékét, akik ebben a Nagy Háborúban a harc mezején küzdöttek, megsebesültek, küzdve fogságba estek vagy hősi halált haltak, méltó módon megörökíteni.

* * *

Az alábbiakban közöljük a harcba vonult tanítványainkra vonatkozó adatokat, úgy s olyan terjedelemben, ahogy azokat tudomásunkra hozták.

A hazáért és királyért, a magyar haza becsületéért, jövőjének biztosításáért: mindazért, aminek szentségét igaz magyar tanár a tanulóifjúság szivébe mélyen vési, hősi halált haltak:

Cortez Artur, 8 éven át minden tanévben jeles előmenetelű és példás magaviseletű tanítványunk; érettségi vizsgálatot jelesen tett 1912-ben s azóta a budapesti Műegyetem kiváló hallgatója volt. A nagy reményekre jogosító ifjú rövid életére és halálára vonatkozó egyéb adatok a hozzánk eljuttatott következő gyászjelentésben foglalvák:

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy forrón szeretett gyermekünk

ifj. CORTEZ ARTUR

műegyetemi hallgató,
hadapród a cs. és kir. 11-ik tábori tüzérezredben

1914. évi október hó 16-án, 21 éves korában, a galiciai harctéren, a Chyrow melletti ütközetben hősi halált halt.

A megboldogultnak gyászba borult atyja, Cortez Artur, kassa-oderbergi vasúti felügyelő úr, fia megtakarított pénzéből alapítványt létesített iskolánk egyik buzgó tanulójának évenkint való megjutalmazására.

*

Machán Márk-ról, aki 1912. évben tett érettségi vizsgálatot, a következő gyászjelentést kaptuk:

MACHÁN JÓZSEF és neje szül. KARG RÓZA fájdalomtól megtört szívvel tudatják, hogy forrón szeretett fiúk

MACHÁN MÁRK

hadapród a cs. és kir. 38. gyalogezredben

1914. november hó 3-án, 21 éves korában a szerb harctéren hősi halált halt.

A megboldogult hült tetemét Budapesre szállítva, folyó hó 15-én fogjuk a farkasréti temetőben örök nyugalomra helyeztetni.

*

Theisz Zoltán ugyan nem a szorosan vett harcmezőn, de mégis mint katona — a hadvezetőség rendeletére eszközölt typhus ellen való oltás folytán — lehelte ki ifjú lelkét, tehát ő is e háború áldozatai közé tartozik. Korai sírban szállt tanítványunk, aki 1912. évben érettségi vizsgálatot tett s azóta a Műegyetemen gépészmérnök-hallgató volt, párját ritkító módon ragaszkodott intézetünkhöz. Atyja, dr. Theisz Gyula úr, értesítése szerint elhunytát megelőző napon e szavakkal emlékezett meg iskolánkról: „Éltem legboldogabb, legszebb évei azok voltak, amikor a VII—VIII. osztályba jártam."

Vigasztalhatatlan szülei és testvérei a következő gyászjelentést bocsátották ki:

Megtört szívvel tudatjuk, hogy forrón szeretett jó fiunk és testvérünk

THEISZ ZOLTÁN

gépészmérnök-hallgató
önkéntes, a vasúti ezred tisztivizsgát tett szakaszvezetője

Korneuburgban, folyó évi március hó 15-én, életének 22-ik évében tragikus módon meghalt. Benne a haza kötelességtudó, lelkes katonát, — családja tiszta-lelkű szerető fiút vesztett.

Kedves halottunkat hazahoztuk a messze idegenből, hogy a haza földjének ölében aludhassa örök álmát.

Temetjük folyó évi március 21-én az I. ker. farkasréti temetőben.

*

A felsoroltakon kivül, akikről gyászjelentést kaptunk, még 8 egykori tanítványunk hősi haláláról értesültünk. Ezek a következők:

Baletkay Ödön, huszárhadnagy, aki 1907-ben tett érettségi vizsgálatot, a déli harctéren lelte halálát.

Borsos Károly, aki a 4. lovastüzér osztály 3. ütegében szolgált, 1914. november hó 1-én az északi harctéren a San folyó melletti ütközetben Nisko városában súlyosan megsebesült és Nisko mellett: Niiroda községben 23 éves korában temettetett el.

Brenner Tibor, elesett a déli harctéren. (Érettségi vizsgálatot tett 1909-ben.)

Kovács György, a 69. sz. (Hindenburg) gyalogezred önkéntese, a Kárpátokban lelt hősi halált. Megelőzőleg a nagy ezüst vitézségi éremmel tüntették ki.

Móser Róbert, a 3. bosnyák gyalogezred önkéntese, Sabácnál esett el.

Pohl Lóránd, aki 1910. évben tett érettségi vizsgálatot, mint tartalékos vadászezredbeli vadászzászlós, szintén a Kárpátokban fejezte be fiatal életét.

Schmidt Károly, 1914. november havában 42 éves korában hősi halált halt.

Tőzsér Béla, tüzérhadapród, az északi harctéren esett el. (Érettségi vizsgálatot tett 1908-ban.)

Legyen áldott mindnyájuk örök emlékezete és kihullott vérükből viruljon a nagy magyar nemzet világraszóló dicsősége!

A harctéren küzdő és küzdött következő tanítványainkról értesültünk még:

Austerlitz Henrik, az északi harctéren megsebesült, majd orosz fogságba jutott.

Bene Antal, okl. mérnök, (érettségit tett 1905-ben), északi harctér.

Bekker Pál, okl. gépészmérnök és okl. zenetanár, (érettségi vizsgálatott tett 1907-ben), mint önkéntes tűzér-káplár a háború kezdetekor vonult be s Orosz-Lengyelországban a Hindenburg fővezérlete alatt álló osztrák-magyar hadtestbe beosztva harcol;

Bremhort Ottó mérnököt Vilmos császár a vaskereszttel tüntette ki.

Enslén József, okl, mérnök, (érettségit tett 1907-ben), a háború elején bevonult Pólába.

Erényi (Edelstein) Elemér, fővárosi tanár, (érettségit tett 1904-ben), déli harctéren küzd.

Friedländer Károly, magyar államvasúti mérnök, (érettségi vizsgálatot tett 1902-ben), az orosz-lengyelországi harctéren mint szekerész főhadnagy teljesít jelenleg szolgálatot.

Gárdos (Goldmann) Béla, (érettségit tett 1905-ben), északi harctéren küzd.

Gáspár Jenő, országos ugró-bajnok, (érettségi vizsgálatot tett 1914-ben), mint a 4. honvédgyalogezred hadapródja az északi harctéren van.

Gebauer Vilmos, (érettségit tett 1909-ben), megsebesült az északi harctéren.

Gőőz József, aki 1909. évben tett érettségi vizsgálatot, mint tartalékos honvédtűzérzászlós jutott Przemysl várába, ahol hadnaggyá lépett elő. Przemysl második körülzárása után orosz fogságba került.

Gulden Rezső, (érettségit tett 1897-ben), déli harctéren küzd.

Dr. Győri (Raab) Ernő, orvos, (érettségit tett 1905-ben), északi harctéren küzd.

Hirsch Lajos, (érettségit tett 1911-ben), déli harctéren sebesült meg, most az északin van.

Huber Árpád, énektanár (érettségit tett 1901-ben), északi harctéren sebesült meg.

Huszka László, tartalékos zászlós az 1. honvédgyalogezredben, (érettségi vizsgálatot tett 1913-ban), mindjárt a háború elején Galiciába jutott és három hónapig egyhuzamban a harctéren volt. A harmadik hónap végén lázzal járó bélhurut kinozta; betegen bár, de tovább küzdött társaival. A Nove-Miasto környékén levő erdőségekben vívott nagyon nehéz ütközetek után azonban eszméletlen állapotban került kórházba. Nehány hónapig tartott betegség után május elején újra visszakerült a régi harctérre.

Jáhl Nándor az aradi kincstári jószágigazgatóság mellé rendelt számvevőségnél számvizsgáló, (érettségi vizsgálatot tett 1900-ban), a háború kezdete óta mint tartalékos hadnagy a 3. sz. vártűzér ezredhez szintén Przemyslbe való szolgálattételre vonult be. Az utolsó hírt róla szülei folyó évi január 30-án írt és repülőpostával szállított tábori posta-levelezőlap útján kapták.

Dr. Jánosi László törvényszéki jegyző (érettségi vizsgálatot tett 1903-ban) a háború kezdete óta Hindenburg fővezérlete alatt álló osztrák-magyar hadseregben beosztva harcol.

Kálmán Béla, (érettségit tett 1905-ben), déli harctéren van.

Keresztes (Wrabel) Henrik, (érettségit tett 1905-ben), északi harctéren küzd.

Koffler Béla (érettségi vizsgálatot tett 1906-ban), a dunai flottilánál az „Andor" aknakereső hajó parancsnoka és 1915. márciusában kitüntették az arany érdem kereszttel a vitézségi érem szalagján.

Komlós Andor, (érettségit tett 1909-ben), északon küzd.

Korbuly János, (érettségit tett 1911-ben), megsebesült a déli harctéren.

Kondér Mihály fővárosi, budai gázgyári mérnök, (intézetünknek nyolc éven át tanulója, érettségi vizsgálatot 1906-ban tett) 1914. júliusában mint önkéntes-őrmester vonult be, decemberben zászlóssá, majd 1915. március 1-én hadnaggyá lépett elő az 5. honvéd lovashadosztály távíró osztagában.

Körmendy Károly, okl. mérnök, (érettségit tett 1909-ben), északi harctéren küzd.

Kronstein János, okl. mérnök, (érettségit tett 1909-ben),

Móser Károly, (érettségit tett 1903-ban),

Nemes Lajos, okl. mérnök, (érettségit tett 1909-ben), északi harctéren küzdenek.

Neubrand Ferenc, (érettségit tett 1901-ben), a Kárpátokban harcolt, most kórházban fekszik.

Neumann Béla 1914. november havában mint az 1. sz. honvédgyalogezred önkéntese a galiciai harctérre ment, ott december 23-án éjjel járőrszolgálatközben vállán keresztüllövetett egy elreitőzött orosz járőrcsapat egyik tagja által; 1915. március havában még kórházi ápolás alatt volt.

Oderszky Ferenc, fővárosi tisztviselő, (érettségi vizsgálatot tett 1904-ben), mint főhadnagy-századparancsnok a 29. honvédgyalogezredben a mozgósítás óta a déli harctéren teljesít szolgálatot. Nyolc nagy és számtalan kisebb ütközetben vett részt.

Perczel Attila (érettségit tett 1903-ban), északi harctéren van.

Pfeiffer István, tartalékos főhadnagy a 23. honvédgyalogezrednél, először augusztusban került a harctérre és augusztus 30-án Halicsnál a lábát átlőtték. Másodszor: november elején

szintén a Kárpátokba került és két hónapi harctéri tartózkodás után vérhasba esett. Harmadszor ugyancsak a Kárpátokba február elején indult.

Prokesch Antal, (érettségit tett 1909-ben),

Rajki István, (érettségit tett 1913-ban),

Reiber Ervin, (érettségit tett 1909-ben), északi harctéren vannak.

Sasse Béla, (érettségit tett 1901-ben), súlyosan megsebesült.

Schäffer József, posta- és táv. tiszt, tart. hadnagy, (érettségit tett 1905-ben), északi harctéren küzd.

Schankál Antal, (érettségit tett 1901-ben), súlyosan megsebesült a déli harctéren.

Schartner Ágoston százados a 26. honvédgyalogezrednél, (1893—7. években iskolánk tanítványa), eddig kétszer sebesült meg súlyosan és most ismét, harmadszor van a harctéren. Az ellenséggel szemben tanusított vitéz magatartásáért a hadi ékítményes III. oszt. katonai érdem kereszttel tüntették ki.

Schlesinger Roland, gépészmérnök-hallgató, (érettségi vizsgálatot tett 1910-ben), a mozgósítás elején bevonult a 10. tarackezredhez Przemyslbe, onnan a budapesti vonatosztályhoz, majd a 9. hegyi élelmezési oszlophoz Tuzlába, később Valjevóba tették át; most hadapród.

Schwach Richárd, 1896—1900-iki tanévekben iskolánk növendéke, jelenleg káplár a mostari drótnélküli táviróállomásnál. A tűzkeresztségen az augusztusi rohamokban, Ő Felsége születésnapján esett át.

Dr. Schweickhart Hermann, orvos (érettségit tett 1907-ben). eleinte a Kluck, majd a Hindenburg vezetése alatt álló seregben,

Schweikhart Ottó, okl. mérnök (érettségit tett 1909-ben), eleinte a francia, majd az orosz harctéren.

Száraz István, okl. mérnök (érettségit tett 1909-ben), a szerb harctéren küzdött.

Szőts András, a Nemzeti Szinház tagja, tart hadnagy, (érettségit tett 1901-ben), a déli harctéren mérgezés folytán megbetegedett.

Szűgyi Kálmán (érettségit tett 1904-ben), megsebesült délen.

Szüts István, honvédtüzér zászlós (érettségi vizsgálatot tett 1911-ben) küzdött a déli harctéren és a Kárpátokban. Jelenleg is tűzvonalban szolgál.

Ujváry Imre, tartalékos zászlós a 23. gyalogezredben, (érettségi vizsgálatot tett 1911-ben), harcba indult a mozgósítás kezdetén Szerbiában, majd Galiciában harcolt, végre Orosz-Lengyelországban 1914. december 19-én orosz fogságba került, ahonnan három izben, — mindig más és más tartózkodási helyről, — értesitést küldött szüleinek.

Vorsatz (Fursatz) Lipót, (érettségit tett 1905-ben), északi harctéren küzd.

Weisz Mór, (érettségit tett 1904-ben), Orosz-Lengyelországban,

Weisz Rezső, (érettségit tett 1909-ben), északi harctéren vannak.

Wieber Adorján altábornagy, aki 1871/2-ben végezte az akkori legfelsőbb VI. osztályt, a német császár által a vaskereszttel tüntettetett ki.

Witzelsberger Károly, (érettségit tett 1907-ben), északon harcol.

XV.

Tájékoztatás a jövő tanévről.

Az 1915—1916-iki tanévre a tanulók fölvétele és beírása 1915. máj. 25—27., június 6., 7-én és a Középisk. Rdts 2. §-a szerint folytatólag f. é. szeptember 1., 2. és 3-án d. e. 8 órától 12 óráig történik (II. kerület, Toldy-Ferenc-utca 9. szám alatt.) Ezentúl egy hétig csakis a késedelmeket szigorúan igazoló tanulókat veheti fel az igazgató. A még később vagy a tanév folyamán jelentkezők fölvételét az igazgatóság útján benyújtott folyamodványra a tankerületi főigazgató engedheti meg. (1894. évi 50.668. sz. miniszteri rendelet.)

Azoknak, akik a tanév első hónapja után lépnek be az intézetbe, az addig végzett tananyagból vizsgálatot kell kiállaniok. (Középisk. Rdts. 2. §-a).

A reáliskola első osztályába csak oly növendékeket vehetünk fel, akik életük kilencedik évét már betöltötték és vagy arról, hogy a népiskola négy első osztályát jó sikerrel végezték, nyilvános népiskolától nyert bizonyítványt mutatnak elő, vagy fölvételi vizsgálaton igazolják, hogy hasonló mérvű képzettséggel bírnak (1883: XXX. t.-c. 10. §-a.) A belépő tanuló köteles keresztlevelét, illetve születési bizonyítványát és oltási, illetőleg újraoltási bizonyítványát bemutatni. E nélkül egy tanuló sem vehető fel.

A többi osztályokba való fölvétel valamely reáliskolának a megelőző osztályról szóló oly bizonyítványa alapján történik, amelyben minden tantárgyból, nem számítva ide a szépírást és testgyakorlatot, legalább is elégséges osztályzat van bejegyezve. (1883: XXX. t.-c. 11. §.)

Azok a tanulók, akik nyilvános gimnáziumból, vagy polgári iskolából a reáliskolába akarnak átlépni, kötelesek fölvételi vizsgálatot tenni. A fölvétel felett a tanári testület határoz. (1883: XXX. t.-c. 12. §.)

Minden tanuló a fölvételre személyesen és rendszerint atyja, anyja vagy gyámja, illetőleg azok valamely külön megbizottja kiséretében tartozik az igazgatóságnál jelentkezni (Középisk. Rdts. 12. §-a); az 1889. évi 19.786. sz. miniszteri rendelet utasítja az igazgatót, hogy a fölvételnél a helybelieknek elsőbbséget adjon.

Minden fölvételre jelentkező tanuló kivétel nélkül tartozik igazolni, hogy be van oltva és ha 12 éves vagy idősebb, hogy újra oltatott (1887 : XXII. t.-c. 4., 5. §-ai); oly tanuló, aki az újraoltásra kötelezett és azt igazolni nem tudja, csak ideiglenesen vehető fel.

A fölvételnél minden tanuló fizet 4 korona fölvételi díjat, 2 koronát az ifjúsági könyvtárnak gyarapítására és 4 koronát a szemléltető oktatás és rendkívüli tárgyak (gyorsírás, ének stb.) költségeire, tentapénzre stb. E díjak (összesen 10 K) fizetése alól senki sem menthető fel.

A budapesti II. kerületi állami főreáliskolában a tandíj egy évre 60 korona, melyet négy egyenlő részletben, legkésőbb október 15-ig, december 3-ig, március 15-ig és május 3-ig a postatakarékpénztár útján kell lefizetni. Az a tanuló, aki a tandíjrészleteket a jelzett határidőig le nem fizeti, az intézet tanulóinak sorából töröltetik, tekintet nélkül a mulasztást előidéző körülményekre.

A tandíjrészletek fizetése a postatakarékpénztári „befizetési lapok“ segélyével eszközlendő. A tanulók a befizetési lapot az intézetben jóval az esedékesség előtt kézhez kapják. A befizetési lapot tintával kell kitölteni és különös gond fordítandó arra, hogy *a tanuló neve és az általa látogatott osztály* olvashatóan legyen kiírva. A befizetési lap „szelvény“ és „elismervény“ elnevezésű részeit egymástól elválasztani nem szabad. Az elismervény a tanuló által megőrzendő és az igazgatónak vagy a tandíjkezelőnek felszólítására bemutatandó.

A póstatakarékpénztári befizetést vagy a tanuló maga, vagy célszerűbben helyette a szülő (gyám) teljesíti a legközelebbi póstahivatalnál.

Ha a tanuló a befizetési lapot a tandíj befizetése előtt elvesztette, helyette újat kérhet az intézeti igazgatótól.

A tandíjhátralék miatt kitiltott tanulónak az intézetbe újból való fölvételére nézve a késedelem okának tekintetbe vétele mellett saját hatáskörében az igazgató határoz, ha a tanuló a kitiltástól számított egy hétnél többet nem mulasztott. Egy héten túl terjedt ilynemű mulasztás esetén a fölvételre az engedélyt a kése-

delem alapos megokolása esetén a tankerületi főigazgató adja meg. Az igazgató elutasító határozata ellen a tankerületi főigazgatóhoz, ennek határozata ellen a vm. Vallás- Közoktatásügyi m. kir. Miniszterhez az illetők fölebbezéssel élhetnek.

A tandíj fizetése alól való fölmentést a tanári testület meghallgatása mellett az intézet igazgatója adja meg. (1895. évi 40.201. sz. miniszteri rendelet.)

A tandíj fizetése alól nem menthetők fel oly tanulók, akik nem képesek szegénységüket vagy legalább vagyontalanságukat igazolni; nem menthetők fel továbbá azok a tanulók sem, akik az előbbi tanév végén, illetőleg az első félévben az erkölcsi magaviseletéből „rossz“ vagy „kevésbbé szabályszerű“ érdemjegyet kaptak, vagy a felsőbb osztályba való föllépésnél irányadó tantárgyak valamelyikében „elégtelen“ előmenetelt tanusítottak; valamint azok sem, akiknek az említett tantárgyakból, habár nem is volt elégtelen érdemjegyök, de több volt az „elégséges“, mint „jeles“ és „jó“ érdemjegyök.

Oly szülők gyermekei, akik igazolják, hogy egyszerre három vagy több fiút gimnáziumban, reáliskolában, polgári iskolában, tudomány-egyetemen, műegyetemen, vagy hasonló intézetben taníttatnak, szegénységi bizonyítvány nélkül is folyamodhatnak a tandíj felének elengedéseért és a fél tandíj alól fel is menthetők, ha iskolai bizonyítványuk, illetőleg értesítőjük a fenti kellékeknek megfelel.

Tandíjmentességet írásban kell kérni, még pedig az intézet igazgatójához címzett és nála benyújtandó szabályszerű folyamodvány alakjában. A folyamodványhoz melléklendő szegénységi bizonyítvány, amelynek egy évnél nem szabad régibbnek lenni, továbbá az iskolai bizonyítvány, illetőleg első félévi értesítő.

Folyamodni minden tanévben kétszer lehet, szeptember 15-ig és február 15-ig; később érkező folyamodványok nem fogadhatók el. (1892. évi 53.534. sz. miniszt. rendelet.)

A tandíjmentesség élvezetét elvesztik a tanulók:

a) ha magántanulókká lesznek, mely esetben a mentességet ama félév elejétől vesztik el, amelynek folyamában az előadásokról elmaradtak;

b) ha valamely középiskolából bármi oknál fogva kizáratnak;

c) ha a tandíjmentes tanulónak, vagy azon személynek, aki őt eltartani köteles, vagyoni viszonyai kedvezőbbekké lesznek, mely esetben a mentességet a változás beálltát követő félévtől kezdve vesztik el;

d) ha az első félév, illetőleg a tanév végén az erkölcsi magaviseletből „rossz“ vagy „kevésbbé szabályszerű“ érdemjegyet kapnak, vagy az első félév, illetőleg a tanév végén a felsőbb osztályba való fellépésnél irányadó tantárgyak valamelyikében

„elégtelen“ előmenetelt tanusítanak, nemkülönben ha az említett tantárgyakból több az „elégséges“, mint a „jeles“ és „jó“ érdemjegyük. Ez esetekben tandíjmentességüket a bizonyítványt, illetőleg értesítőt követő félévtől kezdve vesztik el.

A *c)* és *d)* pont alatt felsorolt esetekben az illető tanuló újból való fölmentésért csak akkor folyamodhatik és tandíjmentességben csak akkor részesíthető, ha ismét megfelel mindazon föltételeknek, amelyek alatt tandíjmentességért általában folyamodni lehet. (1895. évi 40.201. sz. miniszteri rendelet.)

Az egyes osztályokba csak 60 tanuló vehető föl. Ha e szám betelt, a fölvétel bezáratik. E miatt figyelmeztetjük a szülőket, hogy a beírásra jókor jelentkezzenek.

TARTALOM.

Oldal

A magyarság ereje. Dr. Hankó Vilmostól 3

I. Személyzet. Irodalmi működés 32
II. Tananyag. Írásbeli dolgozatok 37
III. Tankönyvek az 1915/16. tanévre 52
IV. Rendkívüli tárgyak 56
V. Szertárak 58
VI. Jelentés az önképző-kör működéséről 69
VII. Jelentés a gyorsíró-kör működéséről 74
VIII. Jelentés a testnevelésről 76
IX. A tanulók segélyezése 78
X. Érdemsorozat 81
XI. Statisztikai kimutatás 110
XII. Jelentés az érettségi vizsgálatokról 118
XIII. Adatok az intézet 1914/15. tanévi történetéhez 122
XIV. Egykori tanítványaink a harctéren 133
XV. Tájékoztatás a jövő tanévről. 142